

**Vilniaus universiteto Teisės fakulteto
Civilinės teisės ir civilinio proceso katedra**

Eglės Petraitytės
V kurso, komercinės teisės
studijų atšakos studentės

Magistro darbas

Daikto kokybė kaip reikalavimas parduodamam daiktui

Vadovas: lekt. dr. Tomas Kontautas

Recenzentė: asist. Jurga Greičienė

Vilnius 2008

TURINYS

IŽANGA.....	4
1. DAIKTO (PREKĖS) IR JO (JOS) KOKYBĖS SAMPRATA: LYGINAMOJI ANALIZĖ.....	8
1.1. Daikto kokybės reglamentavimas.....	8
1.2. Daikto kokybės samprata.....	9
1.2.1. Objektyvieji ir subjektyvieji daikto kokybės rodikliai.....	9
1.2.2. Daikto kokybės standartai.....	10
1.2.3. Daikto kokybės samprata teisėje.....	11
1.2.3.1. Daikto kokybės samprata Lietuvos teisėje.....	11
1.2.3.2. Vartojimo prekės kokybės samprata ES teisėje ir jos įtaka nacionaliniam reguliavimui.....	13
1.2.3.3. Prekės kokybės samprata Vienos konvencijoje.....	14
1.3. Daikto, kuriam taikomi kokybės reikalavimai, apibrėžimas.....	15
1.3.1. Daikto apibrėžimas Lietuvos teisėje.....	15
1.3.2. Vartojimo prekės apibrėžimas Lietuvos ir ES teisėje.....	16
1.3.3. Prekės apibrėžimas Vienos konvencijoje.....	17
2. DAIKTO KOKYBĖ KAIP REIKALAVIMAS PARDUODAMAM DAIKTUI.....	18
2.1. Pirkėjo ir pardavėjo teisės ir pareigos.....	18
2.1.1. Pardavėjo pareiga garantuoti daikto kokybę ir fakultatyvinė pareiga patikrinti daiktą.....	18
2.1.2. Pardavėjo pareiga garantuoti vartojimo prekės kokybę ir pareiga informuoti.....	19
2.1.3. Pirkėjo teisė gauti tinkamos kokybės daiktą ir teisė atlikti patikrinimą.....	20
2.1.4. Pirkėjo pareiga pranešti apie pažeidimą.....	22
2.2. Sutarties laisvės principo ribos, sutartyje nustatant daikto kokybės sąlygas.....	23
2.2.1. Daikto kokybės standartas paprastose ir vartojimo sutartyse.....	23
2.2.2. Atsakomybę už daikto kokybės trūkumus panaikinančios ar apribojančios sutarties sąlygos.....	25
2.3. Daikto kokybės garantijos: rūšys ir jų esminiai bruožai.....	28
2.3.1. Daikto kokybės garantija pagal įstatymą.....	28
2.3.1.1. Garantijos pagal įstatymą teorinis pagrindimas.....	28
2.3.1.2. Pareiga garantuoti daikto ilgaamžiškumą kaip garantijos pagal įstatymą dalis.....	30
2.3.1.3. Pardavėjo, gamintojo ar importuotojo garantija pagal įstatymą.....	31
2.3.2. Daikto kokybės sutartinė arba ilgaamžiškumo garantija.....	33
2.3.2.1. Sutartinių daikto kokybės garantijų teorijos.....	34
2.3.2.2. Pardavėjo ir gamintojo sutartinės garantijos.....	36
2.3.2.3. Nemokama sutartinė garantija ir sutartinė garantija už papildomą mokesį...37	
2.3.2.4. Savanoriškai suteikiama ir privalomoji garantija.....	38
2.3.2.5. Sutartinių vartojimo prekių kokybės garantijų įgyvendinimo praktinės problemos.....	38

2.4. Daikto kokybės nustatymo kriterijai paprastose ir vartojimo sutartyse.....	41
2.4.1. Įprastinė daikto paskirtis.....	43
2.4.1.1. Įprastinė daikto paskirtis pagal Vienos konvenciją.....	44
2.4.1.2. Įprastinė vartojimo prekių paskirtis.....	44
2.4.2. Daikto tinkamumas naudoti konkrečiam tikslui.....	46
2.4.2.1. Daikto tinkamumas naudoti konkrečiam tikslui pagal Vienos konvenciją.....	46
2.4.2.2. Vartojimo prekės tinkamumas naudoti konkrečiam tikslui.....	47
2.4.3. Daikto kokybės atitikimas pavyzdžiui, modeliui ar aprašymui.....	48
2.4.3.1. Daikto kokybės atitikimas pavyzdžiui, modeliui ar aprašymui pagal Vienos konvenciją.....	48
2.4.3.2. Vartojimo prekės kokybės atitikimas pavyzdžiui, modeliui ar aprašymui pagal Anglijos teisę.....	49
2.4.4. Daikto kokybės ir kainos santykis.....	50
3. PIRKĖJO TEISIŲ GYNIMO (PLAČIAJA PRASME) TERMINAI.....	52
3.1. Pranešimo apie daikto kokybės trūkumus terminas.....	52
3.1.1. Pirkėjo pareigos patikrinti daiktą ir pranešimo terminų santykis pagal Vienos konvenciją.....	53
3.1.2. Pranešimo termino reguliavimo ES teisėje perspektyvos.....	55
3.2. Bendrasis terminas reikalavimams dėl daikto kokybės trūkumų pareikšti.....	55
3.3. Garantinis terminas.....	57
3.4. Specialusis terminas.....	59
3.5. Ieškinio senaties terminas.....	59
3.5.1. Ieškinio senaties termino ir bendrojo termino santykis laike.....	60
3.5.2. Ieškinio senaties termino ir garantinio termino santykis laike.....	61
IŠVADOS.....	63
PRIEDAI.....	67
LITERATŪROS SĄRAŠAS.....	75
SANTRAUKA.....	81
SUMMARY.....	82

IŽANGA

1. Temos aktualumas. Daikto ir nuosavybės teisės į jį perdavimas – iš pirkimo – pardavimo sutarties atsirandanti pardavėjo pareiga, kurios įvykdymas prilyginamas šios sutarties esmei. Pirkimo – pardavimo santykius nacionaliniu, regioniniu – Europos Sąjungos (toliau – ES) ir tarptautiniu lygmenimis reglamentuojantys teisės aktai nėra identiški, tačiau visuose pripažįstama pardavėjo pareiga perduoti sutarties dalyką ir nuosavybės teisę į jį. Vienas iš pareigos perduoti daiktą, taigi ir sutarties esmės elementų – tinkamos daikto kokybės reikalavimas. Reikalavimo daikto kokybei kaip pardavėjo pareigos ir pirkėjo teisės svarbą pirkimo – pardavimo santykiuose iliustruoja šio reikalavimo įtvirtinimas skirtingų reguliavimo lygmenų teisės aktuose. Atsižvelgiant į tai, kad teisinio reguliavimo ir teisingumo sąvokos nėra tapačios, į daikto kokybės reglamentavimą būtina žiūrėti kaip į dinaminį procesą, kurio tikslas – nustatyti teisingą pirkėjo ir pardavėjo teisių ir pareigų balansą daikto kokybės srityje ir užtikrinti atitinkamų teisės normų realų veikimą rinkoje. Ypatingas dėmesys turėtų būtų skiriamas pardavėjo ir pirkėjo teisių ir pareigų pusiausvyrai vartotojų teisėje, kadangi didžioji dauguma ginčų dėl vartojimo prekių kokybės išsprendžiami nesikreipiant nei į teisininkus, nei į teismą. Siekiant minėto tikslo, normų, reglamentuojančių daikto kokybę, rengėjams ir šias normas taikantiems bei aiškinantiems asmenims nacionalinį daikto kokybės reguliavimą tikslinga suvokti ir lyginti kitų pasaulio valstybių, ES ir tarptautinių teisės aktų atitinkamo reglamentavimo kontekste. Lietuvos kaip ES valstybės narės daikto kokybės normų dinamikos perspektyvos didele dalimi susijusios su ES vykstančiais vartotojų teisės *acquis* persvarstymo parengiamaisiais darbais.

2. Darbo objektas – daikto kokybė kaip reikalavimas parduodamam daiktui, didžiausią dėmesį skiriant nesunaudojamo daikto kokybės klausimams. Pardavėjo pareiga garantuoti parduodamo daikto kokybę, kaip ir pirkėjo teisė į tinkamos kokybės daiktą, yra tęstinė laike, todėl į darbo objektą įeina pardavėjo teisių gynimo (plačiąja prasme) ir su jais susiję terminai. Daikto kokybė nagrinėjama trimis skirtingais teisinio reguliavimo lygmenimis: nacionaliniu, ES (1999 m. gegužės 2 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 1999/44/EB dėl vartojimo prekių pardavimo ir susijusių garantijų tam tikrų aspektų) ir tarptautiniu (1980 m. balandžio 11 d. Jungtinių Tautų konvencija dėl tarptautinio prekių pirkimo – pardavimo sutarčių). Siekiant atkreipti dėmesį į daiktų kokybės reguliavimo paprastose ir vartojimo pirkimo – pardavimo sutartyse skirtumą, į darbo objekto apimtį patenka tiek daiktų,

parduodamų paprastos sutarties pagrindu, tiek vartojimo prekių kokybė. Pažymėtina, kad „defektinė kokybė“ nėra laikoma „daikto kokybe“ nagrinėjamos temos prasme. Atsižvelgiant į tai, kad daikto kokybės kaip reikalavimo parduodamam daiktui tema atskleidžiama keliais skirtingais aukščiau nurodytais aspektais, išsamios darbo objekto analizės tikslu darbe nėra nagrinėjamas daikto kokybės reikalavimo teisinių padarinių klausimas.

Darbo objektas skirstomas į tris stambiausias struktūrines dalis. *Pirmosios dalies* tikslas – daikto kokybės sampratų pagal Lietuvos, ES ir tarptautinę teisę tyrimas. Teisės aktuose nesant daikto, tarp jų ir vartojimo prekės kokybės sąvokos apibrėžčių, jos turinys nagrinėjamas atliekant sisteminę lyginamąją daikto kokybę reglamentuojančių teisės normų analizę. *Pirmojoje dalyje* lyginamuoju metodu taip pat tiriama, ką nagrinėjamos temos prasme reiškia terminas „daiktas“, atskirai apibūdinant „vartojimo prekės“ terminą. *Antrosios dalies* tikslas – daikto kokybės kaip reikalavimo parduodamam daiktui analizė, kurią sudaro šios kryptys: a) pardavėjo ir pirkėjo teisių ir pareigų, susijusių su reikalavimu perduoti tinkamos kokybės daiktą, turinys ir balansas, išskiriant pirkėjo teisės atlikti daikto patikrinimą problemą; b) sutarties laisvės principo pasireiškimas, aptariant daikto kokybės sąlygas sutartyje ir galimybės apriboti ar panaikinti pardavėjo atsakomybę sutartimi; c) daikto kokybės garantijų rūšys, jų esmė (akcentuojant daikto ilgaamžiškumą kaip garantijos pagal įstatymą elementą), tarpusavio skirtumas, kilmės teorijos ir jų pritaikymas daikto kokybės teisiame reguliavime (aptariant Jungtinių Amerikos Valstijų modelį), vartojimo prekei suteikiamos sutartinės garantijos įgyvendinimo problemos; d) svarbiausių daikto kokybės nustatymo kriterijų analizė, pateikiant pavyzdžių iš teismų praktikos. Esant reikšmingų Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutarčių ir Europos Teisingumo Teismo sprendimų daikto kokybės klausimais trūkumui, darbe pateikiama pavyzdžių iš Anglijos teismų praktikos, – žinoma, atsižvelgiama į tai, kad daikto kokybės standartas pagal Anglijos teisę nėra identiškas tam, kuris įtvirtintas Lietuvos teisėje. *Trečiojoje dalyje* daikto kokybė analizuojama kaip besitęsianti laike pardavėjo pareiga ir atitinkama pirkėjo teisė, atskirai aptariamai su daikto kokybe susiję teisių gynimo (plačiąja prasme) terminai, jų skirtumas ir santykis. Turint galvoje tai, kad tiek teisės praktikoje, tiek teorijoje gali kilti klausimas dėl ieškinio senaties termino santykio laike su bendruoju pretenziniu terminu ir garantiniu terminu, šio klausimo tyrimui skiriamas ypatingas dėmesys.

3. Darbo tikslai – lyginamuoju, sisteminiu ir kitais žemiau aptariamais metodais ištirti daikto kokybę kaip reikalavimą parduodamam daiktui Lietuvos, ES ir tarptautinėje teisėje, atkreipti dėmesį į susijusias teisinio reglamentavimo, aiškinimo ir taikymo problemas ir pateikti galimus šių problemų sprendimo būdus, analizę pagrįsti Lietuvos ir užsienio teisės doktrinoje ir praktikoje suformuotomis taisyklėmis ir teiginiais.

4. Darbo metodai: lyginamasis, loginis, sisteminis, teleologinis ir istorinis. Turint galvoje tai, kad daikto kokybės klausimas tiriamas trijuose teisinio reguliavimo lygmenyse, daikto kokybę reglamentuojančių normų panašumui, skirtumui ir tarpusavio santykiui išnagrinėti naudojami lyginamasis ir sisteminis metodai. Tie patys metodai pasitelkiami analizuojant daikto kokybės nustatymo kriterijų, kokybės garantijų, pirkėjo teisių gynimo (plačiąja prasme) terminų reguliavimą ir doktrininių bei praktinių aiškinimų kitose valstybėse. Teleologinis metodas darbe naudojamas, siekiant nustatyti, kaip turėtų būti aiškinamos daikto kokybę reglamentuojančios teisės normos, taip pat teikiant pasiūlymus dėl šių teisės normų pakeitimų ar papildymų. Istorinio metodo pagrindu nagrinėjamos garantijų kilmės teorijos, senasis daikto kokybės klausimų reglamentavimas Lietuvos ir Anglijos teisėje.

5. Darbo originalumas. Teisės teorijoje ir praktikoje su daikto kokybės reglamentavimo, aiškinimo ir taikymo klausimais susiduriama gana dažnai, tuo tarpu, į šiuos klausimus padedančios atsakyti lietuviškos literatūros ir reikšmingos teismų praktikos yra labai nedaug. Ši aplinkybė iš dalies nulėmė nagrinėjamos temos pasirinkimą. Kita tokio pasirinkimo priežastis – tikslas daikto kokybės kaip reikalavimo parduodamam daiktui temą išnagrinėti tiek vartojimo, tiek paprastų sutarčių aspektu ir trimis skirtingais reguliavimo lygmenimis, akcentuojant reglamentavimo ir jo aiškinimo skirtumus. Pažymėtina, kad nagrinėjama tema iki šiol nebuvo atskleista magistro darbuose.

6. Naudoti šaltiniai. Atsižvelgiant į tai, kad iš specialiosios lietuviškos literatūros nagrinėjamai temai reikšmingi tik doc. dr. V. Mizaro *Pirkimo-pardavimo sutartinių santykių reguliavimas Civiliniame kodekse: Pardavėjo pareigos perduoti daiktą vykdymas ir šios pareigos neįvykdymo ar netinkamo vykdymo teisiniai padariniai (1) ir (2)*, darbe daugiausiai remtasi lyginamąja sisteme Lietuvos Respublikos civilinio kodekso, Lietuvos Respublikos vartotojų teisių apsaugos įstatymo, 1999 m. gegužės 2 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 1999/44/EB dėl vartojimo prekių pardavimo ir susijusių garantijų tam tikrų

aspektų bei 1980 m. balandžio 11 d. Jungtinių Tautų konvencijos dėl tarptautinio prekių pirkimo – pardavimo, taip pat Anglijos 1979 m. Pirkimo – pardavimo statuto (angl. – *Sales of Goods Act 1979*) bei 1975 m. Jungtinių Amerikos Valstijų Magnus – Moss garantijų statuto (angl. – *Magnus – Moss Warranty Act 1975*) analize. Svarbiausia specialioji literatūra anglų kalba: P. Schlechtriem, I. Schwenzer *Commentary on the UN Convention on the International Sale of Goods (CISG)*; 2007 metų leidimo I. Ramsay *Consumer Law and Policy: Text and Materials on Regulating Consumer Markets*; 2007 metų leidimo G. Woodrofe, R. Lowe *Consumer Law and Practice*. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo ir Anglijos teismų praktikoje pateiktais išaiškinimais darbe remiamasi siekiant pagrįsti darbe suformuotus teiginius. Daikto kokybės reglamentavimo perspektyvos darbe aptartos remiantis *travaux préparatoires*, tarp jų – 2007 m. vasario 8 d. Europos Komisijos Žaliaja knyga dėl Vartotojų *acquis* persvarstymo. Darbe taip pat remtasi elektroniniais dokumentais, kurių pagrindą sudaro <http://www.wetlaw.com> ir <http://www.blackwell-synergy.com> duomenų bazėse skelbti straipsniai.

1. DAIKTO (PREKĖS) IR JO (JOS) KOKYBĖS SAMPRATA: LYGINAMOJI ANALIZĖ

1.1. Daikto kokybės reglamentavimas

Dalykas yra esminė pirkimo – pardavimo sutarties sąlyga – būtina, kad šalių susitarimas galiotų (Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – CK) 6.162 str. 2 d., 6.306 str., 6.329 str.)¹. Sutarties sąlygą dėl jos dalyko sudaro du elementai: a) daikto (toliau – „daiktas“, „prekė“ arba „gaminys“) pavadinimas – tai, kas perkama; b) daikto kiekis – tai, kiek perkama (CK 6.306 str. 4 d.)². Sutarties šalims pakanka susitarti, kokį daiktą perka pirkėjas, nebūtinai sutartyje nustatant reikalavimus jo kokybei. Tačiau šiuo atveju tarp pirkėjo ir pardavėjo gali kilti ginčas dėl to, kokios kokybės daiktą turėjo perduoti pardavėjas. Dėl šios priežasties Lietuvos ir kitų valstybių, regioniniuose – Europos Sąjungos (toliau – ES), tarptautiniuose teisės aktuose įtvirtinta pardavėjo pareiga pagal įstatymą perduoti daiktą, atitinkantį jam keliamus reikalavimus, tarp jų ir reikalavimus kokybei. Iš to, kas pasakyta, prieiname išvadą, kad daikto kokybė yra vienas iš esminių reikalavimų, vykdamt pareigą perduoti daiktą.

Daikto kokybę ir susijusius klausimus Lietuvoje reglamentuoja CK (6.317 str., 6.327 str., 6.333 – 6.338 str., 6.363 str., 6.386 str., 6.399 str.)³, Lietuvos Respublikos vartotojų teisių apsaugos įstatymas (toliau – Vartotojų teisių apsaugos įstatymas)⁴, Lietuvos Respublikos maisto įstatymas (toliau – Maisto įstatymas)⁵, kiti įstatymai ir poįstatyminiai teisės aktai. Regioniniu – ES lygmeniu – minėtus klausimus reglamentuoja 1999 m. gegužės 2 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 1999/44/EB dėl vartojimo prekių pardavimo ir susijusių garantijų tam tikrų aspektų (toliau – Direktyva)⁶. Svarbiausias tarptautinis dokumentas – 1980 m. balandžio 11 d. Jungtinių Tautų konvencija dėl tarptautinio prekių pirkimo – pardavimo sutarčių (toliau – Vienos konvencija)⁷, priimta 1964 m. liepos 1 d.

¹ Valstybės žinios, 2000, Nr. 74.

² *Ibid.*

³ *Ibid.*

⁴ Valstybės žinios, 2007, Nr. 12-488 (Vartotojų teisių gynimo įstatymas. Valstybės žinios, 1994, Nr. 94-1833).

⁵ Valstybės žinios, 2000, Nr. 32-893 (su pakeitimais ir papildymais).

⁶ OL, 1999 L 171, p. 12.

⁷ Valstybės žinios, 1995, Nr. 102-2283.

Jungtinių Tautų konvencijos dėl unifikuoto tarptautinio prekių pirkimo – pardavimo įstatymo (toliau – Hagos konvencija)⁸ pagrindu.

1.2. Daikto kokybės samprata

Daikto kokybės sąvokos kaip daugelio mokslų nagrinėjimo bei kasdieninės kalbos objekto turinys skiriasi priklausomai nuo vartojimo srities, todėl, prieš pradėdant magistro darbo tyrimą, tikslinga išsiaiškinti šios sąvokos reikšmę.

1.2.1. Objektyvieji ir subjektyvieji daikto kokybės rodikliai

Daikto kokybės sampratos kilmė siejama su materialiuoju jos turiniu. Materialiuoju aspektu daikto kokybė tai – visuma gamtinių ir darbo procese sukurtų savybių, tokiu kaip forma, svoris, fizinė ir cheminė sudėtis, spalva, atsparumas aplinkos veiksnių įtakai ir t.t.⁹ Daikto kokybė vertinama remiantis objektyviaisiais ir subjektyviaisiais daikto kokybės rodikliais. Objektyvieji daikto kokybės rodikliai tai – tam tikrais būdais išmatuotos ir kiekybiškai išreikštos daiktų savybės. Paprastai išskiriami tokie objektyvieji kriterijai: a) patikimumas – daikto savybė tam tikrą laiką veikti be sutrikimų nustatytais naudojimo sąlygomis; b) naudojimo laikas; c) technologiškumas – daikto surenkamumo charakteristika¹⁰. Kokybė priklauso nuo daugelio objektyvių išorinių veiksnių, tokių kaip daikto projektas ar brėžiniai, žaliavos ir medžiagų savybės, gamybos įrengimai, kokybės planavimas ir kontrolė¹¹. Tačiau dėl asmeninių savybių ir besikeičiančių poreikių kiekvienas žmogus kokybę suvokia individualiai, kitaip tariant, atlieka subjektyvų vertinimą – verifikavimą, kurio metu sukuriama išvestinės sąvokos: „gera kokybė“, „bloga kokybė“, „normali kokybė“, „brokas“ ir t.t.¹² Objektyvieji ir subjektyvieji daikto kokybės vertinimo rodikliai kartu sudaro statistinius rodiklius¹³, kurie naudojami standartizacijos ir teisėkūros procesuose.

⁸ 1 July 1964 Convention relating to a Uniform Law on the International Sale of Goods [interaktyvus]. [Žiūrėta 2007 m. spalio 15 d.]. Prieiga per internetą:

<<http://www.jus.uio.no/lm/unidroit.ulis.convention.1964/portrait.pdf>>.

⁹ KALVAITIS, A. *Produkcijos kokybė*. Vilnius: Mintis, 1988, p. 9, 13.

¹⁰ *Ibid.*, p. 31-34.

¹¹ *Ibid.*, p. 19.

¹² *Ibid.*

¹³ MEDEKŠAS, Henrikas. *Gaminių kokybė ir patikimumas*. Kaunas: Technologija, 2003, p. 8-9.

1.2.2. Daikto kokybės standartai

Atsiradus poreikiui parduodamiems daiktams nustatyti bendruosius pirkėjų lūkesčius atitinkančius reikalavimus, pasaulyje prasidėjo standartizacijos procesas – 20 amžiaus 2 dešimtmetyje nacionaliniu (standartizacijos proceso pradžia – Vokietijoje), 5 dešimtmetyje – tarptautiniu, o 7 dešimtmetyje – regioniniu lygmenimis. Pasauliniu mastu standartus leidžia Tarptautinė standartizavimo organizacija (ISO), Tarptautinė elektrotechnikos komisija (IEC) ir Maisto kodekso komisija. Regioniniu lygmeniu standartizacijos darbus organizuoja Europos standartizacijos komitetas (CEN), Europos elektrotechnikos standartizacijos komitetas (CENELEC) ir Europos telekomunikacijų standartizacijos institutas (ETSI)¹⁴. Lietuvoje standartizacijos veiklą vykdo Lietuvos standartizacijos departamentas prie Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos.

Lietuvos Respublikos standartizacijos įstatymo¹⁵ 2 str. 12 d. „standartizacija“ apibrėžiama kaip veikla, skirta tam tikroje srityje nustatyti bendrąsias nuostatas, kurios gali būti visuotinai ir daug kartų panaudotos esamiems ir galimiems uždaviniams spręsti¹⁶. Pavyzdžiui, LST EN ISO 9000:2001 standarte nustatyta termino „kokybė“ apibrėžtis: „kokybė“ – tai objekto savybių visuma, leidžianti tenkinti išreikštus ir numanomus poreikius¹⁷. Standartizacija yra ekonominis, o ne teisinio reguliavimo procesas¹⁸, išskyrus atvejus, kai yra nustatytas standarto ar tam tikro standartizacijos dokumento privalomumas arba savanoriškai pasirinkta jį taikyti¹⁹.

Lietuvoje galioja dvi standartų kategorijos: a) Lietuvos standartai, taikomi visoje Lietuvoje; b) įmonių standartai, taikomi įmonės viduje. Lietuvos standartais paprastai priimami tarptautiniai arba Europos standartai, tačiau gali būti rengiami ir kiti savanoriškai taikyti pasirenkami normatyviniai dokumentai: techninės sąlygos ir taisyklės. Kitų valstybių standartai naudojami tarpvalstybinio susitarimo pagrindu²⁰.

¹⁴ DURET, Daniel; PILLET, Maurice. *Qualité en production: de l'ISO 9000 à six sigma (3e éd)*. Éd. d'Organisation: Paris, 2003, p 15-30.

¹⁵ Valstybės žinios, 2007, Nr. 39-1435 (Valstybės žinios, 2000, Nr. 35-972).

¹⁶ *Ibid.*

¹⁷ *Cit. op.* 14, p. 44.

¹⁸ *Ibid.*, p.11.

¹⁹ *Cit. op.* 15, 7 str. 1, 2 d.

²⁰ *Ibid.*, p. 17.

1.2.3. Daikto kokybės samprata teisėje

Prastos kokybės prekių rinkoje pasitaikydavo nuo pat komercinių santykių pradžios, tačiau didžioji dalis normų, apsaugančių pirkėjų teises, nusipirkus nekokybišką prekę, priimta tik 20 amžiuje²¹. Po Antrojo pasaulinio karo, daugelyje valstybių pradėjus diegti modernias gamybos technologijas, naujus prekių distribucijos metodus, vystantis informacinėms technologijoms ir pardavimų teritorijoms, reikšmingai padidėjo į rinką tiekiamų vartojimo prekių kiekis. Šie procesai nulėmė žemą prekių kokybę ir didėjantį pretenzijų bei ieškinių skaičių. Atsižvelgiant į susiklosčiusią situaciją, daugelio Europos valstybių įstatymų leidėjai nustatė įstatyminių prekių kokybės standartą²². Vystantis tarptautinei prekybai, daikto kokybės klausimas reglamentuotas tarptautiniame lygmenyje: 1964 m. Hagos konvencijoje ir ją pakeitusioje 1980 m. Vienos konvencijoje įtvirtintos normos, greta kitų, reglamentuojančios daikto, parduodamo ne vartojimo pirkimo – pardavimo sutarties pagrindu, kokybę. 1999 metais Europos Parlamentui ir Tarybai priėmus Direktyvą, vartojimo prekių kokybės standartas nustatytas ES lygmenyje. Nors minėtuose teisės aktuose daikto kokybės sąvokos apibrėžimas nepateikiamas, jos reikšmę galima atskleisti, nagrinėjant daikto kokybę reglamentuojančių normų turinį.

1.2.3.1. Daikto kokybės samprata Lietuvos teisėje

Iki naujojo CK įsigaliojimo, apie produkto kokybės sąvokos turinį buvo galima spręsti iš 1964 m. Civilinio kodekso (toliau – senasis CK) 261 straipsnio, kuriame nustatyta, kad parduoto daikto kokybė turi tenkinti sutarties sąlygas, o jeigu sutartyje nėra nurodymų, – paprastai reiškiamus reikalavimus. Daiktas privalo atitikti tos rūšies daiktų standartą, technines sąlygas arba pavyzdžius, jeigu tai pirkimo – pardavimo rūšiai nebūdinga kas kita²³. Lyginant su senuoju CK, šiuo metu galiojančiame CK reikalavimams daikto kokybei skiriamas ženkliai didesnis dėmesys. CK nustato pardavėjo pareigą perduoti pirkėjui daiktus, kurių kokybė atitinka pirkimo – pardavimo sutarties sąlygas ir daiktų kokybę nustatančių dokumentų reikalavimus, o jeigu daiktų kokybė sutartyje neaparta, – tokios kokybės daiktus,

²¹ BRUCE, Arnold. *Online Consumers* [interaktyvus]. [žiūrėta 2007 m. spalio 25 d.]. Prieiga per internetą <<http://www.caslon.com.au/consumersguide2.html>>.

²² RICE, D. A. Product Quality Laws and the Economics of Federalism. In *Boston University Law Review*. [interaktyvus]. 1985, Nr.1 [žiūrėta 2007 m. spalio 25 d.] p. 1-64. Prieiga per internetą: <<http://www.westlaw.com>>.

²³ Valstybės žinios, 1964, Nr. 19-138.

kad juos būtų galima naudoti tam, kam jie paprastai naudojami (CK 6.317 str. 1 d., 6.333 str. 1 ir 4 d.). Be to, jeigu pirkėjas sutarties sudarymo metu pranešė apie konkretų tikslą, kuriam perkami daiktai, pardavėjas privalo perduoti tam konkrečiam tikslui tinkamus naudoti daiktus (CK 6.333 str. 4 d.). Vertinant daiktų kokybę taikomas *protingo pirkėjo testas*, kitaip tariant, aiškinamasi, kokių daiktų savybių pirkėjas galėjo protingai tikėtis (CK 6.333 str. 6 d.). Tais atvejais, kai sutartis sudaryta pagal pavyzdį, modelį ar aprašymą, daiktai turi atitikti tokį pavyzdį, modelį ar aprašymą (CK 6.333 str. 5 d.)²⁴.

Vartojimo pirkimo – pardavimo sutarties atveju galima išskirti keletą specialiojo daikto kokybės reglamentavimo aspektų. Pirma, laikoma, kad pardavėjas visais atvejais garantuoja daikto kokybę (CK 6.363 str. 1 d.). Antra, daikto savybės neturi būti blogesnės nei numatyta tam daiktui taikomame techniniame reglamente (jeigu jis yra) ir sutartyje (CK 6.363 str. 2 d.). Trečia, CK 6.363 str. 3 d. nustatyti specialūs kriterijai, kada laikoma, kad daikto savybės atitinka sutarties sąlygas. Ketvirta, CK 6.363 str. 2 d. nustatytas draudimas perduoti daiktus, kurių tinkamumo naudoti terminas pasibaigęs²⁵. Vartotojų teisių apsaugos įstatyme daiktų kokybės sąvoka neapibrėžta, tačiau 14 straipsnio blanketinė norma nukreipia į CK, kitus įstatymus ir poįstatyminius teisės aktus, nustatančius prekių kokybės ir saugos reikalavimus²⁶. Kaip pavyzdį galima paminėti Maisto įstatymą, kuriame ne tik išvardijami maisto kokybės reikalavimai, bet ir apibūdinama pati maisto kokybės sąvoka: „maisto kokybė“ – tai maisto savybių visuma, tenkinanti konkrečius vartotojo poreikius, kurių protingai galima tikėtis, bei atitinkanti saugos ir kitus privalomuosius teisės aktų nustatytus reikalavimus²⁷. Pažymėtina, kad daikto sauga neįeina į magistro darbo nagrinėjimo objektą.

²⁴ *Cit. op.* 1.

²⁵ *Ibid.*

²⁶ *Cit. op.* 4.

²⁷ *Cit. op.* 5, 2 ir 4 str.

1.2.3.2. Vartojimo prekės kokybės samprata ES teisėje ir jos įtaka nacionaliniam reguliavimui

Kadangi į Lietuvos teisę yra perkelta didžioji dalis Direktyvos normų²⁸, tikslinga aptarti prekės kokybės sąvokos turinį Direktyvos reguliavime.

Konsoliduotos Europos Bendrijos steigimo sutarties 153 straipsnyje, skirtame vartotojų apsaugai, nustatyta, kad Europos Bendrija (dabar – ES), greta kitų, padeda užtikrinti ekonominius vartotojų interesus²⁹. Prekės kokybę galima prilyginti vienam iš tokių ekonominių interesų. Nusipirkęs sutarties sąlygų neatitinkančią prekę, pirkėjas negauna tokios kokybės gaminio, kuris vertas sutartos kainos, tokiu būdu patirdamas nuostolių. Ekonominį vartotojų interesą į tinkamos kokybės daiktą garantuoja Direktyva, kurios 2 straipsnyje nustatyta pardavėjo pareiga perduoti sutartį atitinkančias prekes. Kai šalys nėra susitarusios dėl konkrečių prekės kokybės sąlygų, minėtą interesą užtikrina tame pačiame straipsnyje numatyta *prekės atitikimo sutarčiai prezumpcija*. Svarbu pažymėti, kad prekės atitikimas sutarčiai Direktyvoje siejamas išimtinai su prekės kokybės reikalavimais³⁰.

Vartojimo prekės kokybės sąvokos Lietuvos teisėje turinys Direktyvos reguliavimo įtakoje pasipildė reikalavimu tinkamai sumontuoti prekę. Naujojoje Vartotojų teisių gynimo įstatymo redakcijoje nustatyta Direktyvos 2 str. 5 d. atitinkanti nuostata, pagal kurią, jeigu prekės pirkimas – pardavimas apima prekės instaliavimą, įrengimą ar montavimą (toliau – montavimas) ir prekes sumontavo pardavėjas arba jo pasitelkti asmenys, bet koks dėl neteisingo montavimo atsiradęs kokybės trūkumas prilyginamas prekių kokybės trūkumui (Vartotojų teisių apsaugos įstatymo 14 str. 3 d.). Tokia pati taisyklė taikoma ir kai daikto kokybės trūkumai atsiranda minėtus veiksmus atlikus vartotojui, jeigu to priežastis yra instrukcijos trūkumai³¹. Prieš tai, kai Vartotojų teisių apsaugos įstatyme buvo įtvirtina kokybiško prekių sumontavimo taisyklė, ginčo dėl netinkamo prekių sumontavimo atvejais teismai taikė CK 6.645 str. 4 d. nuostatą, pagal kurią, jeigu atliekamų darbų pobūdis ir vertė

²⁸ Plačiau žiūrėti Europos Komisijos komunikatas Tarybai ir Europos Parlamentui dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 1999/44/EB dėl vartojimo prekių pardavimo ir susijusių garantijų tam tikrų aspektų, įskaitant tiesioginės gamintojo atsakomybės klausimo nagrinėjimą [interaktyvus]. 2007 m. balandžio 24 [žiūrėta 2007 m. spalio 25 d.], p. 6-11. Prieiga per internetą: http://ec.europa.eu/consumers/cons_int/safe_shop/guarantees/CSD_2007_LT_final.pdf.

²⁹ Valstybės žinios, 2004, Nr. 2-2.

³⁰ Plačiau žiūrėti *cit. op.* 6.

³¹ *Cit. op.* 4.

palyginus su perkamo daikto verte yra nedideli, sutartis pripažįstama ne rangos, o pirkimo – pardavimo sutartimi³².

Direktyva užtikrina tik minimalią vartotojų apsaugą daikto kokybės srityje³³. 1993 m. lapkričio 15 d. Europos Komisijos Žaliojoje knygoje dėl garantijų vartojimo prekėms ir aptarnavimo po pardavimo (toliau – senoji Žalioji knyga)³⁴, matomas siekis nustatyti plačią vartotojų apsaugą prekių kokybės srityje, tačiau priimant Direktyvą daugelio nuostatų atsisakyta. Pavyzdžiui, neliko taisyklės dėl daiktų aptarnavimo po pardavimo³⁵. Tačiau 2007 m. vasario 8 d. Europos Komisijos Žaliojoje knygoje dėl Vartotojų *acquis* persvarstymo (toliau – naujoji Žalioji knyga), greta kitų, iškeltas uždavinys valstybėse narėse didesniu laipsniu harmonizuoti prekės kokybės reglamentavimą ir nustatyti didesnę vartotojų apsaugą šioje srityje³⁶.

1.2.3.3. Prekės kokybės samprata Vienos konvencijoje

Lietuvoje įsigaliojus Vienos konvencijai (1996 m. vasario 1 d.), pirkimo – pardavimo santykiams su tarptautiniu elementu pradėtas taikyti šioje konvencijoje nustatytas prekių kokybės standartas. Be to, taikant nacionalinės teisės normas dėl daikto kokybės, neretai atsižvelgiama į atitinkamų Vienos konvencijos nuostatų aiškinimą doktrinoje ir teismų praktikoje. Dėl šių priežasčių Vienos konvencijos prekės kokybės reglamentavimas svarbus ir Lietuvoje.

Vienos konvencija priimta 1980 metais, tačiau pareiga pateikti tinkamos kokybės prekę tarptautinėje privatinėje teisėje įtvirtinta dar 1964 metų Hagos konvencijoje. Tiesa, šiame tarptautiniame dokumente pareiga perduoti tinkamos kokybės prekę buvo reglamentuota ne taip aiškiai ir detalai kaip jį pakeitusioje Vienos konvencijoje. Šiuo metu prekės kokybės

³² *Cit. op. 1.*

³³ D'SA, Rose; KRUMMEL, Thomas. Sale of Consumer Goods and Associated Guarantees: A Minimalist Approach to harmonised European Union Consumer Protection. In *European Law Review*. [interaktyvus]. 2001, Nr. 26(3), [žiūrėta 2007 m. lapkričio 3 d.], p.312. Prieiga per internetą: <<http://www.westlaw.com>>.

³⁴ Commission of the European Communities Green Paper on Guarantees for Consumer Goods and After-Sales Services [interaktyvus]. Brussels, 15 November 1993, COM (93) 509 final [žiūrėta 2007 m. lapkričio 3 d.]. Prieiga per internetą:

<http://ec.europa.eu/consumers/policy/developments/fair_comm_pract/fair_comm_greenpap_en.pdf>.

³⁵ *Ibid.*

³⁶ Europos Komisijos Žalioji knyga dėl Vartotojų *acquis* persvarstymo [interaktyvus]. Briuselis, 2007 m. vasario 8 d., COM (2006) 744 final [žiūrėta 2008 m. kovo 3 d.]. Prieiga per internetą:

<http://ec.europa.eu/consumers/policy/developments/fair_comm_pract/fair_comm_greenpap_en.pdf>.

kaip reikalavimo parduodamam daiktui samprata pagal Hagos konvenciją svarbi tiek, kiek ji nulėmė atitinkamų Vienos konvencijos nuostatų turinį.

Skirtingo lygmens prekės kokybę reguliuojančios normos sąveikauja tarpusavyje, pavyzdžiui, Direktyvos 2 straipsnio *prekių atitikimo sutarčiai koncepcija* inspiruota Vienos konvencijos 35 straipsnio³⁷. Abiejuose dokumentuose išskiriami du prekių neatitikimo sutarčiai aspektai: a) pardavėjo pareiga pateikti prekes, kurių kokybė atitiktų sutarties reikalavimus; b) prezumpcija, numatanti atvejus, kai prekės laikomos atitinkančiomis sutartį. Pagrindinis minėtų Vienos konvencijos ir Direktyvos straipsnių skirtumas yra toks, kad Vienos konvencijoje greta daikto kokybės nustatyti ir kiti reikalavimai prekei. Be to, Vienos konvencijoje įtvirtinta neigiama, o Direktyvoje – teigiama prezumpcija^{38,39}.

1.3. Daikto, kuriam taikomi kokybės reikalavimai, apibrėžimas

1.3.1. Daikto apibrėžimas Lietuvos teisėje

Daiktai CK apibūdinami kaip iš gamtos pasisavinti arba gamybos procese sukurti materialaus pasaulio dalykai⁴⁰. Tačiau, kai kalbame apie daiktus nagrinėjamos temos prasme, turime galvoje ne daiktus apskritai, o parduodamus daiktus – prekes. Kokybės reikalavimas nustatytas daiktams, kurie: a) nėra išimti iš civilinės apyvartos (CK 4.7 str.); b) yra pirkimo – pardavimo sutarties dalykas (CK 6.306 str.1 d.), išskyrus CK 6.333 str. 8 d. numatytą išimtį. Leidžiama parduoti tiek tuos daiktus, kuriuos pardavėjas jau turi, tiek tuos, kurie bus sukurti ar pardavėjo įgyti ateityje (CK 6.306 str. 1 d.). Svarbu atkreipti dėmesį į tai, kad ne kiekvienas pirkimo – pardavimo sutarties dalykas yra laikomas daiktu. Pavyzdžiui, vertybiniai popieriai ar turtinės teisės nėra daiktai, todėl neturi atitikti reikalavimų, keliamų daiktų kokybei (CK 1.97, 6.306 str.)⁴¹. Be to, pardavėjas neprivalo garantuoti daiktų, parduodamų teismo sprendimams vykdyti, kokybės, išskyrus, kai pardavėjas žinojo arba turėjo žinoti apie parduodamo daikto trūkumus (CK 6.333 str. 8 d.)⁴². Direktyvoje ir Vienos konvencijoje nustatytoms analogiškomis taisyklėms būdingas absoliutumas, taigi kokybės

³⁷ BALNIENĖ, R.; *et al.* *Europos link: Vartotojo vadovas*. Vilnius: Lietuvos vartotojų institutas, 2004, p. 29.

³⁸ Plačiau žiūrėti *cit. op.* 7, 35 str.

³⁹ Plačiau žiūrėti *cit. op.* 6, 2 str.

⁴⁰ *Cit. op.* 1, 4.1 str.

⁴¹ *Cit. op.* 1.

⁴² *Ibid.*

reikalavimo daiktui, parduodamam teismo sprendimams vykdyti, nėra, nepriklausomai nuo pardavėjo sąžiningumo fakto^{43, 44}.

Parduodamus daiktus teoriniu požiūriu galima išskirti į keletą rūšių: kilnojamuosius ir nekilnojamuosius; namų apyvokos; suvartojamus ir nesunaudojamus; individualiais ir rūšies požymiais apibūdintus; pakeičiamuosius ir nepakeičiamuosius; daliuosius ir nedaliuosius; neišimtus iš apyvartos ir ribotai esančius apyvartoje; įprastinę, ypatingą ar asmeniniais tikslais pagrįstą vertę turinčius daiktus⁴⁵. Kadangi pardavėjo pareiga garantuoti parduodamų daiktų kokybę ir pirkėjo teisės, nusipirkus netinkamos kokybės prekę, bendrajame pirkimo – pardavimo reguliavime ir specialiose vartotojų teisės normose skiriasi, praktikoje didžiausią reikšmę turi daiktų išskyrimas į kilnojamuosius ir nekilnojamuosius daiktus. Vartojimo pirkimo – pardavimo sutarties dalyku gali būti tik kilnojamieji daiktai – daiktai, kurie iš vienos vietos į kitą perkeliama nepakeitus jų paskirties ir iš esmės nesumažinus jų vertės⁴⁶. Taip pat svarbus daiktų išskyrimas į individualiais ir rūšiniais požymiais apibūdintus daiktus. Rūšiniais požymiais apibūdinti daiktai negali būti prastesnės nei vidutinė kokybės⁴⁷.

1.3.2. Vartojimo prekės apibrėžimas Lietuvos ir ES teisėje

Vartotojas Lietuvos ir ES teisėje suvokiamas analogiškai – kaip fizinis asmuo, perkantis daiktą asmeniniams šeimos ar namų ūkio poreikiams, nesusijusiems su verslu ar profesija tenkinti (CK 6.350 str. 1 d., Direktyvos 1 str. 2 d. a p.). Tačiau vartojimo prekių sampratos skiriasi. Direktyvoje vartojimo prekės apibrėžiamos kaip bet kokie materialūs kilnojamieji daiktai, kaip išimtis numatant tokius daiktus: a) prekes, kurios parduodamos vykdant teismo sprendimą arba kitais įstatymuose numatytais atvejais; b) vandenį ir dujas, kai jie nėra paruošti parduoti riboto tūrio ar nustatyto kiekio; c) elektrą⁴⁸. Lietuva, perkeldama prekių apibrėžtį, minėtomis išimtimis, išskyrus pirmąją (dėl prekių, parduodamų vykdant teismo sprendimą), nepasinaudojo⁴⁹, taigi išlaikytas vartotojų teisės normų, įtvirtinančių pardavėjo pareigą perduoti tinkamos kokybės daiktą, plataus taikymo principas,

⁴³ Plačiau žiūrėti *cit. op.* 6, 1 str. 2 d. b p.

⁴⁴ Plačiau žiūrėti *cit. op.* 7, 2 str. c d.

⁴⁵ Plačiau žiūrėti *cit. op.* 1, 4.2 – 4.8 str., 4.11 str., 6.306 str. 3 d.

⁴⁶ *Cit. op.* 1, 4.2 str. 3 d., 6.350 str.

⁴⁷ Plačiau žiūrėti SCHLECHTRIEM, Peter; SCHWENZER, Ingeborg. *Commentary on the UN Convention on the International Sale of Goods (CISG) (Second (English) Edition)*. New York: Oxford University Press, 2005, 35 str.

⁴⁸ *Cit. op.* 6, 1 str. 2 d. b p.

⁴⁹ *Cit. op.* 28.

kitaip tariant, šios normos taikomos visoms kilnojamosioms prekėms. Vartotojų teisių apsaugos įstatyme nustatyta, kad „prekė“ – kiekvienas daiktas, siūlomas parduoti arba parduodamas vartotojui. Šilumos ir elektros energija, vanduo, gamtinės dujos taip pat laikomos prekėmis⁵⁰. Minėtą vartojimo prekės, kuriai keliami daikto kokybės reikalavimai, apibrėžimą patvirtina ir atitinkamuose įstatymuose nustatytų elektros energijos ir gamtinių dujų buitinių vartotojų, taip pat geriamojo vandens ir šilumos vartotojų sąvokų apibrėžtys. Tiesa, geriamojo vandens ir šilumos vartotojų apibrėžimai vartojami plačiaja prasme – kaip apimantys fizinius ir juridinius asmenis, tuo tarpu elektros energijos ir gamtinių dujų būtiniai vartotojai apibrėžti atskirai nuo kitų pirkėjų^{51, 52, 53, 54}.

Vartojimo prekėmis Direktyvoje pripažįstami ir tokie daiktai, kurie bus pagaminti ar pardavėjo pateikti ateityje. Lietuvai minėtos taisyklės į specialiuosius vartotojų teisės įstatymus perkelti nereikėjo⁵⁵, – ji nustatyta vienoje iš bendrųjų pirkimo – pardavimo nuostatų (CK 6.306 str. 1 d.)⁵⁶.

Nagrinėjamoje Direktyvoje nustatyta taisyklė, leidžianti nacionaliniuose įstatymuose numatyti, kad sąvoka „vartojimo prekės“ netaikoma viešajame aukcione parduodamoms padėvėtoms prekėms^{57,58}. Lietuva tokia galimybe nepasinaudojo.

1.3.3. Prekės apibrėžimas Vienos konvencijoje

Priešingai nei Direktyva, Vienos konvencija netaikoma vartojimo prekėms. „Vartojimo prekės“ šiame dokumente apibūdinamos kaip prekės, skirtos asmeniniam, šeimos ar namų ūkio naudojimui. Išimtis iš bendros taisyklės nustatyta tik pirkimui – pardavimui minėtam tikslui, kai pardavėjas bet kada iki sutarties sudarymo arba jo momentu nežinojo ir neturėjo žinoti, kad prekės perkamos tokiam naudojimui⁵⁹. Kitaip tariant, vertinant, ar konkrečios

⁵⁰ *Cit. op.* 4, 1 str. 11 p.

⁵¹ Plačiau žiūrėti Lietuvos Respublikos elektros energetikos įstatymas. Valstybės žinios, 2004, Nr. 107-3964 (Valstybės žinios, 2000, Nr. 66-1984), 2 str.

⁵² Plačiau žiūrėti Lietuvos Respublikos gamtinių dujų įstatymas. Valstybės žinios, 2007, Nr. 43-1626 (Valstybės žinios, 2000, Nr. 89-2743), 2 str.

⁵³ Plačiau žiūrėti Lietuvos Respublikos geriamojo vandens įstatymas. Valstybės žinios, 2001, Nr. 64-2327, 2 str.

⁵⁴ Plačiau žiūrėti Lietuvos Respublikos šilumos įstatymas. Valstybės žinios, 2007, Nr. 130-5259 (Valstybės žinios, 2003, Nr. 51-2254), 2 str.

⁵⁵ *Cit. op.* 28.

⁵⁶ *Cit. op.* 1.

⁵⁷ *Cit. op.* 28.

⁵⁸ *Cit. op.* 6, 1 str. 3 d.

⁵⁹ *Cit. op.* 7, 2 str. a d.

prekės pirkimui – pardavimui taikomi Vienos konvencijos 35 straipsnyje keliami reikalavimai kokybei, atsižvelgiame į pardavėjo sąžiningumo kriterijų.

Vienos konvencijos daikto kokybės reikalavimai netaikomi prekėms, parduodamoms aukcione, vykdymo proceso tvarka ar kitokiu būdu pagal įstatymą, elektros energijai, vandens ir oro transporto laivams, laivams ant oro pagalvės, taip pat pirkimo – pardavimo sutarties dalykams, kurie nėra laikomi daiktais: fondams, akcijoms, investiciniams vertybiniais popieriais, apyvartiniais dokumentais ir pinigams⁶⁰.

Būsimos – ateityje padaromos ar pagaminamos – prekės, jeigu užsakanti šalis neįsipareigoja pateikti esminės dalies medžiagų jų gamybai⁶¹, patenka į Vienos konvencijos, taigi ir joje nustatytų reikalavimų kokybei, taikymo apimtį.

2. DAIKTO KOKYBĖ KAIP REIKALAVIMAS PARDUODAMAM DAIKTUI

2.1. Pirkėjo ir pardavėjo teisės ir pareigos

2.1.1. Pardavėjo pareiga garantuoti daikto kokybę ir fakultatyvinė pareiga patikrinti daiktą

Pardavėjas, vykdydamas pareigą perduoti daiktą, privalo garantuoti jo kokybę (CK 6.317 str. 1 d.)⁶². Toks reikalavimas reiškia garantiją pirkėjui, kad perkamas daiktas yra kokybiškas, nepaisant to, ar tokia garantija pirkimo – pardavimo sutartyje nustatyta, ar ne (CK 6.317 str. 2 d.)⁶³. Jeigu šalys susitarė dėl daikto kokybės, pardavėjas privalo perduoti daiktus, kurių kokybė atitinka sutarties sąlygas ir kokybę nustatančių dokumentų reikalavimus (CK 6.333 str. 1 d.)⁶⁴, tačiau, nesant tokio susitarimo, daikto kokybei keliami įstatymuose numatyti reikalavimai (*garantija pagal įstatymą*).

Greta pareigos garantuoti parduodamo daikto kokybę pardavėjui įstatymai ar pirkimo – pardavimo sutartis gali nustatyti su šia pareiga susijusį daikto kokybės patikrinimo reikalavimą (CK 6.337 str., 6.353 str. 8 d). Tokiu atveju pardavėjas privalo per įstatymuose ar sutartyje nustatytą terminą ir tvarką arba, jeigu jie nenustatyti, – per protingą terminą ir

⁶⁰ *Ibid*, 2 str. b-f d.

⁶¹ *Ibid*, 3 str. 1 d.

⁶² *Cit. op.* 1.

⁶³ *Ibid*.

⁶⁴ *Ibid*.

remiantis įprastai taikomomis patikrinimo sąlygomis bei prekybos papročiais – atlikti daikto kokybės patikrinimą išbandymo, apžiūros, matavimų bei kitokiais būdais ir perduoti pirkėjui tai patvirtinančius dokumentus⁶⁵. CK teisinių padarinių daiktų kokybės patikrinimo pareigos neįvykdžiusiam pardavėjui nenustato. Ši pareiga nustatyta kaip palengvinimas pirkėjui, kuris neturi galimybių pats patikrinti daiktą, arba kaip faktinis užtikrinimas, kad perdavimo metu daiktas neturi kokybės trūkumų.

2.1.2. Pardavėjo pareiga garantuoti vartojimo prekės kokybę ir pareiga informuoti

Siekiant apsaugoti silpnesnės šalies – vartotojo – interesus, vartojimo pirkimo – pardavimo sutarties atveju daiktų kokybei keliami specialūs reikalavimai ir nustatyti palankesni šių reikalavimų nesilaikymo teisių gynimo būdai⁶⁶. Be to, pardavėjui numatyta papildoma pareiga informuoti pirkėją ne tik apie daikto kokybę, bet ir apie vartojimo būdą, saugumą, kokybės garantijos terminą, tinkamumo naudoti terminą, taip pat kitas daiktų ir jų naudojimo savybes, atsižvelgiant į daiktų pobūdį, paskirtį, vartotojo asmenį bei mažmeninės prekybos reikalavimus (CK 6.353 str. 1 d.). Tokiam informavimui keliami būtinumo, tinkamumo ir visapusiškumo reikalavimai⁶⁷. Vartotojų teisių apsaugos įstatyme nustatyta pareiga informuoti pirkėją valstybine kalba ir ženklinti prekes teisės aktų nustatyta tvarka⁶⁸. Maisto įstatyme suformuluota teisingos informacijos apie maistą teikimo taisyklė bei nurodytas klaidinančios informacijos, kuri draudžiama, sąrašas⁶⁹. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo (toliau – LAT) 2005 m. birželio 20 d. nutartyje civilinėje byloje *Vygintas Simonaitis v. UAB „Rasmitas“* konstatuota, kad pardavėjas netinkamai informavo pirkėją, sutarties priede nurodydamas klaidinančią informaciją dėl automobilio kėbului suteikiamos 12 metų antikorozinės garantijos. Pardavėjas teigė, kad terminas „antikorozinė garantija“ reiškia, kad nebus tik kiauryminio kėbulo prarūdijimo, tačiau Teismas tokį argumentą atmetė⁷⁰.

⁶⁵ *Ibid.*

⁶⁶ Plačiau žiūrėti *cit. op.* 1, 6.363 str. 4-7 d.

⁶⁷ *Cit. op.* 1.

⁶⁸ Plačiau žiūrėti *cit. op.* 4, 3 str. 3 d., 5 str.

⁶⁹ Plačiau žiūrėti *cit. op.* 5, 5 str.

⁷⁰ Plačiau žiūrėti Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2005 m. birželio 20 d. nutartis civilinėje byloje *Vygintas Simonaitis v. UAB „Rasmitas“*, Nr. 3K-3-350/2005, kat. 36.3; 42.11.1; 45.8.

Pažeidęs pareigą informuoti pirkėją, pardavėjas privalo atlyginti nuostolius (CK 6.353 str. 1 d.)⁷¹. Jeigu pardavėjas nesudarė galimybės pirkėjui daiktų pardavimo vietoje nedelsiant gauti nurodytą informaciją, pirkėjas gali reikalauti atlyginti nuostolius dėl vengimo sudaryti sutartį, o kai sutartis sudaryta – per protingą terminą vienašališkai nutraukti sutartį, pareikalauti gražinti kainą ir atlyginti nuostolius (CK 6.353 str. 9 d.)⁷².

2.1.3. Pirkėjo teisė gauti tinkamos kokybės daiktą ir teisė atlikti patikrinimą

Teisių ir pareigų vienovės teorijos pagrindu galima teigti, kad pardavėjo pareigą garantuoti daikto kokybę atitinka pirkėjo teisė gauti tinkamos kokybės daiktą. Siekiant palengvinti šios teisės įgyvendinimą, pirkėjui numatyta daiktų patikrinimo savomis išlaidomis teisė (CK 6.328 str., 6.353 str. 8 d.). Ši teisė pirkėjui atsiranda nuo sutarties sudarymo arba nuo ofertos pateikimo (CK 6.328 str. 1 d.)⁷³, todėl laiko atžvilgiu ji gali būti ankstesnė nei pirkėjo teisė į tinkamos kokybės daiktą. Jeigu sutartyje nenustatyta kitaip, pirkėjas atlieka patikrinimą savo lėšomis ir bet kurioje vietoje, bet kokiu laiku ar metodu, kurie atitinka protingumo kriterijus (CK 6.328 str. 1 d.). Patikrinimo metu nustatant, kad daiktas neatitinka jam keliamų reikalavimų, įskaitant kokybės reikalavimą, pirkėjas turi teisę reikalauti, kad patikrinimo išlaidas atlygintų pardavėjas (CK 6.328 str. 2 d.)⁷⁴.

Patikrinimo teisė numatyta ir Vienos konvencijos 58 str. 3 d., pagal kurią pirkėjas nėra įpareigotas sumokėti kainą, kol jis neturėjo galimybės patikrinti prekes, išskyrus atvejus, kai šalių sutarta pristatymo ar sumokėjimo tvarka nesuderinama su tokia galimybe⁷⁵.

Tikslinga akcentuoti tai, kad daiktų patikrinimas yra būtent pirkėjo teisė, o ne pareiga, taigi pardavėjas, norėdamas išvengti civilinės atsakomybės, kylančios dėl kokybės reikalavimų neatitinkančio daikto perdavimo, negali remtis faktu, kad pirkėjas neatliko patikrinimo⁷⁶. Vis dėlto, patikrinimo teisę nustatanti norma yra dispozityvi (6.328 str. 1 d.)⁷⁷. Gali kilti klausimas, dėl ko šalims leidžiama susitarti kitaip nei joje numatyta. Minėta norma turėtų būti aiškinama taip, kad šalys turi teisę savo nuožiūra susitarti dėl: a) pirkėjo patikrinimo pareigos; b) konkretaus laiko, nuo kurio pirkėjui leidžiama patikrinti prekes; c)

⁷¹ *Cit. op. 1.*

⁷² *Ibid.*

⁷³ *Ibid.*

⁷⁴ *Ibid.*

⁷⁵ *Cit. op. 7.*

⁷⁶ *Cit. op. 1.*

⁷⁷ Plačiau žiūrėti *cit. op. 1.*

konkrečios patikrinimo vietos⁷⁸. Sistemiskai aiškinant CK 1.80 str. 1 d., 6.328 str. ir 6.334 str. 4 d., galima prieiti išvadą, kad sutarties sąlyga, visiškai ar iš dalies panaikinanti pardavėjo atsakomybę tuo atveju, kai pirkėjas neatlieka daiktų patikrinimo, yra niekinė ir negalioja, išskyrus, kai pardavėjas nežinojo ir neturėjo žinoti apie daikto kokybės trūkumus⁷⁹. Vilniaus miesto 2-asis apylinkės teismas 2001 m. gruodžio 3 d. sprendimu civilinėje byloje dėl žaislų kokybės pasisakė, kad „sutarties nuostata, jog po prekių atkrovimo pirkėjo pretenzijos dėl prekių kokybės nepriimamos, rinkos sąlygomis yra protinga, nes pirkėjas, prieš išvešdamas produkciją, turi įsitikinti jos kokybe“. Vilniaus apygardos teismo civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija 2002 m. birželio 6 d. sprendimu pirkėjo skundą atmetė ir minėtą sprendimą paliko nepakeistą⁸⁰.

CK 6.328 str. ir Vienos konvencijos 58 straipsnyje nustatytos patikrinimo teisės nereikia paisyti su šios Konvencijos 38 straipsnio reikalavimu pirkėjui patikrinti daiktus (tokio reikalavimo CK nenumato). Priešingai nei daiktų patikrinimo teisė, reikalavimas patikrinti daiktus yra žemiau aptariamos pirkėjo pareigos pranešti apie daikto kokybės trūkumus dalis. Reikalavimas pirkėjui patikrinti daiktus nustatytas pirkėjo labui, siekiant, kad jis nepraleistų informavimo apie kokybės pažeidimus termino. Jeigu pirkėjas neįvykdo minėto reikalavimo, tačiau laiku praneša apie daikto kokybės trūkumus, jis turi teisę pareikšti pretenziją pardavėjui. Pardavėjas negali reikalauti atlyginti nuostolius dėl reikalavimo patikrinti daiktą neįvykdymo⁸¹.

⁷⁸ *Ibid.*

⁷⁹ *Ibid.*

⁸⁰ Plačiau žiūrėti Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2002 m. gruodžio 19 d. nutartis civilinėje byloje UAB „Alksnio baldai“ v. UAB „Mavasta“, Nr. 3K-3-1485/2002, kat. 39.6.1; 40.3; 117.

⁸¹ *Cit. op.* 47, 38 str.

2.1.4. Pirkėjo pareiga pranešti apie pažeidimą

Norėdamas visa apimtimi įgyvendinti teisę į daikto kokybę, pirkėjas privalo laikytis tinkamo informavimo taisyklės⁸² – pranešti pardavėjui apie sutarties sąlygų, nustatančių daikto kokybę, pažeidimą (CK 6.327 str. 5 d., 6.348 str.)⁸³. Pažymėtina, kad terminas „sutarties sąlygos“ aiškinamas plačiai – ne tik kaip šalių susitarimo nuostatos, bet ir kaip įprastinės sutarties sąlygos. Informavimo pareiga nustatyta ir Vienos Konvencijos 39 straipsnio 1 dalyje⁸⁴. Ji atsiranda vieno iš sutarčių vykdymo principų – bendradarbiavimo principo (CK 6.200 str. 2 d.)⁸⁵ – pagrindu. Informavimo taisyklės tikslas aiškinamas taip, kad pirkėjas, pranešdamas, jog daiktai neatitinka reikalavimų, informuoja pardavėją, ką reikia daryti, kad neatitikimas būtų pašalintas. Po tokio pranešimo pardavėjas ar jo atstovas gali patikrinti daiktus, taip pat surinkti reikiamus įrodymus galimam ginčui su pirkėju dėl daiktų trūkumų. Jeigu pirkėjas nepraneša, kad daiktai neatitinka reikalavimų, arba praneša pavėluotai, pardavėjui, kitaip nei tuo atveju, kai būtų pranešta per protingą terminą ir tinkamai, gali būti neproporcingai sudėtinga arba apskritai neįmanoma atlikti minėtus veiksmus⁸⁶. LAT 2007 m. sausio 29 d. nutartyje civilinėje byloje *UAB „Vegtomas“ v. UAB „Šakių agroservisas“* rašoma, kad, paaiškėjus, jog gauta mediena yra nekokybiška, pirkėjas laiku ir tinkama forma informavo apie tai pardavėją, tačiau šis nesiėmė jokių veiksmų, neatvyko apžiūrėti medienos, nesirūpino jos kokybės patikrinimu. Pardavėjas nebendradarbiavo su pirkėju, jog dėl medienos netinkamos kokybės iškilę klausimai būtų vienaip ar kitaip šalių bendrai sprendžiami⁸⁷.

Aptariamoms pareigoms neįvykdymo padariniai pasireiškia pardavėjo teise visiškai ar iš dalies atsisakyti patenkinti su daikto kokybe susijusius pirkėjo reikalavimus, jeigu pardavėjas įrodo, kad šių reikalavimų nebeįmanoma įvykdyti arba, kad tai pareikalautų nepaprastai didelių išlaidų palyginti su tomis, kurių pardavėjas būtų turėjęs, jeigu pirkėjas būtų tinkamai jį informavęs (CK 6.348 str. 2 d.)⁸⁸. LAT 2003 m. spalio 6 d. nutartyje civilinėje byloje

⁸² MIZARAS, Vytautas. Pirkimo-pardavimo sutartinių santykių reguliavimas Civiliniame kodekse: Pardavėjo pareigos perduoti daiktą vykdymas ir šios pareigos neįvykdymo ar netinkamo vykdymo teisiniai padariniai (2). Vilnius: *Justitia*, 2003, Nr. 5 (47), p. 19.

⁸³ Plačiau žiūrėti *cit. op. 1.*

⁸⁴ Plačiau žiūrėti *cit. op. 7.*

⁸⁵ Plačiau žiūrėti *cit. op. 1.*

⁸⁶ *Cit. op.* 82, p. 19-20.

⁸⁷ Plačiau žiūrėti Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2007 m. sausio 29 d. nutartis civilinėje byloje *UAB „Vegtomas“ v. UAB „Šakių agroservisas“*, Nr. 3K-3-16/2007, kat. 42.8; 114.11.

⁸⁸ *Cit. op. 1.*

Rimanto Gintauto Rimkevičiaus individuali įmonė „Samana“ v. Juozo Lekavičiaus individuali įmonė konstatuota, kad 6.327 str. 5 d. numatytos sankcijos nagrinėjamo ginčo atveju pirkėjo atžvilgiu netaikomos, kadangi, paaiškėjus traktoriaus gedimams, pirkėjas nedelsdamas pranešdavo apie tai pardavėjui, tačiau pastarasis nedalyvaudavo tuos gedimus šalinant ir į atsakovo pretenzijas neatsakydavo⁸⁹. Svarbu atkreipti dėmesį į tai, kad pardavėjas praranda teisę remtis nepranešimo apie daikto kokybės trūkumus faktu, jeigu jis apie šiuos trūkumus žinojo arba turėjo žinoti, kitaip tariant, – buvo nesąžiningas⁹⁰.

Lietuva nėra vienintelė valstybė, įstatymiškai įtvirtinusi informavimo pareigą. Pastaroji taisyklė numatyta Vokietijoje, Austrijoje, Šveicarijoje, Anglijoje, Jungtinėse Amerikos Valstijose (toliau – JAV) ir kt. valstybėse. Tiesa, Vokietijoje ir Austrijoje minėta pareiga taikoma tik komerciniam pirkimui – pardavimui, kai abi sutarties šalys yra prekybininkai. Anglijoje pardavėjas privalo pranešti apie kokybės neatitikimus tik nutraukdamas sutartį. Prancūzijoje, Olandijoje, Belgijoje, Italijoje, Portugalijoje ir kai kuriose kitose valstybėse informavimo pareiga nenustatyta⁹¹.

2.2. Sutarties laisvės principo ribos, sutartyje nustatant daikto kokybės sąlygas

Atsižvelgiant į tai, kad sutarties laisvės principas yra esminis sutarčių teisės principas, svarbu išsiaiškinti, kokia apimtimi sutarties šalys gali remtis šiuo principu, nustatydamos konkrečias daikto kokybės sąlygas.

2.2.1. Daikto kokybės standartas paprastose ir vartojimo sutartyse

Sutarčių laisvės principo veikimo ribos vartojimo ir paprastos pirkimo – pardavimo sutarties atveju yra skirtingos. Bendras principas, nustatant daikto kokybę, yra toks: paprastose pirkimo – pardavimo sutartyse didesnė reikšmė teikiama pirkimo – pardavimo sutarties šalių susitarimui, o vartojimo sutartyse – CK numatytam daikto kokybės standartui.

Paprastose pirkimo – pardavimo sutartyse šalių autonomijos principas pasireiškia didesne apimtimi. CK 6.327 str. 1 d. įtvirtinta taisyklė, kad daiktų kokybė turi atitikti

⁸⁹ Plačiau žiūrėti Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2003 m. spalio 6 d. nutartis civilinėje byloje *Rimanto Gintauto Rimkevičiaus individuali įmonė „Samana“ v. Juozo Lekavičiaus individuali įmonė*, Nr. 3K-3-916/2003, kat. 31.4; 31.5; 40.1; 94.1.

⁹⁰ *Cit. op.* 1.

⁹¹ Plačiau žiūrėti *cit.op.* 47, 39 str.

sutarties sąlygas, o jeigu sutartyje nėra nurodymų – įprastus reikalavimus⁹². 6.333 str. 1 d. numatyta pardavėjo pareiga perduoti pirkėjui daiktus, atitinkančius sutarties sąlygas bei daiktų kokybę nustatančių dokumentų reikalavimus⁹³. Taigi pirmiausia atliekamas *daikto kokybės atitikimo sutarčiai testas*. Jeigu susitarimo dėl daiktų kokybės nėra, susitarime aptariamai ne visi klausimai arba jo sąlygos prieštarauja imperatyvioms normoms, taikomi įstatyminiai kokybės kriterijai. LAT 2003 m. sausio 27 d. nutartyje civilinėje byloje *Vytautas Straleckas v. Erikas Kizinis* konstatuota: „Sutartyje nėra numatyta jokių sąlygų ar išlygų dėl parduodamo nebaigto statyti sodo namo kokybės, todėl šalys privalo vadovautis bendraisiais reikalavimais nebaigtam statyti namui“⁹⁴.

Atsižvelgiant į tai, kad vartotojas laikomas silpnesnę derybinę poziciją užimančia sutarties šalimi, Lietuvoje, kaip ir kitose ES valstybėse narėse, vartojimo prekėms taikomas aukštesnis daikto kokybės standartas⁹⁵. Remiantis CK reglamentavimu, prekės savybės negali būti blogesnės nei numatyta tam daiktui taikomame techniniame reglamente (jeigu jis yra) ir sutartyje (CK 6.363 str. 2 d.)⁹⁶. Kaip ir Direktyvos 2 str. 2 d., CK 6.363 str. 3 d. nustatyta *prekės kokybės atitikimo pirkimo – pardavimo sutarčiai prezumpcija*^{97, 98}, kitaip tariant, – išvardijami reikalavimai, būtini, kad prekės savybės būtų laikomos atitinkančiomis sutartį. Nustatyti šie reikalavimai prekei: a) atitikimas gamintojo nurodytiems norminių dokumentų reikalavimams; b) tinkamumas naudoti tam, kam tokios rūšies prekės paprastai naudojamos; c) atitikimas kokybės rodikliams, kurių galima tikėtis, atsižvelgiant į daikto prigimtį ir jo gamintojo, atstovo ar pardavėjo viešai paskelbtus pareiškimus dėl daikto kokybės (CK 6.363 str. 3 d.)⁹⁹. Direktyvoje pabrėžiama, kad prekės turi pasižymėti tokia kokybe, kurių vartotojas gali pagrįstai tikėtis, atsižvelgiant į viešus pareiškimus dėl jų savybių, ypač reklamoje arba etiketėje¹⁰⁰. Svarbu tai, kad pastarasis reikalavimas nustatytas tik vartojimo prekėms.

Vartotojų teisių apsaugos įstatymas numato vartojimo prekei taikomus papildomus reikalavimus. Pirma, ji turi atitikti ne tik CK, bet ir kituose įstatymuose bei teisės aktuose

⁹² *Cit. op.* 1.

⁹³ *Ibid.*

⁹⁴ Plačiau žiūrėti Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2003 m. sausio 27 d. nutartis civilinėje byloje *Vytautas Straleckas v. Erikas Kizinis*, Nr. 3K-3-159/2003, kat. 40.1.

⁹⁵ Plačiau žiūrėti *cit. op.* 32.

⁹⁶ *Cit. op.* 1.

⁹⁷ Plačiau žiūrėti *cit. op.* 6.

⁹⁸ Plačiau žiūrėti *cit. op.* 1.

⁹⁹ *Cit. op.* 1.

¹⁰⁰ Plačiau žiūrėti *cit. op.* 6, 2 str. 2. d. d p.

numatytus kokybės kriterijus. Antra, nustatyta prezumpcija, kad prekės trūkumai, išaiškėję per šešis mėnesius nuo prekės pardavimo, laikomi buvusiais perdavimo metu, išskyrus atvejus, kai tai yra nesuderinama su prekės ar jos trūkumo pobūdžiu. Trečia, netinkamas prekės sumontavimas prilyginamas prekės kokybės trūkumui¹⁰¹.

2.2.2. Atsakomybę už daikto kokybės trūkumus panaikinančios ar apribojančios sutarties sąlygos

Nors daikto kokybės patvirtinimas nuo šalių valios nepriklauso, šalys turi tam tikrą autonomiją susitardamos dėl konkrečių kokybės sąlygų. Sutarties šalių autonomijos principo veikimas, greta kitų, akcentuojamas ir LAT 2007 m. sausio 29 d. nutartyje civilinėje byloje *UAB „Vegtomas“ v. UAB „Šakių agroservisas“* dėl medienos kokybės¹⁰². Tačiau sutarties laisvės principas nėra absoliutus, todėl svarbu išsiaiškinti, kokios šalių autonomijos, susitarant dėl konkrečių daikto kokybės sąlygų, ribos.

Šalys turi teisę laisvai sudaryti sutartis ir savo nuožiūra nustatyti tarpusavio teises ir pareigas. Dėl sutarties sąlygų susitariama savo nuožiūra, išskyrus atvejus, kai tam tikras sąlygas nustato imperatyvios teisės normos (CK 6.156 str. 1 ir 4 d.). CK įtvirtinti šie dispozityvūs reikalavimai daiktų kokybei: a) daiktų kokybė turi būti tokia, kad juos galima būtų naudoti pagal įprastinę paskirtį, o jeigu pirkėjas pranešė pardavėjui apie konkretų tikslą, – tam konkrečiam tikslui (CK 6.333 str. 4 d.); b) kai sutartis sudaryta pagal pavyzdį, modelį ar aprašymą, daikto kokybė turi atitikti tokį pavyzdį, modelį ar aprašymą (CK 6.333 str. 5 d.)¹⁰³. Minėtais atvejais šalys gali susitarti kitaip nei nustatyta CK¹⁰⁴. Pažymėtina, kad Vienos konvencijos 35 straipsnyje numatyti daikto kokybės reikalavimai taip pat formuluojami dispozityviai¹⁰⁵.

Praktikoje pirkimo – pardavimo sutartyje konkrečios su daikto kokybe susijusios sąlygos gali būti aptariamoms arba ne, be to, ne visada įrašoma sąlyga dėl prekės kokybės patvirtinimo, dar daugiau – pasitaiko atvejų, kai sutartimi nustatoma, kad pardavėjas neatsako už daikto kokybės trūkumus. Tačiau nepriklausomai nuo to, kas numatyta sutartyje, galioja kokybės garantija pagal įstatymą, apibendrintai reiškianti pardavėjo pareigą perduoti

¹⁰¹ Plačiau žiūrėti *cit. op.* 4, 14 str.

¹⁰² Plačiau žiūrėti *cit. op.* 87.

¹⁰³ *Cit. op.* 1.

¹⁰⁴ *Ibid.*

¹⁰⁵ *Cit. op.* 7.

daiktus, kurių kokybė atitinka sutarties sąlygas, o jei sutartyje nurodymų nėra – daiktai turi būti tinkami naudoti tam, kam jie paprastai naudojami, išskyrus, kai pirkėjas pranešė pardavėjui apie konkretų tikslą (CK 6.327 str. 1 d., 6.333 str. 1, 4 ir 6 d.)¹⁰⁶. CK 6.334 str. 4 d. įtvirtinta imperatyvi teisės norma, draudžianti pirkimo – pardavimo sutartyse numatyti sąlygas, panaikinančias ar ribojančias pardavėjo atsakomybę už žinomus daiktų kokybės trūkumus. Tokios sutarties sąlygos yra niekinės ir negaliojančios, išskyrus atvejus, kai: a) pirkėjas savo rizika pirkė daiktus iš asmens, kuris nėra profesionalus pardavėjas; b) pardavėjas atskleidė pirkėjui daikto trūkumus, kurie pardavėjui buvo ar turėjo būti žinomi (CK 1.80 str. 1 d., 6.334 str. 4 d.). Pažymėtina, kad atsakomybę ribojančios sutarties sąlygos paprastai aiškinamos pagal *contra preferentem* taisyklę – jas nustatančios šalies nenaudai. Jeigu pardavėjas žinojo arba turėjo žinoti apie daikto kokybės trūkumus, jis neturi teisės apriboti ar panaikinti savo atsakomybės, kadangi galioja principas, pagal kurį negalima riboti ar panaikinti atsakomybės, kylančios iš nesąžiningo elgesio¹⁰⁷. Pažymėtina, kad terminą „atsakomybė“ nagrinėjamu atveju reikia aiškinti ne tik kaip civilinę atsakomybę, bet ir kaip kitus teisių gynimo būdus¹⁰⁸. Nors tai ir nėra magistro darbo nagrinėjimo dalykas, svarbu atkreipti dėmesį į tai, kad minėta norma nesuteikia teisės apriboti ar panaikinti civilinę atsakomybę už sveikatos sužalojimą, gyvybės atėmimą ar neturtinę žalą (CK 6.252 str. 1 d.)¹⁰⁹.

Iš to, kas pasakyta aukščiau, priename išvadą, kad sutarties sąlygos gali apriboti atsakomybę už daiktų kokybės trūkumus (pavyzdžiui, nustatant, kad daiktas neatitinka modelio, pavyzdžio ar aprašymo), taip pat panaikinti atsakomybę (pavyzdžiui, nustatant, kad pardavėjas neatsako už daikto trūkumus) tada, kai pardavėjas pirkėjui atskleidė daikto trūkumus, kurie jam buvo ar turėjo būti žinomi. Doc. dr. Vytauto Mizaro nuomone, daikto trūkumų atskleidimo faktų pardavėjas galėtų remtis net ir tuo atveju, kai sutartyje atsakomybę ribojančios ar naikinančios sąlygos nėra¹¹⁰.

Terminas „atskleisti daikto trūkumus“ aiškinamas kaip informacijos apie daikto kokybės trūkumus ir šių trūkumų pobūdžio pateikimas. Pažymėtina, kad daikto kokybės trūkumus nurodanti sutarties nuostata nereiškia jų atskleidimo. Vartojimo sutarties atveju

¹⁰⁶ *Cit. op.* 1.

¹⁰⁷ *Cit. op.* 47, 35 str.

¹⁰⁸ MIZARAS, Vytautas. Pirkimo-pardavimo sutartinių santykių reguliavimas Civiliniame kodekse: Pardavėjo pareigos perduoti daiktą vykdymas ir šios pareigos neįvykdymo ar netinkamo vykdymo teisiniai padariniai (3). Vilnius: *Justitia*, 2003, Nr. 6 (48), p. 18.

¹⁰⁹ *Cit. op.* 1.

¹¹⁰ *Cit. op.* 82, p. 19.

atskleidimo reikalavimas turėtų būti aiškinamas greta objektyvių atskleidimo fakto vertinimo kriterijų atsižvelgiant ir į konkrečią vartotojo situaciją¹¹¹.

Praktikoje gali kilti klausimas, ar pirkėjo atliekamas daiktų patikrinimas gali būti prilyginamas daikto kokybės trūkumų atskleidimui. Kaip minėta, daiktų patikrinimas yra pirkėjo teisė, o ne pareiga, todėl, neatlikus patikrinimo, pirkėjui neigiamų teisinių padarinių nekyla, išskyrus, kai sutartyje nustatyti pirkėjo pareigos patikrinti daiktus neįvykdymo teisiniai padariniai. Tačiau, jeigu pirkėjas, pardavėjui raginant, atliko tokio pobūdžio patikrinimą, kurio metu buvo ar turėjo būti atskleistas daikto kokybės trūkumas, pardavėjas gali išvengti atsakomybės (CK 6.334 str. 4 d.)¹¹². Šiuo atveju svarbu nustatyti faktą, ar patikrinimas buvo atliktas.

Negalima reikalauti, kad pardavėjas atskleistų daiktų trūkumus, kurių nežinojo ir neturėjo žinoti, todėl atsakomybę apribojančios ar panaikinančios sąlygos, kai pardavėjas nežinojo ir neturėjo žinoti apie daikto kokybės trūkumus, galioja (CK 6.252 str. 1 d., 6.334 str. 2 d.). Vienos konvencijos komentatorių nuomone, tai, ką pardavėjas turėjo žinoti, priklauso nuo jo padėties prekybos grandinėje, prekių ir jų trūkumo pobūdžio. Jeigu prekę parduoda gamintojas, pripažįstama, kad jis žinojo ar turėjo žinoti apie daikto kokybės trūkumus, jeigu jie gali būti atskleidžiami, atlikus įprastą gamyklinį patikrinimą, arba, kai apie rinkoje esančių prekių trūkumus rašoma specialioje spaudoje. Kita vertus, atsižvelgiant į tai, kad distributoriai prekes dažniausiai perka gamyklinėje pakuotėje, atvejai, kai laikoma, kad jie turėjo žinoti apie prekės kokybės trūkumus, ypač reti. Pažymėtina, kad distributorius neturi pareigos atlikti prekių patikrinimo¹¹³. Iš to, kas pasakyta, galime daryti išvadą, kad, kai pardavėjas yra distributorius, o ne gamintojas, atsakomybę už daiktų trūkumus panaikinančios ar apribojančios pirkimo – pardavimo sutarties sąlygos dažniausiai galioja.

Anglijos 1979 m. Prekių pirkimo – pardavimo statute (angl. – *Sale of Goods Act 1979*, toliau – Prekių pirkimo – pardavimo statutai) numatyta, kad pardavėjas, veikiantis verslo tikslais, neatsako už šiuos daikto kokybės trūkumus: a) į kuriuos pardavėjas atkreipė pirkėjo dėmesį prieš sutarties sudarymą; b) kurie paaiškėjo ar turėjo paaiškėti prekės patikrinimo

¹¹¹ DE LACY, John. Selling in the Course of Business Under the Sale of Goods Act 1979. In *The Modern Law Review* [interaktyvus]. 1999, Nr. 62 [žiūrėta 2008 m. vasario 20 d.], p. 786-787. Prieiga per internetą: <<http://www.blackwell-synergy.com>>.

¹¹² *Cit. op.* 1.

¹¹³ *Cit. op.* 47, 40 str.

metu, jeigu pirkėjas jį atlieka; c) kurie paaiškėjo ar turėjo paaiškėti prekės pavyzdžio patikrinimo metu, kai prekė parduodama pagal tokį pavyzdį¹¹⁴.

2.3. Daikto kokybės garantijos: rūšys ir jų esminiai bruožai

CK numato, kad daikto kokybės garantija gali būti dviejų rūšių: a) garantija pagal įstatymą; b) sutartinė garantija¹¹⁵. Tačiau teoriniu pagrindu galima išskirti ir daugiau daikto kokybės garantijos rūšių.

2.3.1. Daikto kokybės garantija pagal įstatymą

Garantija pagal įstatymą reiškia, kad pardavėjas turi pareigą patvirtinti, jog pirkėjui perduodami daiktai yra tinkamos kokybės (CK 6.317 str. 2 d., 6.333 str.). Pardavėjui daiktų kokybės trūkumų su pirkėju neaptarus, pripažįstama, kad pardavėjas garantuoja jų kokybę¹¹⁶. Kitaip tariant, minėta garantija – tai nuo šalių valios nepriklausantis pardavėjo patvirtinimas pirkėjui, kad perduodami daiktai yra tinkamos kokybės. Daiktų kokybės garantija pagal įstatymą egzistuoja, nepriklausomai nuo to, ar tai numatyta sutartyje, ar ne (CK 6.317 str. 2 d., 6.363 str. 1 d.)¹¹⁷.

2.3.1.1. Garantijos pagal įstatymą teorinis pagrindimas

Turint galvoje tai, jog sutarties laisvės principas laikomas civilinės teisės pagrindu, tikslinga aptarti teorijas, pagrindžiančias įstatyminės garantijos kaip teisinio imperatyvo būtinumą.

Garantijos kaip informavimo priemonės teorijoje akcentuojama garantijos pagal įstatymą informacinė funkcija. Pardavėjas raštu, žodžiu ar konkludentiniais veiksmais užtikrina, kad perduodamos prekės kokybė yra ne prastesnė nei nustatyta įstatyme, o pirkėjas priima prekę, pasitikėdamas tokiu užtikrinimu. Garantija pagal įstatymą sąlygoja pirkėjo supratimą, kokios kokybės prekės tikėtis, o pardavėjas, nenorėdamas pažeisti pareigos

¹¹⁴ Plačiau žiūrėti Sale of Goods Act 1979 (as amended) [interaktyvus]. UK ST 1979, c.54 [žiūrėta 2008 m. kovo 2 d.], 14 (2C) str. Prieiga per internetą: <<http://www.westlaw.com>>.

¹¹⁵ Plačiau žiūrėti *cit. op. 1*.

¹¹⁶ *Cit. op.* 82, p. 21.

¹¹⁷ *Cit. op.* 1.

užtikrinti kokybę, skatinamas informuoti pirkėją apie žinomus daikto kokybės trūkumus (juos atskleisti)¹¹⁸.

Nagrinėjamoje teorijoje akcentuojama tai, kad pardavėjas nėra įpareigotas informuoti pirkėją apie tai, kas jam nėra žinoma, pavyzdžiui, apie prekės tinkamumą specialiam tikslui, kai pirkėjas nepranešė pardavėjui apie perkamo daikto panaudojimą šiuo tikslu, arba apie prekių, esančių skardiniuose induose, kokybę, kai pardavėjas yra tik distributorius, o ne gamintojas. Pardavėjas neturi pareigos garantuoti prekių kokybę pagal įstatymą, kai iš aplinkybių matyti, kad pirkėjas nepasikloviė arba neturėjo pasikliauti pardavėju¹¹⁹.

Įprastinių sąlygų teorijos šalininkų nuomone, daikto kokybės standartas, numatytas įstatyminėje garantijoje, yra įprastinė sutarties sąlyga, kitaip tariant, pirkimo – pardavimo sutarties dalis. Pardavėjas tikisi, kad perduoto daikto kokybė atitiks įstatyminius kriterijus, nors jie ir nėra įtraukti į sutartį¹²⁰.

CK, Direktyvos ir Vienos konvencijos reguliavimas dėl daikto kokybės remiasi būtent *įprastinių sąlygų teorija*. CK 6.363 str. 3 d. garantija pagal įstatymą formuluojama kaip *daikto savybių atitikimo vartojimo pirkimo – pardavimo sutarčiai prezumpcija*¹²¹, kitaip tariant, – ši garantija laikoma įprastinėmis sutarties sąlygomis. Bendrųjų normų, nustatančių reikalavimus daikto kokybei, formuluotė kitokia nei aukščiau minėtų specialiųjų normų – nėra nuostatos, išvardijančios atvejus, kada daiktų savybės laikomos atitinkančiomis sutarties sąlygas¹²². Nepaisant to, ne vartojimo sutarties atveju pardavėjo pareiga garantuoti daikto kokybę irgi laikoma įprastine sutarties sąlyga. Tokį teiginį, greta kitų, patvirtina LAT 2003 metų lapkričio 12 dienos nutartis civilinėje byloje *UAB „Agro Silja“ v. Julius Jankauskas*: „Prie įprastinių pirkimo – pardavimo sutarties sąlygų priskirtinos pardavėjo pareiga perduoti pirkėjui daiktą, šio daikto atitikimas įstatymo nustatytiems reikalavimams...“¹²³. Iš Direktyvos 2 ir Vienos konvencijos 35 straipsniuose nustatytų *daiktų savybių atitikimo sutarties sąlygoms prezumpcijų* galima daryti išvadą, kad Direktyvos ir Vienos konvencijos daiktų kokybės kriterijai įtvirtinti, remiantis *įprastinių sąlygų teorija*^{124, 125}.

¹¹⁸ RAMSAY, Iain. *Consumer Law and Policy: Text and Materials on Regulating Consumer Markets*. Oxford and Portland, Oregon: Hart Publishing, 2007, p. 629-630.

¹¹⁹ *Ibid.*

¹²⁰ *Ibid.*

¹²¹ Plačiau žiūrėti *cit. op.* 1.

¹²² Plačiau žiūrėti *cit. op.* 1, 6.333 str.

¹²³ Plačiau žiūrėti Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2003 m. lapkričio 12 d. nutartis civilinėje byloje *UAB „Agro Silja“ v. Julius Jankauskas*, Nr. 3K-3-1075/2003, kat. 40.1.

¹²⁴ Plačiau žiūrėti *cit. op.* 6.

¹²⁵ Plačiau žiūrėti *cit. op.* 7.

Remiantis *sutarties sąlygų primetimo teorija*, įstatyminė garantija įtraukiama į sutartį, neatsižvelgiant į šalių ketinimus. Pats faktas, kad daiktas parduodamas, suponuoja įstatyminės garantijos laikymosi pareigą. Ši teorija suponuoja išvadą, kad garantija pagal įstatymą be pagrindo suvaržo sutarties šalių laisvę¹²⁶.

Teismų praktikoje vadovaujamasi kuria nors viena teorija arba derinamos kelios iš jų, tačiau sprendžiant ginčus, svarbesnis klausimas yra ne taikytinos teorijos pasirinkimas, o teisingas jų panaudojimas. Bylų, kuriose nagrinėjami vartotojų skundai, atveju skirtingos teorijos turėtų tarnauti ginant vartotoją kaip silpnesnę sutarties šali¹²⁷.

2.3.1.2. Pareiga garantuoti daikto ilgaamžiškumą kaip garantijos pagal įstatymą dalis

Pirkėjai pardavėjo pareigą užtikrinti daikto ilgaamžiškumą neretai suvokia kaip atsirandančią išimtinai sutartinės garantijos pagrindu, tačiau toks požiūris yra klaidingas. Reikalavimas užtikrinti daikto ilgaamžiškumą, pirmiausia, yra garantijos pagal įstatymą dalis. CK 6.333 str. 1 d. pardavėjo atsakomybę įstatymo pagrindu sieja ne tik su daiktų kokybės trūkumais, egzistuojančiais jų perdavimo metu, bet ir su trūkumais, atsiradusiais po daiktų perdavimo dėl priežasčių, egzistavusių daikto perdavimo metu¹²⁸. Pastaroji normos formuluotė reiškia, kad pardavėjas turi įstatyminę pareigą užtikrinti, kad daiktas bus tinkamas naudoti pagal paskirtį tam tikrą laiką. Kitaip tariant, daikto tinkamumas tam tikrą laiką yra įprastinė pirkimo – pardavimo sutarties sąlyga. Analogiška nuostata įtvirtinta ir Vienos konvencijos 36 straipsnio 1 dalyje: „Pardavėjas atsako pagal sutartį ir šią Konvenciją už bet kokį neatitikimą, kuris egzistuoja rizikos perėjimo pirkėjui momentu, net jeigu tas neatitikimas paaiškėja tik vėliau“¹²⁹. Taigi pirkėjas, nusipirkęs daiktą, kurio kokybės trūkumai atsirado tik po tam tikro laiko, gali reikšti reikalavimą pardavėjui, nepaisant to, kad sutartinės garantijos nėra.

Daikto ilgaamžiškumo garantija pagal įstatymą ginčo atveju sukuria keletą problemų. Pirmą, pareiga įrodyti, kad daikto trūkumas atsirado dėl priežasčių, egzistavusių iki daikto perdavimo, tenka pirkėjui. Kaip rodo praktika, tai padaryti labai sunku. Antra, dažnai nėra aišku, kokį laiką daiktas turi būti tinkamas naudoti pagal paskirtį konkrečiu atveju. Vienos konvencijos komentatorių nuomone, nustatinėjant minėtą terminą, reikia atsižvelgti į daikto

¹²⁶ *Cit. op.* 118.

¹²⁷ *Ibid.*

¹²⁸ *Cit. op.* 1.

¹²⁹ *Cit. op.* 7.

paskirtį, reklamą ir kilmę. Pavyzdžiui, natūralu, kad maisto produktai yra tinkami naudoti pagal paskirtį trumpiau nei nesunaudojami daiktai. Konferencijoje dėl Vienos konvencijos priėmimo buvo pateiktas siūlymas Konvencijoje nustatyti, kad daiktas turi būti tinkamas naudoti pagal paskirtį protingą terminą, atsižvelgiant į konkrečias aplinkybes. Nors pasiūlymas atmestas, t.y. *protingo daikto garantijos pagal įstatymą termino testas* Vienos konvencijoje nenustatytas, teismai neretai juo vadovaujasi. Taikant minėtą testą, siekiama nustatyti terminą, dėl kurio protingos sutarties šalys susitartų tokiomis pačiomis aplinkybėmis. Reikia pastebėti, kad konkrečių tokio laikotarpio nustatymo kriterijų nėra, – remiamasi tik šiomis bendromis taisyklėmis: a) perparduoti skirtų greitai gendančių prekių tinkamumo naudoti termino pabaiga turi būti vėlesnė nei data, kurią, tikėtina, daiktą įsigis galutinis vartotojas; b) kitų prekių tinkamumo naudoti pagal paskirtį laikas negali būti trumpesnis nei tas, kurio protingai tikimasi konkrečiomis aplinkybėmis¹³⁰.

2.3.1.3. Pardavėjo, gamintojo ar importuotojo garantija pagal įstatymą

Garantija pagal įstatymą nėra išimtinai pardavėjo prievolė. Pareigą garantuoti pirkėjui, jog daiktai atitinka sutarties sąlygas ir sudarant sutartį nėra paslėptų daikto trūkumų taip pat turi gamintojas, distributorius, importuotojas arba kitas asmuo, kuris skirsto daiktus savo vardu (pavyzdžiui, pardavėjas didmeninio pirkimo – pardavimo sutartyje)¹³¹.

Iš praktikos matoma, kad pirkėjams dažnai nėra aišku, kuriam iš asmenų – pardavėjui, gamintojui ar importuotojui – pareikšti pretenziją ir reikalavimus. Siekiant didesnės pirkėjo interesų apsaugos, jam suteikta teisė pasirinkti, kuriam iš atsakingų asmenų pareikšti reikalavimus (CK 6.333 str. 10 d.). Pavyzdžiui, gamintojui esant kitoje šalyje, pirkėjas gali pareikšti reikalavimus importuotojui¹³².

Atlikus sisteminę CK, Vartotojų teisių apsaugos įstatymo ir Direktyvos atitinkamų normų analizę, galima teigti, kad vartotojų teisėje remiamasi *pardavėjo atsakomybės prioriteto principu*. Pažymėtina, kad terminas „atsakomybė“ šiuo atveju reiškia ne tik civilinę atsakomybę, tačiau ir kitus teisių gynimo būdus. CK vartojimo sutartims skirtoje specialiojoje 6.336 str. 4 d. normoje numatyta netinkamos kokybės daiktą nusipirkusio

¹³⁰ *Cit. op.* 47, 36 str.

¹³¹ Plačiau žiūrėti *cit. op.* 1, 6.333 str. 10 d.

¹³² *Cit. op.* 82, p.11.

virtuotoju teisē paretkšti reikalavimā pardavēju¹³³. Vartotoju teisiu apsaugos ištatyto 20 str. 1 d. numatyta, kad, ginant teises ne teisiniu būdu, pirkējas reikalavimā pirmiausia turi paretkšti pardavēju¹³⁴. Direktyvos 2 str. 2 d. d p. numatyta, kad pardavējas garantuoja net tai, kad bus perduodamos prekēs, kuriu galima pagrįstai tikētis atsižvelgiant į gamintojo arba jo atstovo viešus pareiškimus dėl jų specifinių savybiu, ypač reklamoje ar ant etiketēs¹³⁵. Praktikoje prekiu aprašymā ant gaminio pakuotēs dažniausiai pateikia ne pardavējas, o gamintojas, taigi minēta norma išsprendžia situacijā, kai pardavējas tvirtina nesąs atsakingas už gamintojo aprašymo neatitinkančią prekę¹³⁶.

Pardavējo atsakomybēs prioriteto principas vartojimo sutartyse nereiškia, kad kitiems nei pardavējas asmenims reikalavimas negali būti reiškiamas apskritai. Direktyvoje numatyti trys atvejai, kai pardavējas negarantuoja daiktų kokybēs pagal aukščiau minētā gamintojo ar jo atstovo viešā pareiškimā: a) pardavēju irodžius, kad apie atitinkamā pareiškimā jis nežinojo ir pagrįstai negalėjo žinoti; b) pardavēju irodžius, kad pareiškinas buvo ištaisytas iki sutarties sudarymo momento; c) pardavēju irodžius, kad sprendimui pirkti prekes pareiškinas negalėjo turėti įtakos. Pažymėtina, kad Direktyvoje numatytos pardavējo pareigos garantuoti daiktų kokybę išimtyt kol kas nėra įgyvendintos nei CK, nei Vartotoju teisiu apsaugos ištatyto¹³⁷.

Kai už daikto kokybēs trūkumą, atsiradusį dėl gamintojo ar ankstesnio pardavējo toje pačioje satarčių grandinėje ar bet kokio kito tarpininko veikimo ar neveikimo, vartotoju yra atsakingas galutinis pardavējas, jis gali nukreipti regresinį reikalavimā atsakingo asmens ar atsakingu asmenų atžvilgiu (Direktyvos 4 str.)¹³⁸. Vis dėlto, praktikoje toks regresinis reikalavimas sudėtingai įgyvendinamas dėl sutarties laisvės principo veikimo ir tiesioginio santykio trūkumo¹³⁹.

JAV Kento universiteto Teisēs mokyklos profesoriaus Ramsay Lain nuomone, gamintojo atsakomybē turi būti tiesioginė, neatsižvelgiant į tai, kad tarp gamintojo ir galutinio pirkėjo nėra tiesioginio santykio¹⁴⁰. Pardavēju neretai nepavyksta įgyvendinti

¹³³ *Cit. op.* 1.

¹³⁴ *Cit. op.* 4.

¹³⁵ *Cit. op.* 6.

¹³⁶ *Cit. op.* 33, p. 3.

¹³⁷ REICH, Norbert. *Transformation of Contract law and civil justice in new EU member countries*. Riga: Rigas Juridiska Augstskola (Riga Graduate School of Law), No. 21, 2004, p. 33.

¹³⁸ *Cit. op.* 6, 4 str.

¹³⁹ *Cit. op.* 33, p. 315.

¹⁴⁰ *Cit. op.* 117, p. 657.

regresinio reikalavimo teisės prieš gamintoją, todėl gamintojas daikto kokybę pagal įstatymą realiai garantuoja tik tuo atveju, kai pirkėjas perka daiktą tiesiogiai iš gamintojo¹⁴¹.

JAV Aliaskos valstijos Aukščiausiasis Teismas 1976 m. civilinėje byloje *Joseph R. Morrow and Nikki Marrow v New Moon Homes, Inc. and Golden Heart Mobile Homes, Inc.* išdėstė priešingą poziciją. Teismas pasisakė, kad namelio ant ratų gamintojas nėra atsakingas jo pirkėjams už namelio kokybės trūkumus dėl tiesioginio santykio trūkumo, – pareigą garantuoti daikto kokybę pagal įstatymą turi tas asmuo, iš kurio daiktas tiesiogiai perkamas¹⁴².

2.3.2. Daikto kokybės sutartinė arba ilgaamžiškumo garantija

Skirtingai nei garantija pagal įstatymą, CK 6.335 str. 1 d. nustatyta sutartinė garantija reiškia pardavėjo užtikrinimą, kad daiktas bei jo sudėtinės dalys bus tinkamos kokybės sutartinėje garantijoje numatytą laiką. Doc. dr. Vytautas Mizaras sutartinę garantiją apibūdina kaip papildomą pardavėjo suteikiamą daiktų kokybės garantiją, esančią greta garantijos pagal įstatymą¹⁴³. Sutartinė garantija nuo garantijos pagal įstatymą skiriasi dar ir tuo, kad, esant sutartinei garantijai, pirkėjas neturi pareigos įrodyti, kad daikto kokybės trūkumas atsirado iki daikto perdavimo arba dėl priežasčių, atsiradusių iki daikto perdavimo. Pardavėjas atsako už daikto kokybės trūkumus, atsiradusius po daikto perdavimo per sutartinės garantijos galiojimo terminą (CK 6.333 str. 1 d., 6.335 str. 1 d.)¹⁴⁴. Dėl šių priežasčių sutartinė garantija kitaip vadinama daikto ilgaamžiškumo garantija. Atsakomybė už daikto trūkumus, atsiradusius po jo perdavimo, esant sutartinei garantijai, įtvirtinta ir Vienos konvencijoje¹⁴⁵. Konvencijos komentatoriai sutartinę garantiją apibūdina kaip užtikrinimą, kad po rizikos perėjimo pirkėjui prekės bus tinkamos įprastam tikslui arba nurodytam specialiam tikslui, arba išlaikys tam tikras savybes¹⁴⁶.

Sutartinėje garantijoje dažniausiai numatomas pardavėjo išipareigojimas pataisyti ar pakeisti prekę tuo atveju, kai daikto kokybės trūkumai nustatomi garantinio laikotarpio metu, išdėstoma pretenzijų pateikimo tvarka. Pavyzdžiui, vienoje pardavėjo ir pirkėjo sutartyje dėl

¹⁴¹ *Ibid*, p. 655.

¹⁴² Plačiau žiūrėti Alaska Supreme Court *Joseph R. Morrow and Nikki Marrow v. New Moon Homes, Inc. and Golden Heart Mobile Homes, Inc.* [interaktyvus] 1976, 548 P. 2 d 279 [žiūrėta 2008 m. vasario 16 d.].

¹⁴³ *Cit. op.* 82, p. 21.

¹⁴⁴ *Cit. op.* 1.

¹⁴⁵ Plačiau žiūrėti *cit. op.* 7, 36 str.

¹⁴⁶ *Cit. op.* 47, 36 str.

vadovėlių pirkimo – pardavimo numatyta tokia sutartinė garantija: „Pirkėjas turi teisę pateikti pretenzijas dėl prekių kokybės per trisdešimt dienų nuo sutarties pasirašymo dienos.“ Kitas galimas sutartinės garantijos variantas yra toks: „Tuo atveju, jei dėl netinkamai atliktų daikto montavimo darbų ar daikto kokybės trūkumo prietaisas sugenda per dvejus metus nuo pirkimo – pardavimo sutarties sudarymo, pataisysime ar pakeisime prietaisą nemokamai“¹⁴⁷.

2.3.2.1. Sutartinių daikto kokybės garantijų teorijos

Pagrindinė sutartinių garantijų funkcija – paskirstyti tarp pirkėjo ir pardavėjo riziką dėl daikto kokybės trūkumų, atsirandančių po daikto perdavimo. Atsižvelgiant į šią funkciją, svarbu išsiaiškinti, ar sutartinės garantijos suteikiamos pirkėjo, ar pardavėjo labui. Atsakymas į šį klausimą nėra vienareikšmis, – sutartinių garantijų paskirtis aiškinama trimis skirtingomis teorijomis: a) išnaudojimo; b) signaline; c) investavimo¹⁴⁸.

Išnaudojimo teorijoje sutartinė garantija apibūdinama kaip pardavėjų ar gamintojų priemonė, pasinaudojant blogesne vartotojo derybine padėtimi, apriboti ar panaikinti pardavėjo atsakomybę dėl daikto tinkamumo naudoti pagal paskirtį, įskaitant apribojimą dėl tiesioginių nuostolių atlyginimo. Ši teorija kaip pavyzdį pateikia automobilių gamintojų asociacijų nustatytas standartines garantijas, ribojančias gamintojų atsakomybę už netinkamos kokybės automobilių perdavimą¹⁴⁹.

Signalinėje teorijoje akcentuojama tai, kad pardavėjui ar gamintojui pavyksta išvengti atsakomybės dėl netinkamos kokybės daiktų dėl to, kad pirkėjas nėra pakankamai informuotas apie jų kokybę. Norėdamas savo jėgomis įsitikinti daikto patikimumu bei ilgaamžiškumu, pirkėjas sugaištų nemažai laiko ir (arba) patirtų neprotingai didelių išlaidų. Dėl šios priežasties sutartinės garantijos paskirtimi turi būti laikomas informacijos apie daikto kokybę pateikimas. Sąlygos, ribojančias pardavėjo ar gamintojo atsakomybę, nagrinėjamos teorijos šalininkų nuomone, turi būti aiškinamos pirkėjo naudai¹⁵⁰.

Signalinės teorijos kritikas britas Twigg-Flesner teigia, kad tiesioginio ryšio tarp sutartinių garantijų ir jomis užtikrinamų daiktų kokybės nėra, kadangi pirkėjai, sprendami

¹⁴⁷ *Cit. op.* 118, p. 610-613.

¹⁴⁸ *Ibid.*

¹⁴⁹ *Ibid.*

¹⁵⁰ *Ibid.*

apie parduodamų daiktų kokybę, remiasi ne garantija, o pardavėjo reputacija ir kitais panašiais rodikliais¹⁵¹.

Direktyvos 6 str. ir Vartotojų teisių apsaugos įstatymo 16 str., kuriuose numatyti reikalavimai sutartinės garantijos turiniui ir formai, nustatyti remiantis *signaline teorija*^{152,153}. Direktyvos įžanginėse nuostatose rašoma, kad garantijos negali klaidinti vartotojo, todėl jose turi būti minima tam tikra informacija, įskaitant teiginį, kad garantija negali varžyti vartotojų teisių¹⁵⁴.

Vienas iš ryškiausių nagrinėjamos teorijos pasireiškimo pavyzdžių teisiniame reguliavime – 1975 m. JAV Magnus – Moss garantijų statutai (angl. – *The Magnus – Moss Warranty Act*)¹⁵⁵, kurio tikslas – užtikrinti, kad sutartinėje garantijoje būtų pateikta vartotojui svarbi informacija, ir išvengti atveju, kai pardavėjas garantinėmis sąlygomis siekia suklaidinti pirkėją dėl jam pagal įstatymą priklausančių teisių. Statutai nenustato pardavėjo ar gamintojo pareigos suteikti sutartinę garantiją, tačiau reguliuoja suteikiamų garantijų turinį¹⁵⁶. Kai prekei, kurios kaina aukštesnė nei 15 JAV dolerių, suteikiama rašytinė garantija, ši garantija privalo būti įvardijama arba kaip „pilnoji garantija“ (angl. – *full warranty*), arba kaip „ribotoji garantija“ (angl. – *limited warranty*).

Garantijos pavadinimas „pilnoji garantija“ informuoja, kad garantinė apsauga veikia pilna, Magnus – Moss garantijų statute nustatyta, apimtimi. Garantija yra laikoma „pilnaja“, kai ji tenkina visas šias sąlygas: a) neriboja garantijos pagal įstatymą trukmės; b) suteikia garantinę apsaugą ne tik pirmajam, bet ir vėlesniems pirkėjams; c) nustato, kad, per protingą bandymų skaičių nepavykus sutaisyti daikto, jis pakeičiamas kitu arba gražinami pinigai; d) nenumato pirkėjui pareigų, kurių neįvykdžius garantinis aptarnavimas neteikiamas, išskyrus pareigą pranešti apie tokio aptarnavimo būtinybę ar kitą pareigą, jeigu garantiją suteikęs asmuo gali įrodyti, kad ji yra protinga. Garantijos pavadinimas „ribotoji garantija“ išpėja vartotoją, kad garantija netenkina mažiausiai vieno iš aukščiau išvardytų reikalavimų. Taigi

¹⁵¹ *Ibid.*

¹⁵² Plačiau žiūrėti *cit. op.* 4.

¹⁵³ Plačiau žiūrėti *cit. op.* 6.

¹⁵⁴ *Ibid.*

¹⁵⁵ The Magnus – Moss Warranty Act 1975 (as amended) [interaktyvus]. 1975, P.L. 93-637 [žiūrėta 2008 m. vasario 11 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.westlaw.com>>.

¹⁵⁶ *Ibid.*

sutartinė garantija atlieka informacinę paskirtį, – iš jos pavadinimo pirkėjas gali spręsti apie rizikos, prisiimamos dėl prekės kokybės, laipsnį.¹⁵⁷

Amerikiečio George L. Priest *investavimo teorijoje* sutartinė garantija aiškinama kaip efektyvaus nuostolių paskirstymo priemonė, garantijos turinį siejant su galimybe numatyti nuostolius. Pirma, jei pardavėjas ar gamintojas gali numatyti nuostolius dėl netinkamos kokybės daikto perdavimo, sutarties sąlygos praktikoje formuluojamos taip, kad nuostolių atsiradimo rizika atitektų asmeniui, sugebančiam minimaliais kaštais ją sumažinti, o tais atvejais, kai nuostoliai patiriami – minimaliais kaštais juos padengti. Priklausomai nuo konkrečių aplinkybių, tokiu asmeniu gali būti: a) gamintojas, suteikdamas sutartinę garantiją; b) gamintojas, investuodamas į daikto kokybės kontrolę; c) pirkėjas, sumokėdamas už daikto pataisymą; d) pirkėjas, atlikdamas daikto, tinkančio naudoti pagal numatytą tikslą, paiešką. Antra, jeigu nuostolius numatyti sunku, gamintojas linkęs apriboti savo atsakomybę, garantijoje numatydamas konkrečius atvejus, kai nuostoliai, atsiradę dėl daikto kokybės trūkumų, neatlyginami. Atlikto empirinio tyrimo metu paaiškėjo, kad atsakomybę sutartinėse garantijose dažniausiai riboja gamintojai tų prekių, kurių naudojimo būdas skiriasi, priklausomai nuo pirkėjo įpročių (pavyzdžiui, automobilių). Tuo tarpu, televizorių, skalbimo mašinų ar viryklių sutartinėse garantijose gamintojo atsakomybė ribojama žymiai rečiau¹⁵⁸.

2.3.2.2. *Pardavėjo ir gamintojo sutartinės garantijos*

Sutartinę garantiją gali suteikti ne tik pardavėjas, bet ir gamintojas (Vartotojų teisių apsaugos įstatymo 2 str. 4 d.¹⁵⁹, Direktyvos 1 str. 2 d. e p.¹⁶⁰). Atsižvelgiant į tai, kad praktikoje sutartinę garantiją dažniausiai suteikia gamintojas, o ne pardavėjas, svarbu išsiaiškinti, kuris iš šių asmenų atsako pagal šią garantiją. Taisyklė yra tokia, kad sutartinės garantijos pagrindu atsako tas asmuo, kuris ją nustato. CK normose, reglamentuojančiose daikto kokybę, gamintojo atsakomybė pagal sutartinę garantiją nėra nustatyta¹⁶¹, todėl gamintojas, nustatęs minėtą garantiją, atsako bendraisiais sutartinės atsakomybės

¹⁵⁷ Consumer Response Center at Federal Trade Commission. A Businessperson's Guide to Federal Warranty Law [interaktyvus]. 2006 [žiūrėta 2008 m. vasario 27 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.ftc.gov/bcp/online/pubs/buspubs/warranty.shtm>>.

¹⁵⁸ PRIEST, G. L. Theory of the Consumer Product Warranty. In *Jale Law Journal* [interaktyvus]. 1981, No. 127 [žiūrėta 2008 m. vasario 27 d.] p.1297-1352. Prieiga per internetą: <<http://www.westlaw.com>>.

¹⁵⁹ Plačiau žiūrėti *cit. op.* 4.

¹⁶⁰ Plačiau žiūrėti *cit. op.* 6.

¹⁶¹ Plačiau žiūrėti *cit. op.* 1, 6.317 str., 6.327 str., 6.333 - 6.335 str., 6.338 str., 6.363 str. ir kt.

pagrindais¹⁶². Direktyvoje sutartinę garantiją suteikiančio asmens atsakomybės taisyklė nustatyta 6 str. 1 d.: „Garantija teisiškai įpareigoja jos teikėją garantijos dokumente ir su tuo susijusioje reklamoje nustatytomis sąlygomis“¹⁶³.

Anglijos 2002 m. Vartojimo prekių pirkimo ir tiekimo sutarčių reglamentuose (angl. – *Sale and Supply of Goods to Consumers Regulations 2002*)¹⁶⁴ sutartinė vartojimo garantija apibrėžiama kaip bet kurio asmens, veikiančio verslo tikslais, be papildomo mokesčio suteikiamas užtikrinimas, kad prekei neatitikus garantinio aprašymo ar reklamos, bus gražinami pinigai, prekė pakeičiama ar pataisoma. Taip pat nustatyta, kad sutartinė garantija yra sutartinė asmens, suteiklusio tokią garantiją, prievolė, kylanti iš garantinio aprašymo ir susijusios reklamos¹⁶⁵.

2.3.2.3. Nemokama sutartinė garantija ir sutartinė garantija už papildomą mokesťį

Sutartinę garantiją pardavėjas ar kiti nei pardavėjas asmenys gali suteikti nemokamai arba už papildomą mokesťį.

Direktyvos ir ją įgyvendinančio Vartotojų teisių apsaugos įstatymo nuostatos, kuriose numatyti sutartinės garantijos turinio ir formos reikalavimai, taikomos tik garantijoms, suteikiamoms be papildomo mokesčio¹⁶⁶. Direktyva ir Vartotojų teisių apsaugos įstatymas numato tokius reikalavimus sutartinei garantijai: a) ji turi būti užrašyta valstybine kalba; b) joje privalo būti nurodyta, kad tokia garantija negali varžyti teisių, įsigijus netinkamos kokybės prekę; c) joje paprasta, aiškia ir suprantama kalba nurodomas garantijos teikėjo pavadinimas ir adresas, garantinės sąlygos, įskaitant trukmę, taikymo teritoriją, informaciją, reikalingą pareikšti pretenzijas; d) vartotojo reikalavimu tokia garantija turi būti pateikiama raštu ar kitoje vartotojui prieinamoje laikmenoje^{167,168}. Jeigu sutartinė garantija suteikiama daiktui, įsigytam ne vartojimo sutarties pagrindu, ir (arba) ji suteikiama už papildomą mokesťį, minėti reikalavimai šiai garantijai nėra taikomi.

¹⁶² Plačiau žiūrėti *cit. op.* 1, 6.256 str.

¹⁶³ *Cit. op.* 6.

¹⁶⁴ *Sale and Supply of Goods to Consumers Regulations 2002* [interaktyvus]. 2002, UK SI 2002/3045 [Žiūrėta 2008 m. sausio 25 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.westlaw.com>>.

¹⁶⁵ WOODROFFE, Geoffrey; LOWE, Robert. *Consumer Law and Practice* (Seventh Edition). London: Sweet & Maxwell, 2007, p. 60-61.

¹⁶⁶ Plačiau žiūrėti *cit. op.* 4, 2 str. 4 d.

¹⁶⁷ Plačiau žiūrėti *ibid*, 16 str.

¹⁶⁸ Plačiau žiūrėti *cit. op.* 6, 6 str. 2 d.

Sutartinė garantija, suteikiama už papildomą mokestį, ypač populiari JAV. 1991 metais atliktos apklausos duomenimis 39 procentai apklaustųjų pažymėjo, kad jie įsigijo tokią garantiją, nes yra įsitikinę, kad šios garantijos kaina yra mažesnė nei išlaidos, kurios būtų patiriamos prireikus daiktą taisyti. 33 procentai apklaustųjų tvirtino, kad minėta garantija suteikia papildomą apsaugą, palyginti su garantija pagal įstatymą¹⁶⁹.

2.3.2.4. *Savanoriškai suteikiama ir privalomoji garantija*

Be aukščiau minėtų rūšių, sutartinė garantija gali būti skirstoma į savanoriškai suteikiamą ir privalomąją. CK 6.335 str. 1 d. numatyta, kad sutartis ar įstatymai gali numatyti, kad pardavėjo suteikiama daiktų kokybės garantija galioja tam tikrą laiką¹⁷⁰. Kitaip tariant, pareigą suteikti sutartinę garantiją gali numatyti ir įstatymai. Analizės atlikimo momentu, įstatymų, kuriuose būtų nustatyta pareiga suteikti sutartinę garantiją, nėra.

2.3.2.5. *Sutartinių vartojimo prekių kokybės garantijų įgyvendinimo praktinės problemos*

Praktikoje, įgyvendinant sutartines garantijas, neretai susiduriama su žemiau aptariamomis problemomis. Daugelis jų būdingos ne tik vartojimo prekėms suteikiamų sutartinių garantijų atveju, tačiau, atsižvelgiant į tai, kad vartojimo pirkimo – pardavimo sutarties šalys yra nevienodoje derybinėje pozicijoje, sutartinių garantijų problemos bus aptiriamos tik vartotojų teisių kontekste.

Pirma problema – neaiškus ir klaidinantis sutartinių garantijų tekstas. Garantijos neretai užrašomos mažu šriftu, vartojant sudėtingus terminus arba nustatant neleistinus garantijos pagal įstatymą ribojimus, tokius kaip „pardavėjas neatsako už prekės išorinio vaizdo trūkumus“ arba „pardavėjas bet koku atveju neatsako už trūkumus, nustatytus pasibaigus garantijos terminui“. Tokios garantijos klaidina vartotojus dėl to, kokias teises jie turi, nustatę daikto kokybės trūkumą per garantinį terminą ar jam pasibaigus.

Problema iš dalies išsprendžia Vartotojų teisių apsaugos įstatyme numatyti sutartinės garantijos formos (aiškumo, paprastumo, suprantamos kalbos) ir turinio (pareiga garantijoje

¹⁶⁹ KELLEY, C. A; CONANT, J. S. Extended Warranties: Consumer and Manufacturer Perceptions. In *The Journal of Consumer Affairs* [interaktyvus] p.68-83. 1991, No.1, Volume 25 [žiūrėta 2008 m. kovo 5 d.].

Prieiga per internetą: <<http://www.blackwell-synergy.com>>.

¹⁷⁰ *Cit. op. 1.*

nurodyti, kad kokybės garantija negali varžyti vartotojo teisių, įsigijus netinkamos kokybės daiktą) reikalavimai sutartinei garantijai¹⁷¹. Mano nuomone, toks reikalavimas sutartinės garantijos turiniui nėra pakankama priemonė, siekiant apsaugoti vartotojus nuo pardavėjo apgaulės. Vartotojai – pirkėjų grupė, kurios nariai – skirtingo amžiaus ir išsilavinimo žmonės, todėl ne kiekvienas iš jų turi informacijos apie tai, kokios teisės, nusipirkus netinkamos kokybės prekę, jiems priklauso pagal įstatymą. Daugelis vartotojų mano, kad pasibaigus sutartinei garantijai, jie netenka teisės pareikšti reikalavimą pardavėjui dėl daikto kokybės trūkumų. Toks vartotojų įsitikinimas yra klaidingas. Jeigu prekei nustatytas sutartinės kokybės garantijos terminas yra trumpesnis nei 2 metai ir prekės trūkumai nustatyti pasibaigus šios garantijos terminui, tačiau nepraėjus daugiau kaip 2 metams nuo prekės perdavimo dienos, pirkėjas gali pareikšti pretenziją pardavėjui, tačiau jam tenka pareiga įrodyti, kad trūkumas atsirado iki daikto perdavimo arba dėl iki daikto perdavimo atsiradusių priežasčių (CK 6.333 str. 1 d, 6.338 str. 5 d.)¹⁷². Teisę pareikšti reikalavimus dėl daikto kokybės trūkumų, nustatytų praėjus sutartinės garantijos terminui, ypač svarbu suvokti tuo atveju, kai įsigyjama prekė, skirta ilgalaikiam naudojimui.

Dėl aukščiau įvardytos priežasties Vartotojų teisių apsaugos įstatymo 16 straipsnį būtų tikslinga papildyti, numatant reikalavimą kiekvienoje sutartinėje garantijoje aiškia kalba pateikti svarbiausias CK 6.363 str. nuostatas, tokiu būdu informuojant vartotoją apie jo turimas teises. Palyginimui verta paminėti, kad Anglijoje sutartinės garantijos tekstas, neatkreipiantis vartotojo dėmesio į jam pagal įstatymą priklausančias teises, užtraukia baudžiamąją atsakomybę¹⁷³.

Antra problema – trumpas sutartinės garantijos galiojimo laikas. Pardavėjas suteikiamos garantijos terminą nustato savo nuožiūra. Atsižvelgiant į tai, kad pardavėjas suinteresuotas nustatyti kuo trumpesnę garantinį terminą, taip pat į tai, kad šiam terminui pasibaigus, įrodyti, kad trūkumas egzistavo daikto perdavimo metu, yra sudėtinga, kyla klausimas dėl to, ar vartotojui, įsigijusiam netinkamos kokybės prekę, suteikiama pakankama apsauga pagal įstatymą. CK 6.335 str. 1 d. yra numatyta galimybė garantijos terminą nustatyti įstatymu (privalomoji garantija)¹⁷⁴, tačiau analizės atlikimo momentu tokiu teisiniu instrumentu nėra pasinaudota.

¹⁷¹ Plačiau žiūrėti *cit. op.* 4, 16 str.

¹⁷² *Cit. op.* 1.

¹⁷³ *Cit. op.* 164, p. 109.

¹⁷⁴ Plačiau žiūrėti *cit. op.* 1,

Minėtą problemą iš dalies išsprendžia Vartotojų teisių apsaugos įstatymo 14 str. 2 d. nustatyta prezumpcija, pagal kurią vartojimo prekės trūkumai, išaiškėję per 6 mėnesius nuo jos perdavimo, laikomi buvusiais prekės perdavimo metu¹⁷⁵. Vis dėlto, vartotojui ši norma nesuteikia tokio lygio apsaugos, kuri galiootų tuo atveju, jeigu įstatyme tam tikrų kategorijų prekėms būtų nustatytas konkretus privalomas sutartinės garantijos terminas. Minėtą teiginį pagrindžia toliau nagrinėjamas pavyzdys. Pardavėjas parduodamų batų porai suteikia vieno mėnesio garantiją. Praėjus pusantro mėnesio po jų įsigijimo, nuplyšta batų padas. Šioje situacijoje, minėtą 6 mėnesių prezumpciją pardavėjas gali paneigti tuo pagrindu, kad batai įprastai yra tinkami nešioti trumpiau nei 6 mėnesius. Tokiu atveju vartotojui tektų pareiga įrodyti, kad batų kokybės trūkumai atsirado dėl priežasčių, egzistavusių iki daikto perdavimo, o tai padaryti beveik neįmanoma.

Dėl aukščiau minėtos priežasties kompetentinga institucija turėtų atlikti tyrimą, siekdama išsiaiškinti, kokių kategorijų prekėms dažniausiai suteikiamos neprotingai trumpo termino sutartinės garantijos. Tyrimo rezultatų pagrindu būtų galima pasiūlyti Vartotojų apsaugos įstatymą ar kitą įstatymą papildyti nuostata, pagal kurią tam tikrų kategorijų prekėms nustatomas minimalus privalomas sutartinės garantijos terminas.

Trečia problema – žodinės sutartinės garantijos ir neįpareigojančių pardavėjų pareiškimų atribojimas. CK nenumato privalomos rašytinės sutartinės garantijos formos, taigi ji gali būti suteikiama ne tik rašytine, bet ir žodine forma (CK 1.71 str. 1 d., 1.73 str. 1 d., 6.363 str. 1 d.)¹⁷⁶. Tačiau, esant žodiniam susitarimui dėl garantijos termino, gali kilti klausimas, kaip nubrėžti ribą tarp sutartinės garantijos sąlygų ir sutartinių pareigų nesukuriančių pareiškimų. Anglijos Aukščiausiasis Teisingumo Teismas civilinėje byloje *Andrews v. Hopkinson* konstatavo, kad pardavėjas nesilaikė žodžiu sudarytos sutarties. Parduodamas automobilį, pardavėjas patikino pirkėją tokiais žodžiais: „Tai – mažas geras autobusas, dėl kurio guldyčiau galvą“. Pirkėjui įsigijus automobilį, paaiškėjo, kad vairavimo sistema turi trūkumų¹⁷⁷.

Ketvirta problema – pardavėjai ne visada noriai suteikia garantinį aptarnavimą ir (arba) pirkėjui nustato papildomų, su šiuo aptarnavimu susijusių, pareigų. Kaip rašoma 2006 m. Nacionalinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos prie Teisingumo ministerijos (toliau –

¹⁷⁵ *Cit. op.* 4.

¹⁷⁶ *Cit. op.* 1.

¹⁷⁷ Plačiau žiūrėti High Court of Justice Queen's Bench Division decision in *Andrews v. Hopkinson*. [interaktyvus]. [1957], 1 QB 229 [žiūrėta 2008 m. kovo 10 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.westlaw.com>>.

Tarnyba) vartotojų prašymų analizėje, vartotojai dažnai skundžiasi dėl to, kad pardavėjai ar gamintojai delsia pašalinti per kokybės garantijos terminą nustatytus prekės kokybės trūkumus arba nepagrįstai reikalauja, kad vartotojai taisyti prekes ar įvertinti jų kokybę patys atvežtų pardavėjui ar gamintojui¹⁷⁸.

Penkta problema – rizika dėl pirkėjo aplaidumo. Kai daiktas parduodamas su kokybės garantija, pirkėjams būdingas aplaidesnis nei įprastai rūpinimasis šiuo daiktu¹⁷⁹. Dėl šios priežasties tarp pardavėjo ir pirkėjo gali kilti ginčas dėl to, ar daikto trūkumas nustatytas dėl jam būdingų savybių ar dėl daikto naudojimo ir saugojimo taisyklių pažeidimo. Pirkėjo elgesys – fakto klausimas, todėl minėtą ginčą padėtų išspręsti tyrimo rezultatai. Tačiau praktikoje nustatyti daikto kokybės trūkumo priežastį yra sudėtinga.

2.4. Daikto kokybės nustatymo kriterijai paprastose ir vartojimo sutartyse

Sudarydami pirkimo – pardavimo sutartį, pirkėjas ir pardavėjas gali neaptarti daikto kokybės sąlygų arba jas aptarti neišsamiai. Tačiau CK 1.2 str. įtvirtintas civilinių teisių santykių reglamentavimo teisėtų lūkesčių principas suponuoja taisyklę¹⁸⁰, kad net ir nesusitarus dėl konkrečių reikalavimų parduodamam daiktui, pirkėjas turi būti tikras, kad jam bus perduotas kokybiškas daiktas, o pardavėjas turi žinoti, kokios kokybės daiktą perdavus, jis bus laikomas įvykdžiusiu daikto perdavimo pareigą. CK 6.327 str. 1 d. nustatyta, kad, nesant nurodymų sutartyje, parduodamų daiktų kokybė privalo atitikti įprastus reikalavimus. Šie reikalavimai detalizuojami CK 6.333 ir 6.363 straipsniuose įtvirtinant daikto kokybės kriterijus¹⁸¹. Kaip konstatuota LAT 2003 m. lapkričio 12 d. nutartyje civilinėje byloje *UAB „Agro Silja“ v. Julius Jankauskas*, nuostatos dėl parduodamo daikto kokybės teisės doktrinoje yra laikomos įprastinėmis sąlygomis ir skirtingai nuo atsitiktinių sąlygų, jos yra numatytos įstatyme, todėl nepriklausomai nuo to, ar jos nurodytos sutartyje, yra sutarties šalims privalomos¹⁸². Remiantis įstatymiais kokybės kriterijais, sutarties šalys, o ginčo atveju – tarpininkaujanti institucija, pavyzdžiui Tarnyba, arba teismas, gali nustatyti, kokios kokybės daiktą privalėjo perduoti pardavėjas konkrečiu atveju.

¹⁷⁸ Nacionalinė vartotojų teisių apsaugos tarnyba prie Teisingumo ministerijos. Vartotojų prašymų analizė [interaktyvus], 2006 [žiūrėta 2008 m. kovo 21 d.], p. 1. Prieiga per internetą: <<http://www.vartotojoteises.lt/index.php?746949566>>.

¹⁷⁹ *Cit. op.* 118, p. 606.

¹⁸⁰ Plačiau žiūrėti *cit. op.* 1.

¹⁸¹ *Ibid.*

¹⁸² Plačiau žiūrėti *cit. op.* 123.

Atsižvelgiant į Lietuvos teismų praktikos ir Europos Teisingumo Teismo sprendimų dėl vartojimo prekių kokybės trūkumą, norint atskleisti vartojimo prekių kokybės kriterijų turinį, tikslinga remtis kitų valstybių teismų praktika. Svarbių sprendimų nagrinėjamu klausimu yra priėmę Anglijos teismai. Vis dėlto, remiantis Anglijos teismų praktika, reiktų atsižvelgti į vartojimo prekių kokybės standartų Lietuvoje ir Anglijoje skirtumą.

Anglijoje iki 1994 metų galiojo *perkamosios kokybės* (angl. – *merchantable quality*) vartojimo prekės kokybės standartas, tačiau po tais metais atliktų Prekių pirkimo – pardavimo statuto pakeitimų, numatytas *pakankamos kokybės* (angl. – *satisfactory quality*) standartas. Vertinant daikto kokybę, taikomas *objektyvus protingo žmogaus testas*, – prekės yra pakankamos kokybės, jei atitinka standartą, kurį protingas žmogus laikytų pakankamu, atsižvelgiant į prekių aprašymą, kainą ir kitus susijusius faktorius. Statute nustatyti penki prekės kokybės aspektai: a) tinkamumas tikslams, kuriems prekės įprastai naudojamos; b) išorinis vaizdas ir baigtinumas; c) nedidelių kokybės trūkumų nebuvimas; d) tinkamumo naudoti trukmė (ilgaamžiškumas); e) saugumas¹⁸³ (magistro darbe nenagrinėjamas).

Tarptautiniu lygiu daikto kokybės kriterijai nustatyti Vienos konvencijos 35 straipsnyje¹⁸⁴. Šių kriterijų suvokimas svarbus ne tik kilus ginčui dėl kokybės reikalavimų prekei, perduodamai pagal pirkimo – pardavimo sutartį tarp šalių, kurių verslo vieta yra susitariančiose valstybėse, tačiau ir ginčo, kilusio tarp pirkėjo ir pardavėjo Lietuvoje atveju. Nacionalinėje teisėje įtvirtinti kokybės kriterijai praktiškai nesiskiria nuo tų, kurie nustatyti Vienos Konvencijoje, todėl pastarųjų aiškinimas turi įtakos daikto kokybės kriterijų nacionalinėje teisėje suvokimui.

¹⁸³ *Cit. op.* 165, p. 40.

¹⁸⁴ Plačiau žiūrėti *cit. op.* 7.

2.4.1. Įprastinė daikto paskirtis

Daikto tinkamumas naudoti įprastam tikslui, yra svarbiausias kriterijus, nustatant daikto kokybę, kai ji nėra aptarta sutartyje¹⁸⁵. Pardavėjas privalo perduoti pirkėjui tokios kokybės daiktus, kad juos būtų galima naudoti tam, kam jie paprastai naudojami (CK 6.333 str. 4 d.)¹⁸⁶. Kitaip tariant, kokybės standartas turi atitikti tokią kokybę, kokios įprastai tikisi pirkėjai pirkdami tokius daiktus¹⁸⁷. Daiktai, perkami ne galutinio pirkėjo, o perpardavėjo, pavyzdžiui, distributoriaus, turi būti tinkami perparduoti įprastomis komercinėmis sąlygomis¹⁸⁸. Laikoma, kad daiktai neatitinka kokybės reikalavimų, jeigu jie neturi savybių, kurių pirkėjas galėjo protingai tikėtis, t.y. kurios būtinos daiktui, kad jį būtų galima naudoti pagal įprastinę paskirtį (CK 6.333 str. 6 d.)¹⁸⁹ arba, kai, naudojant daiktus, patiriama nuostolių, turima išlaidų ir panašiai¹⁹⁰.

LAT 2003 m. lapkričio 12 d. nutartyje civilinėje byloje *UAB „Agro Silja“ v. Julius Jankauskas* konstatuota, kad sąvoka „įprasti reikalavimai“ reiškia, kad parduodamas daiktas turi tikti normaliai naudoti pagal jo tikslinę paskirtį¹⁹¹. Kitoje – Vilniaus apygardos teismo civilinių bylų skyriaus 2001 m. rugpjūčio 23 d. byloje *UAB „Baltijos aviacija“ v. V. Augulis, D. Grigaliūnas, M. Grigaliūnienė, V. Jasudienė* – pasisakė dėl senovinės statybos pastato rūšio kokybės. Sprendime rašoma, kad daikto kokybė atitinka paprastai keliamus reikalavimus, jeigu parduodamas daiktas tinka normaliai naudoti pagal jo paskirtį. Kaip konstatuota Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus 2002 m. vasario 25 d. nutartyje toje pačioje byloje, – kadangi šalys nebuvo susitarusios dėl konkrečių reikalavimų rūšio kokybei, ji vertintina pagal įprastus rūšiams keliamus reikalavimus. Nutartyje taip pat teigiama, kad rūšio patalpų drėgnumas neatitinka galiojančių sanitarinių normų, tačiau netrukdo šių patalpų naudoti pagal paskirtį. Rūšio patalpų drėgnumas ir dėl to atsiradę pelėšiai, atsižvelgiant į patalpų specifiką ir amžių, yra natūralus dalykas ir nėra daikto trūkumas¹⁹².

¹⁸⁵ Plačiau žiūrėti *cit. op.* 47, 35 str.

¹⁸⁶ *Cit. op.* 1

¹⁸⁷ *Cit. op.* 82, p. 12.

¹⁸⁸ *Ibid.*

¹⁸⁹ *Cit. op.* 1

¹⁹⁰ *Cit. op.* 82, p. 12.

¹⁹¹ Plačiau žiūrėti *cit. op.* 123.

¹⁹² Plačiau žiūrėti Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2002 m. spalio 9 d. nutartis civilinėje byloje *UAB „Baltijos aviacija“ v. Vytautas Augulis, Džiugas Grigaliūnas, Margarita Grigaliūnienė, Viktorija Jasudienė*, Nr. 3K-3-1160/2002, kat. 117.

2.4.1.1. Įprastinė daikto paskirtis pagal Vienos konvenciją

Vienos konvencijos komentatorių nuomone, nustatant, ar prekės yra tinkamos įprastam tikslui, turi būti taikomas *objektyvus protingų sutarties šalių testas*: vertinama, koki susitarimą šiuo klausimu būtų sudariusios protingos pirkimo – pardavimo sutarties šalys. Pavyzdžiui, pasiūti drabužiai turi būti tinkami nešioti. Jeigu drabužį prieš nešiojant reiktų pabaigti siūti, toks drabužis būtų laikomas neatitinkančiu įprastų kokybės reikalavimų. Kitas pavyzdys – kepinui skirti keraminiai indai turi būti atsparūs karščiui. Atsižvelgiant į prekės pobūdį, tam tikrais atvejais kartu su ja turi būti pateikiamos naudojimo instrukcijos bei įspėjimai dėl saugumo. Netinkama instrukcija gali būti pripažįstama daikto trūkumu. Gendantys produktai privalo būti tinkami naudoti pagal savo paskirtį tam tikrą laiką. Nors Vienos konvencijoje tai tiesiogiai ir nenustatyta, rūšies požymiais apibūdinti daiktai negali būti prastesnės nei vidutinė kokybės. Tokia taisyklė įtvirtinta daugelio valstybių įstatymuose¹⁹³.

Jeigu pardavėjo parduodami daiktai tinka naudoti ne viskam, kam jie paprastai naudojami, o tik kai kuriems tikslams, pardavėjas apie tai privalo pranešti pirkėjui, kartu išaiškindamas, kokiems konkrečioms tikslams pirkėjas gali naudoti daiktus. Jei pardavėjas išsiaiškina, kad daiktai nebus tinkami naudoti tam, kam pirkėjas ketina juos naudoti, pardavėjas galėtų atsisakyti parduoti šiuos daiktus, tokiu būdu išvengdamas dėl netinkamos kokybės daiktų perdavimo atsirandančių neigiamų padarinių¹⁹⁴.

2.4.1.2. Įprastinė vartojimo prekių paskirtis

„Įprastinė vartojimo prekių paskirtis“ – teisinė kategorija, numatanti didesnę įstatyminę apsaugą pirkėjui nei ta, kuri suteikiama paprastų sutarčių atveju. Vartojimo prekės tinkamumas naudoti tam, kam tokios rūšies daiktai paprastai naudojami, yra įprastinė sutarties sąlyga. Dar viena tokia sąlyga laikomas specialus reikalavimas, kad daiktas atitiktų kokybės rodiklius, kurių galima tikėtis, atsižvelgiant į jo prigimtį ir jo gamintojo, atstovo ar pardavėjo viešai paskelbtus pareiškimus dėl daiktų kokybės, ypač reklamoje ar ant etiketės (CK 6.363 str. 3 d. 2 p., Direktyvos 2 str. 2 d. c ir d p.)^{195,196}. Pardavėjas už daikto kokybės

¹⁹³ Plačiau žiūrėti *cit. op.* 47, 35 str.

¹⁹⁴ *Cit. op.* 47, 35 str.

¹⁹⁵ *Cit. op.* 1.

trūkumus neatsako, jeigu įrodo, kad apie gamintojo pareiškimą nežinojo ir negalėjo žinoti¹⁹⁷, todėl pirkėjui, įsigyjant prekę pagal gamintojo viešą pareiškimą, įskaitant reklamą ar informaciją ant etiketės, patartina apie tai pranešti pardavėjui¹⁹⁸.

CK nustatytas reikalavimas, kad daiktas būtų tinkamas naudoti tam, kam jis paprastai naudojamas¹⁹⁹, nėra visiškai aiškus, kai daiktas turi keletą paskirčių. Anglijos Lordų Rūmai civilinėje byloje *H. Kendall & Sons (A Firm) v. W.Lillico & Sons Ltd.* konstatavo, kad tais atvejais, kai daiktas turi keletą paskirčių, jis laikomas *perkamosios kokybės*, nepaisant to, kad yra tinkamas ne visiems iš minėtų tikslų²⁰⁰. Tačiau, 1994 metų Statuto redakcijoje įtvirtinta priešinga taisyklė, pagal kurią daiktas turi tikti visiems tikslams, kuriems jis įprastai naudojamas²⁰¹.

Praktikoje neretai kyla klausimas, ar daikto kokybė yra laikoma atitinkančia sutartį, jei jos trūkumai kosmetiniai arba nedideli. Pavyzdžiui, perduotas stalas subraižytu stalviršiu, šaldytuvas su nedideliu įdubimu durelėse arba marškiniai su skylute²⁰². Anglijoje svarbus precedentas suformuotas Apeliacinio teismo *Rogers v. Parish (Scarborough) Ltd.* byloje dėl naujo Range Rover markės automobilio kokybės. Pasisakyta, kad tinkamumas naudoti įprastam tikslui siejamas ne tik su pirkėjo tikslu naudoti automobilį kelionėms iš vienos vietos į kitą, bet ir siekiu važiuoti komfortabiliai, išvengti dėl automobilio taisymo patiriamų nepatogumų, neturėti rūpesčių dėl automobilio išorinės ir salono būklės²⁰³. 1994 metų Statuto redakcija daikto išvaizdą įtvirtina kaip vieną iš daikto kokybės rodiklių²⁰⁴.

Pirkėjai ir pardavėjai dažnai nesutaria dėl termino „įprastinė kokybė“, kai pirkimo – pardavimo dalyku yra seni automobiliai. Lordų Rūmai *Barlett v. Sidney Marcus Ltd.* byloje nustatė, kad ieškovas nusipirko iš atsakovo padėvėtą Jaguar markės automobilį už 950 svarų sterlingų. Atsakovas nurodė, kad greitai laiku gali tekti taisyti sankabą. Ieškovui nuvažiavus 300 mylių, paaiškėjo, kad sankabos gedimas buvo rimtesnis nei tikėtasi. Ieškovas pareikalavo atsakovo atlyginti sankabos taisymo išlaidas. Apeliacinis teismas konstatavo, kad padėvėtas

¹⁹⁶ *Cit. op.* 6.

¹⁹⁷ *Ibid*, 2 str. 4 d.

¹⁹⁸ *Cit. op.* 165, p. 53.

¹⁹⁹ *Cit. op.* 1.

²⁰⁰ Plačiau žiūrėti House of Lords decision in *Henry Kendall & Sons (A Firm) v. William Lillico & Sons Ltd.* [interaktyvus]. [1969] 2 A.C. 31 (HL) [žiūrėta 2008 m. kovo 10 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.westlaw.com>>.

²⁰¹ *Cit. op.* 164, p. 46.

²⁰² *Ibid*, 47 p.

²⁰³ Plačiau žiūrėti Court of Appeal decision in *Rogers v. Parish (Scarborough) Ltd.* [interaktyvus]. [1987] WL 492670 [žiūrėta 2008 m. kovo 10 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.westlaw.com>>.

²⁰⁴ Plačiau žiūrėti *cit. op.* 114.

automobilis yra perkamosios kokybės jei jis tinkamas naudoti tam tikslui, kuriam buvo nupirktas, neatsižvelgiant į tai, kad automobilio kokybė nėra nepriekaištinga. Pardavėjas už sankabos gedimą atsakytų nebent tuo atveju, jeigu būtų suteikęs sutartinę garantiją²⁰⁵.

2.4.2. Daikto tinkamumas naudoti konkrečiam tikslui

Jeigu sudarydamas sutartį pirkėjas pranešė pardavėjui apie konkretų tikslą, kuriam jis perka daiktus, pardavėjas privalo perduoti pirkėjui tokios kokybės daiktus, kad jie tikėtų naudoti tam konkrečiam tikslui (CK 6.333 str. 4 d.)²⁰⁶. Laikoma, kad daiktai neatitinka kokybės reikalavimų, jeigu jie neturi savybių, kurių pirkėjas galėjo protingai tikėtis, t.y. kurios būtinos daiktui, kad jį būtų galima naudoti pagal specialią paskirtį (CK 6.333 str. 6 d.)²⁰⁷. Kaip specialaus tikslo pavyzdį galima nurodyti prekės naudojimą neįprastomis klimatinėmis sąlygomis. Pažymėtina, kad tais atvejais, kai prekės paskirtis yra savaime suprantama, ji nėra laikoma konkrečiu tikslu.

2.4.2.1. Daikto tinkamumas naudoti konkrečiam tikslui pagal Vienos konvenciją

Remiantis Vienos konvencija, galima išskirti tris sąlygas, kurioms esant taikomas daikto tinkamumo naudoti konkrečiam tikslui kriterijus: a) pardavėjas žinojo arba turėjo žinoti apie tokį tikslą; b) pardavėjas šį tikslą žinojo ar turėjo žinoti sutarties sudarymo metu; c) pirkėjas protingai *pasikliovė* pardavėju (Vienos konvencijos 35 str. 2 d. b p.)²⁰⁸.

Vienas iš pardavėjo informacijos apie daikto naudojimą konkrečiam tikslui šaltinių – pirkimo – pardavimo sutarties nuostatos. Jose gali būti nurodoma, kokiam tikslui ar koku būdu pirkėjas naudos daiktus, arba numatomos savybės, kurias daiktas turi atitikti. Pažymėtina, jog reikalavimo, kad pirkėjas konkrečią daiktų naudojimo paskirtį nurodytų sutartyje, nėra. Tiesa, rengiant Vienos konvenciją buvo pateiktas pasiūlymas numatyti tokią taisyklę, tačiau pasiūlymo atsisakyta, motyvuojant tuo, kad tokia taisyklė neproporcingai ap sunkintų pirkėjo padėtį. Kai atitinkamos sutarties nuostatos nėra, aiškinamasi, ar pardavėjas apie konkretų daikto naudojimo tikslą negalėjo sužinoti kitais būdais, pavyzdžiui

²⁰⁵ Plačiau žiūrėti House of Lords decision in *Bartlett v. Sidney Marcus Ltd.* [interaktyvus]. [1965], 1 W.L.R. 1013. [žiūrėta 2008 m. kovo 10 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.westlaw.com>>.

²⁰⁶ *Cit. op.* 1.

²⁰⁷ *Ibid.*

²⁰⁸ *Cit. op.* 7.

derybų metu, susirašinėjant su pirkėju kaip būsimu kontrahentu ar iš ikisutartinių dokumentų²⁰⁹.

Vertinant, ar pardavėjas „turėjo žinoti apie konkretų tikslą“, taikomas *protingo pardavėjo testas*: ar protingas pardavėjas būtų supratus, kad prekė bus naudojama konkrečiam tikslui. *Objektyvus protingo pardavėjo testas* taikomas todėl, kad praktikoje dažnai neįmanoma nustatyti, ar pardavėjas turėjo žinių apie konkretų tikslą²¹⁰.

Daikto naudojimo tikslas pardavėjui turi būti žinomas sudarant sutartį. Kitaip tariant, pirkėjas negali remtis daiktų netinkamumu naudoti konkrečiam tikslui faktų, jeigu jis apie šį tikslą pardavėją informavo tik po sutarties sudarymo²¹¹.

Pardavėjas už daikto netinkamumą naudoti konkrečiam tikslui neatsako, jei pirkėjas nepasikloviė ar jam nebuvo protinga pasikliauti pardavėjo žiniomis ir samprotavimais. Dažniausiai laikoma, kad pirkėjas pasikloviė pardavėju, kai pardavėjas yra profesionalus. Pažymėtina, kad toks pardavėjas negali remtis faktų, jog pats pirkėjas turi pakankamai žinių apie perkamą daiktą. Tačiau, jeigu pardavėjas turi mažiau žinių nei pirkėjas, jis gali išvengti atsakomybės. Kai pardavėjas yra ne prekės gamintojas, o prekės pardavimo tarpininkas, taip pat, kai pirkėjas pasirenka prekes be pardavėjo pagalbos, dažniausiai laikoma, kad pirkėjas nepasikloviė pardavėju. Vis dėlto, sąžiningumo principas sukuria reikalavimą informuoti pirkėją apie pardavėjo pastebėtą prekės netinkamumą naudoti konkrečiam tikslui²¹².

2.4.2.2. Vartojimo prekės tinkamumas naudoti konkrečiam tikslui

Direktyvoje numatyta, kad pirkėjui pranešus apie konkrečią prekės paskirtį, pardavėjas turi jai pritarti (2 str 2 d. b p.)²¹³.

Anglijos Apeliacinis teismas *Jewson Limited v. Leanne Teresa Boyhan* byloje pasisakė, kad, vertinant, ar pardavėjas privalėjo perduoti konkrečiai paskirčiai tinkamą prekę, turi būti atsižvelgiama į tokius kriterijus: a) ar pirkėjas nurodė arba iš jo veiksmų buvo galima spręsti apie specialią paskirtį; b) ar daiktas buvo tinkamas naudoti pagal specialią paskirtį; c) jeigu daiktas nebuvo tinkamas naudoti pagal specialią paskirtį, ar pardavėjas įrodė, kad pirkėjas *nepasikloviė* ar neturėjo pasikliauti pardavėju. Teismas taip pat pasisakė, kad galimi atvejai,

²⁰⁹ *Cit. op.* 47, 35 str.

²¹⁰ *Ibid.*

²¹¹ *Ibid.*

²¹² *Ibid.*

²¹³ *Cit. op.* 7.

kai pirkėjas pasikliauja pardavėju iš dalies. Pavyzdžiui, pirkėjas vienos rūšies patikrinimą atlieka pats, o dėl kitos – pasikliauja pardavėju²¹⁴.

2.4.3. Daikto kokybės atitikimas pavyzdžiui, modeliui ar aprašymui

Sudarant sutartį pagal pavyzdį, modelį ar aprašymą, pardavėjas privalo perduoti pirkėjui daiktus, kurie atitinka konkretų pavyzdį, modelį ar aprašymą, išskyrus sutartyje nustatytas išimtis (CK 6.333 str. 5 d.)²¹⁵. Situacija, kai parduodamų daiktų savybės nustatomos iš pavyzdžio, modelio ar daiktų aprašymo, yra gana dažna. Jeigu perduoti daiktai neatitinka daiktų pavyzdžių, modelių ar aprašymų savybių, pirkėjas gali reikšti reikalavimus dėl to, kad jie neatitinka kokybės reikalavimų. Pagal CK 6.333 str. 5 d. pardavėjas neatsako už tai, kad daiktų savybės neatitinka pavyzdžio ar modelio, jeigu šie buvo pateikti tik peržiūrėti niekuo neįsipareigojant. Ši norma turi būti taikoma tik kai pavyzdį ar modelį pateikė pardavėjas, bet ne pirkėjas. Kai pavyzdį, modelį ar aprašymą pateikia pirkėjas, turėtų būti taikoma CK 6.333 str. 1 d. arba CK 6.333 str. 4 d., aiškinant, kad pirkėjas aiškiai nurodė, kokiam tikslui ar kokias savybes daiktai turi atitikti²¹⁶.

2.4.3.1. Daikto kokybės atitikimas pavyzdžiui, modeliui ar aprašymui pagal Vienos konvenciją

Prekės, pateiktos pirkėjui kaip pavyzdys ar modelis, yra laikomos tos prekės kokybės standartu, kuris savaime tampa pirkimo – pardavimo sutarties dalimi. Šalys neprivalo sutartyje nurodyti, kad parduodamas daiktas atitinka pavyzdį ar modelį. Pavyzdys – tai vienas iš parduodamų tam tikros rūšies daiktų, tuo tarpu, prekės modelį pardavėjas pateikia, kai pirkėjui nėra galimybių apžiūrėti pavyzdį. Modelis parodo visas, kai kurias ar tik vieną parduodamo daikto savybę, pavyzdžiui, spalvą. Jeigu pardavėjas pateikia pavyzdį, prekė turi atitikti visas jo savybes. Tuo atveju, kai pateikiamas modelis, reikia nustatyti, kokias

²¹⁴ Plačiau žiūrėti Court of Appeal Civil Division decision in *Jewson v. Leanne Teresa Boyhan as Personal Representative of the Estate of Thomas Michael Kelly* [interaktyvus]. [2003] WL 21554726 (CA (Civ Div)) [žiūrėta 2008 m. kovo 10 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.westlaw.com>>.

²¹⁵ *Cit. op.* 1.

²¹⁶ Citata iš *cit. op.* 108, p. 14.

parduodamos prekės savybes norima pademonstruoti šiuo modeliu, ir, atitinkamai, dėl kokių savybių prekės sudaroma pirkimo – pardavimo sutartis²¹⁷.

Praktikoje būna situacijų, kai būtina išsiaiškinti, koks santykis tarp daikto kokybės reikalavimų, kylančių sudarant sutartį pagal pavyzdį ar modelį, ir sutartinių reikalavimų, taip pat tinkamumo konkrečiam tikslui reikalavimo. Nesant prieštaravimo tarp sutartinių daikto kokybės sąlygų ir modelio ar pavyzdžio, taikomi abu reikalavimai. Priešingu atveju sutartinių kokybės sąlygų aiškinimas priklauso nuo konkrečių aplinkybių. Kai prekė nėra tinkama naudoti konkrečiam pardavėjui žinomam tikslui, tačiau atitinka prekės modelį ar pavyzdį, pirmenybė dažniausiai teikiama reikalavimams, kylantiems pagal modelį ar pavyzdį. Prekės modelio ar pavyzdžio pateikimo tikslas – suteikti pirkėjui galimybę pačiam išsiaiškinti prekės savybes, todėl apžiūrėjęs prekės pavyzdį ar modelį, laikoma, kad pirkėjas nepasikliauja pardavėju ir negali remtis prekės tinkamumo konkrečiam tikslui reikalavimu. Tačiau, jei pardavėjas patikina pirkėją, kad prekės atitinka minėtą reikalavimą, jis už tai atsako²¹⁸.

2.4.3.2. Vartojimo prekės kokybės atitikimas aprašymui pagal Anglijos teisę

Anglijoje pareigą garantuoti, kad prekės atitinka aprašymą, pardavėjas turėjo dar tais laikais, kai galiojo „*tegu pirkėjas būna apdairus*“ (angl. – *ceveat emptor*) principas²¹⁹. Skirtingai nei Lietuvoje (CK 6.334 str. 4 d.)²²⁰, Anglijoje pareigą garantuoti, kad prekės atitinka aprašymą, turi ir neprofesionalus pardavėjas²²¹.

Terminas „aprašymas“ suvokiamas plačiai. Pirma, Anglijos Aukščiausiasis Teismas *Varley v. Whipp* byloje konstatavo, kad prekė laikoma parduota pagal aprašymą tada, kai pirkėjas įsigyja prekę jos nematydamas²²². Antra, teismų praktikoje buvo atvejų, kai pardavimu pagal aprašymą pripažintas atvejis, kai įsigyta ant prekystalio padėta prekė²²³. Trečia, Prekių pirkimo – pardavimo statute numatyta, kad pardavimui pagal aprašymą prilygsta pardavimas savitarnos parduotuvėse (prekybos centruose)²²⁴.

²¹⁷ *Cit. op.* 47, 35 str.

²¹⁸ *Ibid.*

²¹⁹ *Cit. op.* 165, p. 34-35.

²²⁰ *Cit. op.* 1.

²²¹ *Cit. op.* 165, p. 34-35.

²²² Plačiau žiūrėti High Court of Justice Queen's Bench Division decision in *Varley v. Whipp* [interaktyvus], [1900] 1 Q.B. 513 [žiūrėta 2008 m. kovo 10 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.westlaw.com>>.

²²³ *Cit. op.* 165, p. 34-35.

²²⁴ *Cit. op.* 47, 35 str.

Galima situacija, kai sunku atskirti prekės aprašymą nuo jos savybių. Pavyzdžiui, pirkėjas įsigyja automobilį pagal aprašymą „mėlynos spalvos Ford Focus 2004, vienas savininkas, odinės sėdynės“. Anglijos Lordų Rūmai civilinėje byloje *Reardon Smith Line Ltd v. Hansen – Tangsen* pasisakė, kad prekės aprašymu laikomas pardavėjo patikinimas išimtinai dėl esminių jos savybių²²⁵. Šioje byloje nagrinėtas klausimas dėl automobilio, perduodamo ne vartojimo pirkimo – pardavimo sutarties pagrindu, kokybės. Teisės teorijoje yra nuomonių, kad vartojimo prekės aprašymas turėtų būti suvokiamas plačiau nei pardavėjo patikinimas dėl esminių prekės savybių²²⁶.

2.4.4. Daikto kokybės ir kainos santykis

Lietuvoje kaina nėra laikoma prekės kokybės rodikliu. Iš CK 6.333 straipsnio analizės matome, kad į daikto kokybės kriterijų, skirtų ne vartojimo prekėms, „sąrašą“ kaina neįeina²²⁷. CK 6.363 str. 3 d. 3 p. nustatyta, kad, vertinant, ar vartojimo prekės kokybė atitinka sutarties sąlygas, atsižvelgiama į prekės prigimtį ir pardavėjo ar gamintojo viešus pareiškimus²²⁸, tačiau ne į kainą. Palyginimui, tikslinga atkreipti dėmesį į Anglijos teisinį reguliavimą ir teismų praktiką dėl kainos kaip daikto kokybės rodiklio. Statuto 14 (2) str. nustatyta, kad vartojimo prekės yra *pakankamos kokybės*, jeigu atitinka standartą, kurį protingas žmogus laikytų pakankamu, greta kitų rodiklių, atsižvelgiant ir į prekės kainą (jeigu yra pagrindas)²²⁹.

Anglijos Lordų Rūmai *Brown & Son Ltd. v. Craiks Ltd.* byloje nagrinėjo klausimą, ar daikto kainos faktorių galima laikyti turinčiu įtakos daikto kokybės standartui. Teismas pasisakė, kad tais atvejais, kai vienas prekės aprašymas skirtas skirtingos kokybės prekėms, aukštesnę kainą sumokėjusio pirkėjo atžvilgiu pakankamos kokybės standartas bus didesnis²³⁰. Tačiau, jeigu pirkėjas nepasikloviė arba jam buvo neprotinga pasikliauti pardavėju, žemesnės kokybės prekės už tą pačią kainą įsigijimo rizika priklauso pirkėjui²³¹.

²²⁵ Plačiau žiūrėti House of Lords decision in *Reardon Smith Line Ltd. v. Hansen-Tangsen* [interaktyvus]. [1976] 1 W.L.R. 989 (H.L.) [žiūrėta 2008 m. kovo 10 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.westlaw.com>>.

²²⁶ *Cit. op.* 165, p. 34-35.

²²⁷ Plačiau žiūrėti *cit. op.* 1.

²²⁸ *Cit. op.* 1.

²²⁹ *Cit. op.* 114.

²³⁰ Plačiau žiūrėti House of Lords decision in *Brown & Son Ltd. v. Craiks Ltd* [interaktyvus]. [1970] 1 W.L.R. 752, 754 (H.L.) [žiūrėta 2008 m. kovo 10 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.westlaw.com>>.

²³¹ Plačiau žiūrėti High Court of Justice Queen's Bench Division decision in *Harlington and Lenster Enterprises Ltd. v Christopher Hull Fine Art Ltd*, [interaktyvus], [1991] 1 Q.B. 564 [žiūrėta 2008 m. kovo 10 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.westlaw.com>>.

Kai įsigyjamos prekės yra didelės vertės, angliškas *pakankamos kokybės* standartas vartotojo teises apsaugo geriau nei lietuviškasis. Gali būti situacijų, kai, pritaikius *protingo žmogaus testą*, konkreti didelės vertės prekė bus laikoma pakankamos kokybės tik kai ji neturi net mažiausių trūkumų²³². Pavyzdžiui, Anglijos Apeliacinis teismas *Clegg v. Andersson (T/A Nordic Marine)* byloje ypač aukštą kokybės standartą pritaikė pirkėjo įsigytai jachtai²³³.

Tačiau Anglijos teisėje kaina prekės kokybės rodikliu laikoma ne visais atvejais. Pavyzdžiui, pripažįstama, kad per išpardavimą parduodamų prekių kokybės standartas negali būti mažesnis nei tų pačių prekių pilna kaina. Išpardavimas – komercinis sprendimas mažesne kaina parduoti prekių perteklių, o ne žemesnės kokybės prekes²³⁴.

Dėl aukščiau išvardintų priežasčių tikslinga iškelti klausimą dėl kainos kaip šalutinio daikto kokybės rodiklio įtvirtinimo CK 6.363 str. 3 d. Atsižvelgiant į tai, jog, ekonomistų teigimu, prekės kokybė nebūtinai priklauso nuo jos kainos, šį rodiklį būtų galima taikyti išimtiniais atvejais. Pavyzdžiui, vartotojas kainos argumentu galėtų remtis skirtingos kokybės prekių vienu aprašymu situacijoje. Kitas pavyzdys – didelės vertės prekės pirkimas – pardavimas, kai reikalavimai kokybei nenustatyti norminiuose dokumentuose, nepateiktas modelis ar pavyzdys. CK 6.363 str. 3 d. įtvirtinus kainos rodiklį, pardavėjas negalėtų remtis faktu, kad prekė tinkama įprastiniam tikslui (pavyzdžiui, kad jachta tinkama plaukioti), jeigu prekė neatitinka kokybės, kurios būtų galima tikėtis, atsižvelgiant į kainą. Kita vertus, kainos kaip vartojimo prekės kokybės kriterijaus įtvirtinimas CK gali sukelti ekonomiškai nepagrįsto šio rodiklio taikymo pavojų.

²³² *Cit. op.* 118, p. 642.

²³³ Plačiau žiūrėti Court of Appeal Civil Division decision in *Clegg v. Andersson (T/A Nordic Marine)* [interaktyvus]. [2003] WL 933484 (CA (Civ Div)) [žiūrėta 2008 m. kovo 10 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.westlaw.com>>.

²³⁴ *Cit. op.* 165, p. 46.

3. PIRKĖJO TEISIŲ, ĮSIGIJUS NETINKAMOS KOKYBĖS DAIKTĄ, GYNIMO (PLAČIAJA PRASME) TERMINAI

Pirkėjo teisių gynimo terminų tarpusavio santykis, jų skaičiavimo pradžia ir pabaiga gali kelti problemų ne tik pirkėjui ar pardavėjui, nusipirkusiam netinkamos kokybės daiktą, bet ir tuos terminus taikantiems teismams. CK 6.338 straipsnyje, Vartotojų teisių apsaugos įstatymo 14 straipsnyje, Direktyvos 5 straipsnyje ir Vienos konvencijos 39 straipsnyje numatyti terminai, per kuriuos pirkėjas gali pareikšti reikalavimus pardavėjui dėl perduoto daikto kokybės trūkumų, taip pat su jais susiję terminai. Pažymėtina, kad terminas „teisių gynimas“ šiuo atveju suprantamas plačiąja prasme. Galima išskirti šiuos pirkėjo teisių gynimo ir su jais susijusius terminus: a) pranešimo apie daikto kokybės trūkumus; b) reikalavimų pareiškimo (pretenzinį); c) bendrąjį reikalavimų pareiškimo (bendrąjį pretenzinį); d) garantinį; e) ieškinio senaties; f) specialųjį; g) tinkamumo naudoti (nenagrinėjamas).

3.1. Pranešimo apie daikto kokybės trūkumus terminas

CK nustatyta, kad pirkėjas privalo pranešti pardavėjui apie sutarties sąlygų, nustatančių daikto kokybę, pažeidimą per įstatymų ar sutarties nustatytą terminą, o jeigu jis nenustatytas – per protingą terminą po to, kai buvo, ar, atsižvelgiant į daiktų pobūdį ir paskirtį, turėjo būti nustatytas minėtas pažeidimas (6.348 str. 1 d.)²³⁵. Pažymėtina, kad terminas „sutarties sąlygos“ šioje normoje vartojamas plačiąja prasme, t.y. į jį be šalių susitarimo dėl daikto kokybės patenka ir įprastinės sąlygos (garantija pagal įstatymą). Šiuo metu galiojantys įstatymai nenustato konkrečių pranešimo terminų, todėl galime daryti išvadą, kad realiai galimi du pranešimo terminai: a) sutartimi nustatytas terminas; b) protingas terminas. Jeigu šalys nesusitarė dėl termino pranešti apie daikto kokybės trūkumus, taikomas protingas terminas.

Pranešimo pareiga nustatyta daugelio valstybių teisėje, tačiau ne visos iš jų šią pareigą sieją su protingu terminu. Protingas terminas būdingas Anglijos, JAV, Nyderlandų reguliavimui, tuo tarpu, Austrijoje ir Vokietijoje numatyta, kad pirkėjas apie daikto trūkumus privalo informuoti nedelsiant, Italijoje ir Portugalijoje – per konkretų, įstatymuose numatytą informavimo terminą²³⁶.

²³⁵ Plačiau žiūrėti *cit. op.* 1, 6.348 str. 1 d.

²³⁶ *Cit. op.* 46, 39 str.

3.1.1. Pirkėjo pareigos patikrinti daiktą ir pranešimo terminų santykis pagal Vienos konvenciją

Vienos konvencijoje, kaip ir CK²³⁷, numatytas protingas pranešimo apie daikto trūkumus terminas. Cituojant Vienos konvencijos 39 str. 1 d.: „pirkėjas netenka teisės remtis prekių neatitikimu, jeigu jis per protingą laiką po to, kai pastebėjo ar turėjo pastebėti prekės trūkumus, neduoda pranešimo pardavėjui apie jų pobūdį“²³⁸. Įdomu pastebėti, kad Hagos konvencijoje buvo įtvirtintas reikalavimas pardavėją informuoti nedelsiant²³⁹. Protingas terminas, tiek pagal Vienos konvenciją, tiek pagal CK, pradedamas skaičiuoti, kai pirkėjas nustatė ar turėjo nustatyti prekės kokybės trūkumus^{240,241}. Vienos konvencijos 38 straipsnyje įtvirtintos prekių patikrinimo pareigos atlikimo terminas turi įtakos protingo termino skaičiavimo pradžiai. Kaip minėta, priešingai nei Vienos konvencija, CK nenustato reikalavimo pirkėjui patikrinti daiktą, todėl Lietuvoje protingo termino skaičiavimo pradžia neturėtų būti siejama su momentu, kai pirkėjas patikrino ar turėjo patikrinti daiktą. Konvencijos 38 straipsnyje nustatyta, kad pirkėjas privalo patikrinti prekes per tokį trumpą laikotarpį, koks yra praktiškai galimas²⁴². Kuo ilgiau, atsižvelgiant į prekių prigimtį, trunka jas patikrinti, tuo vėliau pradedamas skaičiuoti protingas pranešimo terminas. Ši taisyklė netaikoma, kai pirkėjas žinojo ar turėjo sužinoti apie daikto trūkumus anksčiau nei baigėsi laikas, skirtas daiktams patikrinti. Protingo termino skaičiavimo pradžia nebūtinai sutampa su patikrinimui skirtu laiko pabaiga. Vienas iš kriterijų, siekiant nustatyti, nuo kada pradėti skaičiuoti protingą terminą, – prekės kokybės trūkumų pobūdis. Tuo atveju, kai šie trūkumai negali būti nustatomi patikrinimo metu, protingo termino pradžia laikomas jų nustatymo momentas. Būtų neprotinga iš pirkėjo reikalauti nuolat atlikti pakartotinius tyrimus. Kai prekės kokybės trūkumai nenustatyti ir neturėjo būti nustatyti per pirmą patikrinimą, pareigos pranešti apie daikto trūkumus termino pradžia laikomas sužinojimo apie trūkumus momentas²⁴³.

²³⁷ *Cit. op. 1.*

²³⁸ *Cit. op. 7.*

²³⁹ *Cit. op. 8, 39 str.*

²⁴⁰ Plačiau žiūrėti *cit. op. 7.*

²⁴¹ Plačiau žiūrėti *cit. op. 1, 6.348 str. 1 d.*

²⁴² *Cit. op. 7.*

²⁴³ *Cit. op. 47, 39 str.*

Kai prekės perduodamos anksčiau nei numatyta šalių susitarime, pranešimo terminas pradedamas skaičiuoti ne anksčiau kaip nuo daikto perdavimo²⁴⁴.

Vienos konvencijos komentatoriai nurodo, kad, nustatant protingą pranešimo terminą, turi būti atsižvelgiama į šiuos kriterijus: a) prekės komercinį panaudojimą; b) tarp sutarties šalių susiklosčiusią praktiką; c) ar perduodamos greitai gendančios, ar ilgalaikio naudojimo prekės; d) pirkėjo reiškiamų reikalavimų pobūdį. Apie greitai gendančių prekių, pavyzdžiui maisto produktų, kokybės trūkumus pirkėjas turi informuoti pardavėją per keletą valandų ar, vėliausiai, – per porą dienų, tuo tarpu, pranešti apie ilgalaikio naudojimo prekės trūkumus pirkėjas gali ir vėliau. Sezoninėms prekėms ar prekėms, kurių kokybės trūkumams nustatyti būtinas nepriklausomo tarpininko tyrimas, taikomas trumpesnis pranešimo terminas²⁴⁵.

Skirtingų valstybių teismai, taikydami Vienos konvenciją, protingu terminu pripažįsta skirtingus laikotarpius. Pavyzdžiui, Austrijos teismai ne kartą pritaikė keturiolikos dienų, JAV teismai – poros mėnesių, o Prancūzijos – net kelerių metų terminus. Tačiau sprendimai naujausiose bylose parodė, kad vis dažniau taikomas vieno mėnesio terminas²⁴⁶.

Vienos konvencijos 40 straipsnyje²⁴⁷, kaip ir CK 6.348 str. 3 d.²⁴⁸, numato išimtį, kada pardavėjas negali remtis nepranešimo apie daikto kokybės trūkumus faktu. Ši išimtis siejama su pardavėjo nesąžiningumu – atvejais, kai jis žinojo arba turėjo žinoti, kad daiktas turi kokybės trūkumų. Be to, neigiamos nepranešimo pasekmės pirkėjui neatsiranda tada, kai pardavėjas atisakė teisės remtis nepranešimo faktu, pavyzdžiui, atsiimdamas prekes, pranešdamas, kad jis nori jas pataisyti arba atlikti patikrinimą. Toks atsisakymas galimas dar prieš prekių perdavimą. Pažymėtina, kad, esant pirkėjo nesąžiningumo faktui, negalioja bendrasis 2 metų terminas²⁴⁹.

Atsižvelgiant į tai, kad tarptautinis pirkimas – pardavimas, kuriam taikomas Vienos konvencijos reguliavimas, susijęs su prekių pervežimu, Vienos konvencijos 44 str. numatyta, kad, turėdamas protingą pasiteisinimą dėl praleisto termino, pirkėjas išlaiko teisę reikalauti sumažinti kainą arba atlyginti nuostolius, išskyrus negautas pajamas²⁵⁰. Tačiau minėtomis gynybos priemonėmis galima pasinaudoti tik per 2 metų terminą²⁵¹.

²⁴⁴ *Ibid.*

²⁴⁵ *Ibid.*

²⁴⁶ *Ibid.*

²⁴⁷ *Cit. op.* 6.

²⁴⁸ *Cit. op.* 1.

²⁴⁹ *Cit. op.* 46, 40 str.

²⁵⁰ *Cit. op.* 11.

²⁵¹ *Cit. op.* 47, 40 str.

3.1.2. Pranešimo termino reguliavimo ES teisėje perspektyvos

Remiantis Direktyvos 5 str. 2 d., valstybės narės gali numatyti, kad vartotojas privalo informuoti pardavėją per 2 mėnesių laikotarpį²⁵². Toks laikotarpis buvo numatytas senojoje Vartotojų teisių gynimo įstatymo redakcijoje,²⁵³ tačiau dabartiniame reguliavime šis terminas nenustatytas.

Naujojoje Žaliojoje knygoje iškeltas klausimas dėl pranešimo termino valstybėse – narėse suvienodinimo²⁵⁴. Pateikti trys pasiūlymai: a) įtvirtinti protingo laiko reikalavimą; b) nustatyti privalomą 2 mėnesių terminą; c) atsisakyti pranešimo pareigos, numatant naikinamąjį terminą, kuriam suėjus vartotojui išnyksta teisė reikšti reikalavimus dėl prekės kokybės trūkumų. Pastarojo pasiūlymo šalininkai teigia, kad pranešimo pareiga be pagrindo suvaržo vartotojo teises, kadangi sužinojęs prekės kokybės trūkumus, pirkėjas yra savaime suinteresuotas kuo greičiau informuoti pardavėją²⁵⁵.

3.2. Bendrasis terminas reikalavimams dėl daikto kokybės trūkumų pareikšti

Bendrasis 2 metų terminas reikalavimams dėl daikto kokybės trūkumų pareikšti įtvirtintas CK 6.338 str. 2 d.²⁵⁶. Terminas taikomas tada, kai nėra nustatytas daikto kokybės garantijos ar tinkamumo naudoti terminas ir kai įstatymas ar sutarties sąlygos nenumato ilgesnio termino. Paminėtina, kad šiuo metu galiojančių įstatymų nuostatų, kuriuose būtų numatytas ilgesnis nei 2 metų bendrasis terminas, nėra. Terminas netaikomas, kai pardavėjas apie daikto kokybės trūkumus žinojo ar turėjo žinoti (6.348 str. 3 d.)²⁵⁷.

Bendrasis terminas nustatytas tiek pirkėjo, tiek pardavėjo naudai. Pardavėjui bendrasis terminas suteikia teisinį tikrumą dėl to, kad praėjus 2 metams, pareiga perduoti tinkamos kokybės daiktą bus laikoma įvykdyta ir pirkėjas nebegalės pareikšti pretenzijų. Pirkėjui nagrinėjamas terminas reiškia galimybę įgyvendinti teisę į kokybišką daiktą tais atvejais, kai daikto kokybės trūkumas, buvęs iki daikto perdavimo ar atsiradęs dėl iki daikto perdavimo egzistavusių priežasčių, nustatomas ne iš karto po daikto perdavimo.

²⁵² *Cit. op.* 9.

²⁵³ *Cit. op.* 4.

²⁵⁴ *Cit. op.* 36, p. 10.

²⁵⁵ European Commission Staff Working Paper: Report on the Outcome of the Public Consultation on the Green Paper on the Review of the Consumer *Acquis* [interaktyvus] Brussels, 30 March 2007 [žiūrėta 2008 m. kovo 10 d.], p. 13. Prieiga per internetą: <<http://www.ec.europa.eu/consumers.com>>.

²⁵⁶ *Cit. op.* 1.

²⁵⁷ *Ibid.*

Bendrasis terminas pradedamas skaičiuoti nuo daiktų perdavimo dienos, o reikalavimams dėl gabenamų ar paštu siunčiamų daiktų – nuo daiktų atgabenimo į paskirties vietą dienos (CK 6. 3338 str. 2 d., Vienos Konvencijos 39 str. 2 d.)^{258,259}, neatsižvelgiant į atsitiktinio žuvimo ar sugedimo rizikos ar nuosavybės teisės perėjimą pirkėjui²⁶⁰. Bendrojo termino skaičiavimo tikslais būtina aptarti „daikto perdavimo“ sąvoką.

Vienos konvencijos komentatoriai daiktų perdavimą aiškina kaip fizišką prekių įteikimą pirkėjui. Susitarimo dėl tiesioginio prekių tiekimo pirkėjo klientams atveju, jų perdavimo dienai prilygsta įteikimo klientams diena. Ši taisyklė negalioja, kai pirkėjas pats paskirsto prekes savo klientams²⁶¹. CK „daiktų perdavimą“ taip pat sieja su fizišku daiktų įteikimu, išskyrus, kai daiktus reikia paimti iš tam tikrų atsargų ar juos pagaminti, – tuomet daiktų perdavimu laikomas jų pateikimas pirkėjui ar jo nurodytam asmeniui disponuoti daiktų atsargų arba gaminimo vietoje (CK 6.318 str. 2 ir 3 d.)²⁶².

Direktyvoje „daiktų perdavimo“ terminas nėra apibrėžiamas, tačiau Naujojoje Žaliojoje knygoje siūloma tai padaryti. Diskutuojama, ar daiktų perdavimas turėtų būti apibūdintas kaip momentas, kai pirkėjas fiziškai gauna prekes, ar kai jos pateikiamos pirkėjui disponuoti (pavyzdžiui, pardavėjas informuoja pirkėją, kad automobilis pastatytas į garažą ir jį galima pasiimti)²⁶³.

Reikalavimas dėl daikto trūkumų turi pasiekti pardavėją ne vėliau kaip paskutinę 2 metų termino dieną²⁶⁴. Terminio pabaiga nustatoma vadovaujantis bendrosiomis terminų skaičiavimo pabaigos taisyklėmis. Jeigu kyla ginčas dėl to, ar reikalavimas dėl daikto trūkumų pareikštas per 2 metų terminą, pirkėjas turi įrodyti, kad jis pareikštas nepasibaigus šiam terminui²⁶⁵. Nagrinėjamam terminui pasibaigus, pirkėjui išnyksta teisė reikšti reikalavimus dėl parduodamo daikto trūkumų, kitaip tariant, šis terminas yra naikinamasis (CK 1.117 str. 6 d.)²⁶⁶. Teismas jį gali taikyti *ex officio*. Terminas negali būti nei sustabdomas, nei atnaujinamas²⁶⁷.

²⁵⁸ *Cit. op.* 1.

²⁵⁹ *Cit. op.* 7.

²⁶⁰ *Cit. op.* 82, p. 20.

²⁶¹ *Cit. op.* 47, 39 str.

²⁶² *Cit. op.* 1.

²⁶³ *Cit. op.* 36, p. 25.

²⁶⁴ *Cit. op.* 47, 39 str.

²⁶⁵ Citata iš *cit. op.* 81, p. 20.

²⁶⁶ Plačiau žiūrėti *cit. op.* 1.

²⁶⁷ *Cit. op.* 47, 39 str.

Naujojoje Žaliojoje knygoje pateiktas pasiūlymas dėl galimybės pratęsti Direktyvos 5 straipsnyje numatytą 2 metų garantiją pagal įstatymą tokiam laikui, kurį pirkėjas negalėjo daikto naudoti dėl to, kad pardavėjas vykdė pirkėjo reikalavimus dėl daikto trūkumų²⁶⁸. CK pratęsimo galimybę minėtais atvejais numato tik sutartinei garantijai (CK 6.335 str. 4 d.)²⁶⁹.

Remiantis Direktyvos 7 str. 1 d., valstybės narės gali įstatymuose numatyti, kad padėvėtų prekių atžvilgiu pardavėjas ir vartotojas gali sudaryti susitarimą dėl trumpesnio nei 2 metų, bet ne trumpesnio nei 1 metų, pardavėjo atsakomybės laikotarpio²⁷⁰. Lietuva tokia galimybe nepasinaudojo.

3.3. Garantinis terminas

Kai yra nustatytas daikto kokybės garantinis terminas, reikalavimai dėl daikto kokybės trūkumų gali būti reiškiami, jeigu trūkumai nustatyti per šį terminą (CK 6.338 str. 3 d.)²⁷¹. Nagrinėjamu atveju bendrasis terminas nėra taikomas. Garantijos terminas gali būti tiek ilgesnis, tiek trumpesnis nei 2 metai. Tačiau, jeigu garantinis terminas trumpesnis nei 2 metai, pirkėjas gali reikšti reikalavimus dėl daikto trūkumų, egzistavusių daikto perdavimo metu, net ir tada, kai garantinis terminas pasibaigęs²⁷².

Garantinis terminas, taikomas komplektuojamajai daikto detalei (toliau – detalė), paprastai sutampa su pagrindinio daikto garantijos terminu. Tačiau, sutartyje nustačius, kad detalės garantinis terminas yra ilgesnis arba trumpesnis nei pagrindinio daikto, reikalavimus dėl detalės galima reikšti per atitinkamus terminus (CK 6.335 str. 5 d. 6.338 str. 3 d.)²⁷³. Jeigu sutarties šalys nesusitarė kitaip, pardavėjui pakeitus daiktą ar jo detalę, naujam daiktui ar naujai detalei taikomas toks pats garantijos terminas, koks buvo nustatytas anksčiau pateiktam daiktui ar detalei (CK 6.335 str. 6 d.)²⁷⁴.

Daiktų kokybės garantinio termino skaičiavimo pradžia – daiktų perdavimo momentas, tačiau sutartyje gali būti numatyta kitaip²⁷⁵ (pavyzdžiui, skaičiavimo pradžia gali būti siejama su daiktų sumontavimo diena ar naudojimo pradžia)²⁷⁶.

²⁶⁸ *Cit. op.* 36, p. 27.

²⁶⁹ Plačiau žiūrėti *cit. op.* 1.

²⁷⁰ *Cit. op.* 6.

²⁷¹ *Cit. op.* 1, 6.335 str. 2 d.

²⁷² *Cit. op.* 1, 6.338 str. 5 d.

²⁷³ *Cit. op.* 1.

²⁷⁴ *Ibid.*

²⁷⁵ *Ibid.*

²⁷⁶ *Cit. op.* 82, p. 21.

Priešingai nei bendrojo termino atveju, CK numato galimybę neskaičiuoti garantinio termino arba jį pratęsti: a) garantinis terminas neskaičiuojamas tol, kol pirkėjas negali naudotis daiktais dėl nuo pardavėjo priklausančių kliūčių; b) garantinis terminas pratęsiamas laikotarpiui, kurį pirkėjas negalėjo daikto naudoti dėl trūkumų (CK 6.335 str. 3 d. ir 4 d.)²⁷⁷. Pirmuoju atveju kliūtys gali būti tiek teisinės (pavyzdžiui, daiktas yra įkeistas trečiajam asmeniui ir yra pas šį asmenį), tiek fizinės (pavyzdžiui, daikto kokybės trūkumai). Yra laikoma, kad kliūtys priklauso nuo pardavėjo, jeigu jis kaltas dėl šių kliūčių arba jam teko jų atsiradimo rizika. Antrasis atvejis nuo pirmojo skiriasi tuo, kad daikto trūkumai atsiranda jau naudojant daiktą, o ne nuo pat jo perdavimo momento. Pažymėtina, kad garantinis terminas pratęsiamas tik tada, jeigu pirkėjas tinkamai pranešė pardavėjui apie pastebėtus trūkumus. Doc. Dr. Vytauto Mizaro nuomone, pardavėjas gali ginčyti garantinio termino pratęsimą, jeigu pirkėjas nenurodo, kokie daikto trūkumai, arba praneša ne per protingą laiką po to, kai pastebėjo ar turėjo pastebėti trūkumus²⁷⁸.

Praktikoje neretai kyla klausimas, koks pranešimo apie daikto kokybės trūkumus terminas, esant sutartinei garantijai. Atsakymas į šį klausimą yra toks, kad pirmenybė šiuo atveju teikiama šalių susitarimui, o jeigu jo nėra – protingam terminui (CK 6.348 str. 1 d.)²⁷⁹.

Kitas klausimas – ar reikalavimus dėl daikto kokybės galima pareikšti tik per garantinį terminą, ar ir po jo. CK 6.338 str. 3 d. žodžių junginys „jeigu trūkumai *nustatyti* per garantijos terminą“ yra dviprasmiškas²⁸⁰. Gali susidaryti įspūdis, kad, nustačius daikto trūkumus per garantinį terminą, pirkėjas reikalavimus gali pareikšti net ir garantiniam terminui pasibaigus. LAT senato 2002 m. gruodžio 20 d. nutarimu patvirtintoje „Lietuvos Respublikos teismų praktikos, taikant ieškinio senatį reglamentuojančias įstatymų normas, apibendrinimo apžvalgoje“²⁸¹ rašoma: „...jeigu apie daikto trūkumus nepareikšta per garantinį terminą, garantija pasibaigia ir išnyksta asmens atsakomybė už daikto trūkumus“²⁸². LAT senatui išaiškinus, kad pirkėjas garantinius reikalavimus gali pareikšti tik per garantinį terminą, nagrinėjama CK normą siūlyčiau pakeisti ir išdėstyti taip: „... reikalavimai dėl daikto trūkumo gali būti reiškiami, jeigu trūkumai nustatyti per garantijos terminą, *ir tik per šį terminą*“.

²⁷⁷ *Ibid.*

²⁷⁸ *Cit. op.* 82, p. 21-22.

²⁷⁹ Plačiau žiūrėti *cit. op.* 1.

²⁸⁰ *Cit. op.* 1.

²⁸¹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo senato 2002 m. gruodžio 20 d. nutarimu Nr. 39 patvirtinta „Lietuvos Respublikos teismų praktikos, taikant ieškinio senatį reglamentuojančias įstatymų normas, apibendrinimo apžvalga“.

²⁸² *Ibid.*

Vienos konvencijos komentatorių nuomone, tais atvejais, kai pardavėjas garantuoja, kad daiktas bus tinkamas pagrindiniam ar konkrečiam tikslui tam tikrą laiką, pirkėjas gali reikalavimus pareikšti net ir garantiniam laikui pasibaigus. Šiuo atveju taisyklė yra tokia: kai pardavėjas per garantijos terminą nustatė daikto kokybės trūkumą, reikalavimą jis gali pareikšti per protingą laiką po šio nustatymo net jei garantijos terminas jau pasibaigęs²⁸³.

3.4. Specialusis terminas

Įgyvendinant Direktyvos 5 str. 2 d., Vartotojų teisių apsaugos įstatymo 14 straipsnyje numatytas specialusis 6 mėnesių terminas. Preziumuojama, kad per 6 mėnesius nuo vartojimo prekės perdavimo išaiškėję trūkumai egzistavo jos perdavimo metu. Pažymėtina, kad nėra vienareikšmiško atsakymo į klausimą, ar minėta prezumpcija galioja, kai reikalavimai pareiškiama praėjus 6 mėnesių terminui, jeigu prekės trūkumai nustatyti šiam terminui nepasibaigus. Prezumpcija gali būti paneigta tuo pagrindu, kad minėtas terminas yra nesuderinamas su prekės ar jos trūkumo pobūdžiu²⁸⁴. Pareiga įrodyti, kad daikto kokybės trūkumai atsirado ne daiktų perdavimo metu, priklauso pardavėjui.

Kaip rašoma Naujojoje Žaliojoje knygoje, pardavėjai dažnai remiasi prekės ar jos trūkumo nesuderinamumu su minėtu terminu. Pirkėjui tais atvejais tenka pareiga įrodyti, kad prekės trūkumas egzistavo jos perdavimo metu. Dėl šios priežasties siūloma panaikinti Direktyvos 5 straipsnio nuostatą, leidžiančią pardavėjui remtis prekės nesuderinamumu su specialiuoju terminu. Svarstomi šie alternatyvūs straipsnio pakeitimo būdai: a) nustatyti, kad per pirmuosius 6 mėnesius profesionaliam pardavėjui tektų pareiga įrodyti, kad pristatymo metu defekto nebuvo; b) numatyti, kad įrodymo pareiga priklausytų profesionaliam pardavėjui visą garantijos pagal įstatymą galiojimo laiką²⁸⁵.

²⁸³ *Cit. op.* 47, 39 str.

²⁸⁴ *Cit. op.* 4.

²⁸⁵ *Cit. op.* 36, p. 28.

3.5. Ieškinio senaties terminas

Ieškinio senaties terminas nuo bendrojo ir garantinių terminų skiriasi savo paskirtimi. Ieškinio senaties terminas yra pažeistos teisės į kokybišką daiktą gynybai skirtas terminas²⁸⁶, o bendrasis ir garantinis terminai siejami su teisės į kokybišką daiktą įgyvendinimo laikotarpiu. Pasibaigus ieškinio senaties terminui, išnyksta tik teisė į pažeistos teisės gynybą, tuo tarpu pasibaigus garantiniam ar bendrajam terminams, pasibaigia pati subjektinė teisė²⁸⁷. Be to, ieškinio senaties terminas yra imperatyvaus pobūdžio²⁸⁸, o garantinis terminas, jeigu nėra privalomą garantiją numatančio įstatymo, nustatomas šalių susitarimu (CK 6.338. str. 2 d., 6.335 str. 1 d.)²⁸⁹.

CK numato sutrumpintą 6 mėnesių ieškinio senaties terminą ieškiniams dėl parduotų daiktų trūkumų (CK 1.125 str. 5 d. 2 p.)²⁹⁰. Ieškinio senaties terminas pradedamas skaičiuoti nuo dienos, kurią asmuo sužinojo ar turėjo sužinoti apie savo teisės pažeidimą (CK 1.127 str. 1 d.)²⁹¹. Kyla klausimas, koks momentas laikomas ieškinio senaties termino pradžia, kai pirkėjas siekia savo teisę į kokybišką prekę apginti teisme. Atsižvelgiant į tai, kad ieškinio senaties terminas ir bendrasis bei garantinis terminai nesutampa, tikslinga išsiaiškinti, koks šių terminų santykis laike: a) ieškinio senaties ir pretenzinio terminų; b) ieškinio senaties ir garantinio terminų. Siekiant maksimalaus aiškumo, magistro darbo prieduose pateikiamos minėtų santykių analizė iliustruojančios schemos.

3.5.1. Ieškinio senaties termino ir bendrojo termino santykis laike

CK 6.338 straipsnis, reglamentuojantis pretenzijų dėl parduoto daikto trūkumų terminus, taip pat kiti CK straipsniai, nenumato, kad pretenzijos pareiškimas pakeistų CK 1.125 str. 5 d. 2 p. nustatyto ieškinio senaties termino eigos skaičiavimą. Taigi pretenzijos pareiškimas ieškinio senaties termino eigos skaičiavimui įtakos neturi. Pareiškus pretenziją dėl daikto kokybės trūkumų, ieškinio senaties terminas pradedamas skaičiuoti nuo to momento, kai pirkėjas sužinojo arba turėjo sužinoti apie tai, kad pardavėjas nepatenkino arba

²⁸⁶ *Cit. op.* 281.

²⁸⁷ *Ibid.*

²⁸⁸ *Ibid.*

²⁸⁹ Plačiau žiūrėti *cit. op.* 1.

²⁹⁰ *Cit. op.* 1.

²⁹¹ *Cit. op.* 1.

netinkamai patenkino tokią pretenziją²⁹². Atsižvelgiant į šią taisyklę, galima sumodeliuoti keletą skirtingų praktikoje galimų situacijų, kai ieškinio senaties termino eiga: a) prasideda ir baigiasi anksčiau nei sueina bendrasis terminas (žiūrėti priede Nr. 1); b) prasideda anksčiau nei sueina bendrasis terminas, o baigiasi – vėliau (žiūrėti priede Nr. 2); c) prasideda tą pačią dieną, kai sueina bendrasis terminas, o baigiasi – vėliau (žiūrėti priede Nr. 3); d) prasideda ir baigiasi vėliau nei sueina bendrasis terminas (žiūrėti priede Nr. 4).

Nėra aišku, kaip vertinti situaciją, kai ieškinio senaties terminas sueina anksčiau nei baigiasi bendrasis 2 metų terminas. Teisės doktrinoje pateikiama nuomonė, kad tokiu atveju ieškinio senaties terminu turėtų būti laikomas 2 metų laikotarpis²⁹³. 1974 m. liepos 1 d. Jungtinių Tautų konvencija dėl tarptautinio pirkimo – pardavimo ieškinio senaties terminų numato 4 metų ieškinio senaties terminą, skaičiuojamą nuo daikto perdavimo momento,²⁹⁴ todėl, kai sutarties šalių verslo vieta yra susitariančiose valstybėse, ieškinio senaties termino ir bendrojo termino santykio problemos nėra (Lietuva nėra prisijungusi prie šios tarptautinės Konvencijos).

3.5.2. Ieškinio senaties termino ir garantinio termino santykis laike

Garantinio termino pasibaigimas paprastai nulemia sandorio šalies suteiktos garantijos pasibaigimą, taigi ir atsakomybės už daiktų kokybės trūkumus, iškilusius ar paaiškėjusius po garantinio termino pabaigos, išnykimą. Tai reiškia, kad asmuo netenka teisės į ieškinį dėl daikto kokybės trūkumų, atsiradusių arba nustatytų po garantinio termino pabaigos, – išnyksta ne tik teisė į ieškinio priverstinį patenkinimą, bet ir pati subjektinė teisė. Pažymėtina, kad garantinis terminas reiškia vėliausią momentą, kada gali prasidėti ieškinio senaties termino eiga²⁹⁵. Taigi, praktikoje galimos tokios situacijos, kai ieškinio senaties termino eiga: a) prasideda ir baigiasi anksčiau nei sueina garantinis terminas (žiūrėti priede Nr. 5); b) prasideda anksčiau nei garantinis terminas, o baigiasi – vėliau (žiūrėti priede Nr. 6); c) prasideda tą pačią dieną, kai sueina garantinis terminas, o baigiasi – vėliau (žiūrėti priede Nr. 7); d) prasideda ir baigiasi vėliau nei sueina bendrasis terminas (žiūrėti priede Nr. 8).

²⁹² *Cit. op.* 108, p. 23.

²⁹³ *Cit. op.* 47, 39 str.

²⁹⁴ United Nations Convention on the Limitation Period in the International Sale of Goods claims [interaktyvus] 1 July 1974 [žiūrėta 2008 m. kovo 11 d.]. Prieiga per internetą:

<<http://www.jus.uio.no/lm/un.limitation.period.sog.convention.1974/doc.html>>.

²⁹⁵ *Cit. op.* 281.

Jeigu reikalavimai dėl daikto kokybės trūkumų nepareiškiami per garantinį terminą, ieškinys dėl tokių trūkumų atmetamas dėl jo nepagrįstumo, o ne dėl ieškinio senaties pasibaigimo, kadangi šio termino eiga prasideda tik esant teisės pažeidimui²⁹⁶. Pažymėtina, kad tais atvejais, kai garantinis terminas trumpesnis nei 2 metai, pardavėjas atsako už daikto kokybės trūkumus, atsiradusius iki daikto perdavimo arba dėl iki daikto perdavimo atsiradusių priežasčių (CK 6.338 str. 5 d.)²⁹⁷. Tokiais atvejais garantinio termino pasibaigimas neturi įtakos ieškinio senaties termino eigai²⁹⁸.

²⁹⁶ *Cit. op.* 281.

²⁹⁷ *Cit. op.* 1.

²⁹⁸ *Cit. op.* 281.

IŠVADOS

1. Daikto, kuriam keliami daikto kokybės reikalavimai, sąvokos turinys pagal CK, kitų įstatymų, Direktyvos ir Vienos konvencijos reguliavimą skiriasi. Remiantis CK nuostatomis, pardavėjas neprivalo garantuoti daiktų, parduodamų teismo sprendimams vykdyti, kokybės, išskyrus, kai pardavėjas žinojo arba turėjo žinoti apie parduodamo daikto trūkumus. Reikalavimai daikto kokybei netaikomi pirkimo – pardavimo sutarties dalykams, kurie nėra laikomi daiktais, pavyzdžiui vertybiniais popieriais ar turtinėms teisėms. Nepaisant Direktyvoje numatytos galimybės daryti išimtis, Lietuvoje išlaikytas vartotojų teisės normų, įtvirtinančių pardavėjo pareigą perduoti tinkamos kokybės daiktą, plataus taikymo principas.

2. Lietuvoje, kaip ir kitose ES valstybėse narėse, vartojimo prekėms taikomas aukštesnis daikto kokybės standartas. CK ir Direktyvoje nustatyta, kad, greta kitų daikto kokybės kriterijų, vartojimo prekės turi pasižymėti tokia kokybe, kurių vartotojas gali pagrįstai tikėtis, atsižvelgiant į viešus pareiškimus dėl jų savybių, ypač reklamoje arba etiketėje. Be to, papildomi reikalavimai vartojimo prekei numatyti Vartotojų teisių apsaugos įstatyme. Pirma, ji turi atitikti ne tik CK, bet ir kituose įstatymuose bei teisės aktuose numatytus kokybės kriterijus. Antra, nustatyta prezumpcija, kad prekės trūkumai, išaiškėję per šešis mėnesius nuo prekės pardavimo, laikomi buvusiais perdavimo metu, išskyrus atvejus, kai tai yra nesuderinama su prekės ar jos trūkumo pobūdžiu. Trečia, netinkamas prekės sumontavimas prilyginamas prekės kokybės trūkumui.

3. Pirkimo – pardavimo sutarties sąlygos gali apriboti atsakomybę už daiktų trūkumus, taip pat panaikinti atsakomybę tada, kai pardavėjas atskleidė pirkėjui daikto trūkumus, kurie jam buvo ar turėjo būti žinomi. Daikto trūkumų atskleidimo faktu pardavėjas galėtų remtis net ir tuo atveju, kai sutartyje atsakomybę ribojančios ar naikinančios sąlygos nėra. Atskleidimo reikalavimas turėtų būti aiškinamas taikant *contra preferentem* taisyklę, ypač vartojimo pirkimo – pardavimo sutarties atveju. Negalima reikalauti, kad pardavėjas atskleistų daiktų trūkumus, kurių nežinojo ir neturėjo žinoti, todėl atsakomybę ribojančios ar naikinančios sąlygos, kai pardavėjas nežinojo ir neturėjo žinoti apie daikto kokybės trūkumus, galioja. Vienas iš tokių atvejų – kai pardavėjas yra prekių distributorius, o ne jų gamintojas, kuriam prekės kokybės trūkumai nebuvo ir neturėjo būti žinomi.

4. CK, Direktyvos ir Vienos konvencijos reguliavimas dėl daikto kokybės nustatytas *įprastinių sąlygų teorijos įtakoje*. CK ir Direktyvoje garantija pagal įstatymą vartojimo prekei formuluojama kaip *daikto savybių atitikimo vartojimo pirkimo – pardavimo sutarčiai prezumpcija*, kitaip tariant, – ši garantija laikoma įprastine sutarties sąlyga. Vienos konvencijoje nustatyta *ne vartojimo prekės atitikimo sutarčiai prezumpcija*. Kaip patvirtina LAT praktika, nepaisant skirtingos CK bendrųjų normų, nustatančių reikalavimus daikto kokybei, formuluotės, pareiga garantuoti daikto kokybę laikoma įprastine sutarties sąlyga taip pat ir paprastos pirkimo – pardavimo sutarties atveju.

5. Reikalavimas užtikrinti daikto ilgaamžiškumą atsiranda ne tik sutartinės garantijos, bet ir garantijos pagal įstatymą pagrindu. Pardavėjas atsako už bet koki neatitikimą, kuris egzistuoja daikto perdavimo metu, net jeigu tas neatitikimas paaiškėja tik vėliau. Tačiau daikto ilgaamžiškumo garantiją pagal įstatymą praktikoje įgyvendinti sunku dėl pirkėjui tenkančios pareigos įrodyti, kad daikto kokybės trūkumas ar jo priežastys egzistavo iki daikto perdavimo, taip pat dėl konkrečių kriterijų, nustatant daikto tarnavimo laiką, trūkumo. Vienos konvencijos komentatoriai pastaruoju atveju siūlo taikyti *protingo termino testą*.

6. Nepaisant tiesioginio santykio tarp pirkėjo ir pardavėjo trūkumo, pareiga garantuoti pirkėjui pagal įstatymą priklauso ne tik pardavėjui, bet ir gamintojui, distributoriui ar importuotojui. Atlikus sisteminę CK, Vartotojų teisių apsaugos įstatymo ir Direktyvos atitinkamų normų analizę, galima teigti, kad vartotojų teisėje remiamasi *pardavėjo atsakomybės prioriteto principu*. Direktyvoje numatytos pardavėjo pareigos garantuoti daiktų kokybę išimties, tačiau jos nei į CK, nei į Vartotojų teisių apsaugos įstatymą kol kas nėra perkeltos. Sutartinės garantijos atveju galioja taisyklė, kad pagal sutartinę garantiją atsako tas asmuo, kuris ją suteikė.

7. Atsižvelgiant į teisės doktrinoje pripažįstamą *signalinę sutartinių garantijų funkciją*, dabartinis įstatyminis reguliavimas nepakankamai apsaugo pirkėją, ypač vartotoją, nuo pardavėjo apgaulės, be pagrindo apribojant ar panaikinant atsakomybę už netinkamos kokybės prekes. Vartotojų teisių apsaugos įstatyme numatyta pareiga pardavėjui garantijoje nurodyti, kad kokybės garantija negali varžyti vartotojo teisių, įsigijus netinkamos kokybės daiktą, tačiau dažnas vartotojas nežino, kokios teisės jam priklauso pagal įstatymą, tarp jų – ir teisės pareikšti reikalavimą dėl daikto kokybės trūkumų, egzistavusių iki daikto perdavimo,

garantiniam terminui pasibaigus. Dėl šios priežasties Vartotojų teisių apsaugos įstatymą būtų tikslinga papildyti, numatant reikalavimą kiekvienoje sutartinėje garantijoje aiškia kalba pateikti svarbiausias CK 6.363 straipsnio nuostatas, tokiu būdu informuojant vartotoją apie jo turimas teises.

8. Turint galvoje tai, kad pardavėjas suinteresuotas nustatyti kuo trumpesnę garantinį terminą, taip pat į tai, kad šiam terminui pasibaigus, įrodyti, kad trūkumas egzistavo daikto perdavimo metu, yra sudėtinga, kyla klausimas dėl to, ar vartotojui, įsigijusiam netinkamos kokybės prekę, suteikiama pakankama apsauga pagal įstatymą. Minėtą problemą iš dalies išsprendžia Vartotojų teisių apsaugos įstatyme nustatyta prezumpcija, pagal kurią vartojimo prekės trūkumai, išaiškėję per 6 mėnesius nuo jos perdavimo, laikomi buvusiais prekės perdavimo metu, išskyrus, kai tai nesuderinama su prekės pobūdžiu. Dėl pastarosios išimties ši prezumpcija nesuteikia tokio lygio apsaugos, kuri galiotų tuo atveju, jeigu įstatyme tam tikrų kategorijų prekėms būtų nustatytas konkretus privalomas sutartinės garantijos terminas. Svarbu pažymėti, kad Naujojoje Žaliojoje knygoje svarstoma galimybė atsisakyti nagrinėjamos išimties.

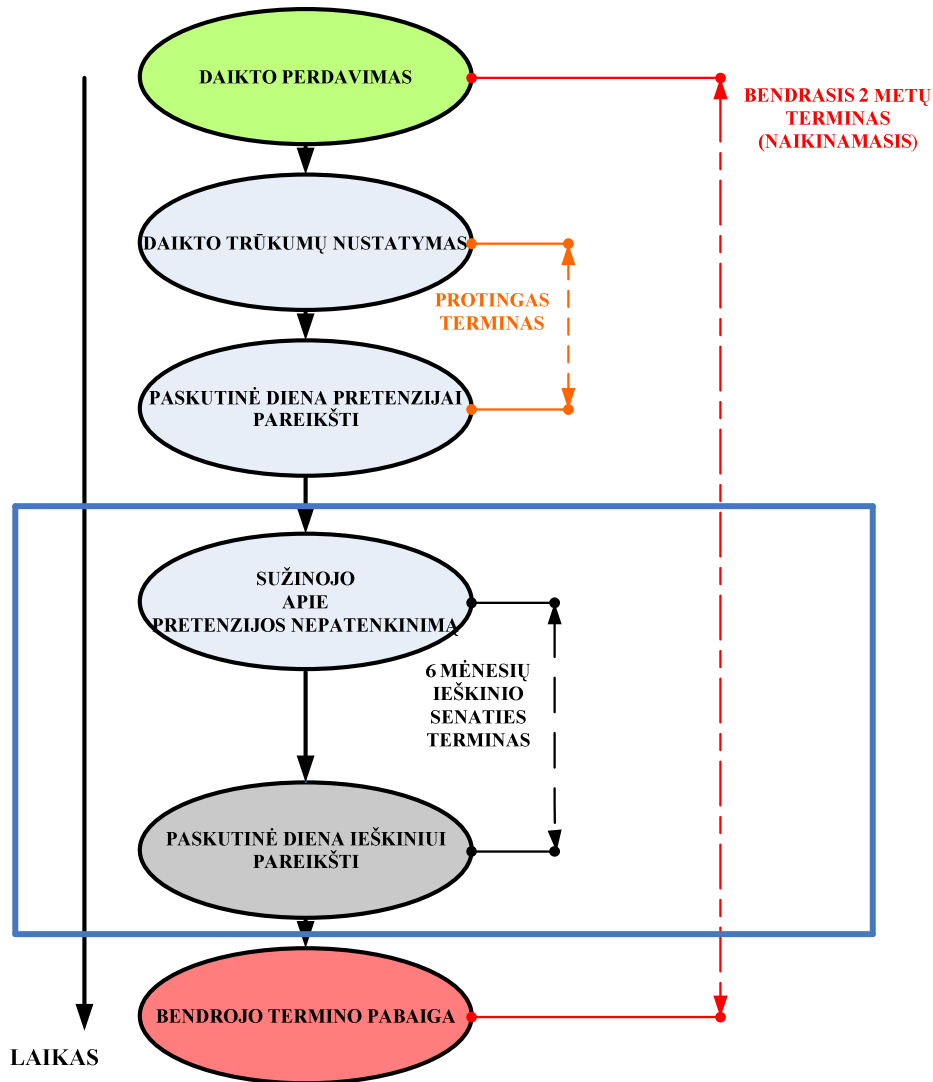
9. Teisėtų lūkesčių principas suponuoja taisyklę, kad net ir nesusitarus dėl konkrečių reikalavimų parduodamam daiktui, pirkėjas turi būti tikras, kad jam bus perduotas kokybiškas daiktas, o pardavėjas turi žinoti, kokios kokybės daiktą perdavus, jis bus laikomas įvykdžiusiu daikto perdavimo pareigą. CK, kituose įstatymuose, Direktyvoje ir Vienos konvencijoje nustatyti daikto kokybės vertinimo rodikliai, iš kurių svarbiausias – įprastinės daikto naudojimo paskirties kriterijus, kuris vertinamas, atsižvelgiant į tai, dėl kokių daikto kokybės sąlygų konkrečiu atveju būtų susitarusios protingos sutarties šalys. Kitas daikto kokybės nustatymo kriterijus – daikto tinkamumas konkrečiam tikslui – siejamas su pirkėjo pranešimu apie tokį tikslą sutarties sudarymo metu ir vertinimu, ar pirkėjas galėjo protingai pasikliauti pardavėju. Nagrinėjant dar vieną daikto kokybės kriterijų – daikto kokybės atitikimą pavyzdžiui, modeliui ar aprašymui – svarbūs jo santykio su pirkimo – pardavimo sutarties sąlygomis ir tinkamumo naudoti konkrečiam tikslui klausimai. Nesant prieštaravimo tarp sutartinių daikto kokybės sąlygų ir modelio ar pavyzdžio, taikomi abu reikalavimai, priešingu atveju turi būti vertinamos konkrečios aplinkybės. Kai prekė nėra tinkama naudoti konkrečiam pardavėjui žinomam tikslui, tačiau atitinka prekės modelį ar pavyzdį, pirmenybė dažniausiai teikiama pavyzdžiui, modeliui ar aprašymui. Skirtingai nei

Anglijoje, kaina pagal Lietuvos įstatymus nelaikoma kokybės rodikliu, tačiau išimtiniais ekonomiškai pagrįstais atvejais, vertinant daikto kokybę, būtų tikslinga ja remtis.

10. Daikto kokybė kaip tęstinė laike teisinė kategorija siejama su pirkėjo teisių gynimo (plačiąja prasme) terminais. Pranešimo apie daikto kokybės trūkumus terminas problematinis dėl neaiškumų, nustatant jo skaičiavimo pradžią. Lietuvoje, skirtingai nei Vienos konvencijoje, pirkėjui nenustatytas reikalavimas patikrinti daiktus, todėl galima teigti, kad pranešimo apie daikto trūkumus termino skaičiavimo pradžia, remiantis CK ir Vienos konvencijos reguliavimu, skiriasi. Vienos konvencijoje šis terminas siejamas su momentu, kai pirkėjas patikrino ar turėjo patikrinti daiktus, tuo tarpu, CK – su daikto kokybės trūkumų nustatymu. Atsižvelgiant į Naujojoje Žaliojoje knygoje iškeltą iniciatyvą, pranešimo taisyklė Lietuvoje, kiek tai susiję su vartojimo sutartimis, gali keistis. Alternatyviai siūloma arba nustatyti protingą pranešimo terminą, arba privalomą 2 mėnesių laikotarpį, arba apskritai atsisakyti pranešimo reikalavimo. Kalbant apie garantinį terminą, svarbu tai, kad dėl CK teksto formuluotės dviprasmiškumo neaišku, ar pirkėjas gali pareikšti pretenziją, pasibaigus garantiniam terminui. Pripažįstant, kad vėliausias terminas pretenzijai pareikšti – paskutinė garantinio laikotarpio diena, būtina pakeisti naginėjamą CK nuostatą. Pažymėtina, kad, Vienos konvencijos komentatorių nuomone, išimtiniais atvejais reikalavimus galima pareikšti net garantiniam terminui pasibaigus. Dar vienas probleminis klausimas – ieškinio senaties termino santykis laike su bendroju naikinamuoju 2 metų terminu ir garantiniu terminu. Svarbu tai, kad ieškinio senaties termino eiga nepriklauso nuo bendrojo ir garantinio termino eigos, taip pat tai, kad per minėtus terminus nepareiškus pretenzijos, laikoma, kad pirkėjo teisė į kokybišką daiktą pasibaigia, todėl pirkėjas netenka teisės pareikšti ieškinį. Pabrėžtina, kad teisės doktrinoje yra nuomonių, kad tais atvejais, kai ieškinio senaties terminas sueina anksčiau nei bendrasis 2 metų terminas, pirkėjas turi teisę pareikšti ieškinį ir ieškinio senaties terminui suėjus.

PRIEDAI

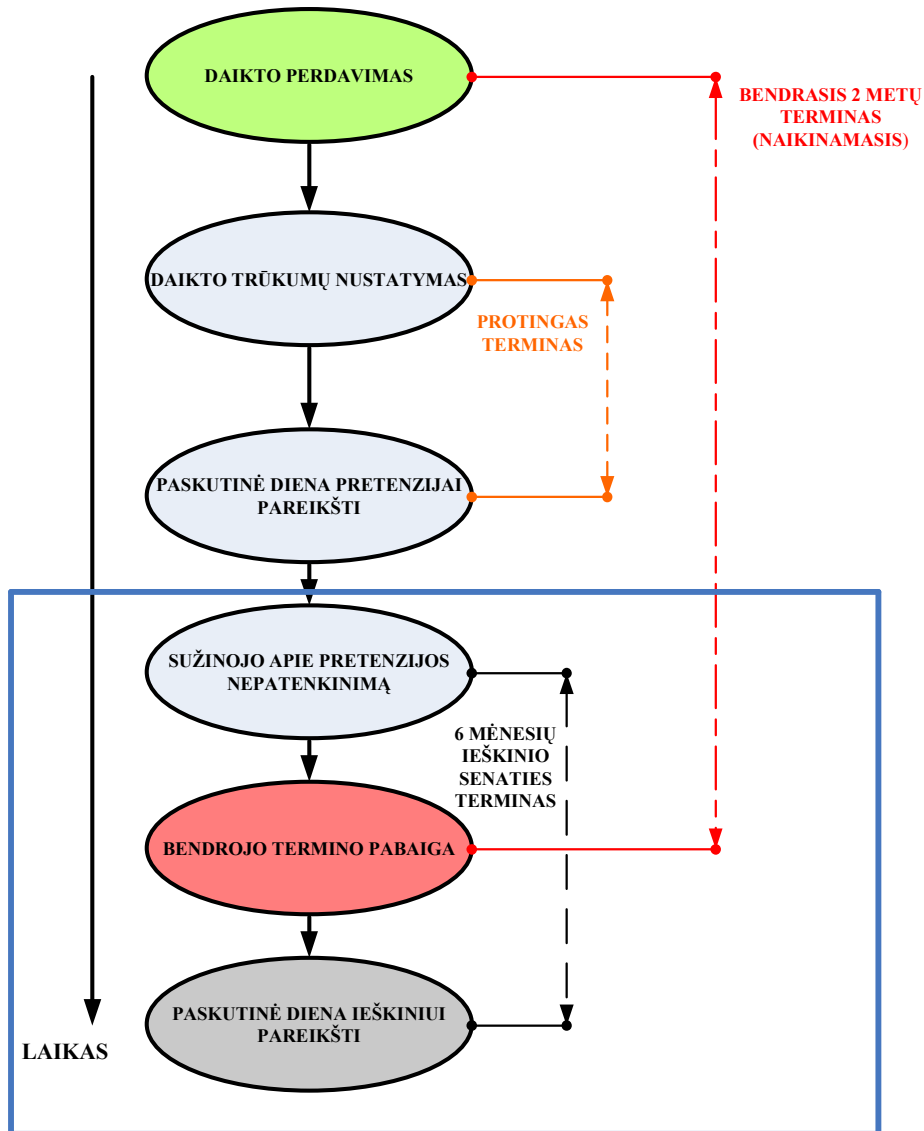
PRIEDAS NR. 1: „Ieškinio senaties termino eigos ir bendrojo termino santykis laike“ (1 variantas)

Pastabos:

1. Mėlynai apibrėžtas pagrindinis schemos objektas – ieškinio senaties termino eigos santykis laike su bendruoju terminu.
2. „Daikto trūkumai“ – daikto kokybės trūkumai, atsiradę iki daikto perdavimo arba dėl priežasčių, atsiradusių iki daikto perdavimo.
3. „Sužinojo apie pretenzijos nepatenkinimą“ – laiko momentas, kai pirkėjas sužinojo arba turėjo sužinoti apie pretenzijos dėl daikto kokybės trūkumų, egzistavusių iki daikto perdavimo arba dėl priežasčių, egzistavusių iki daikto perdavimo, nepatenkinimą arba netinkamą patenkinimą.
4. „Ieškinys“ – ieškinys dėl pretenzijos, pareiškiamas dėl daikto kokybės trūkumų, egzistavusių iki daikto perdavimo arba dėl priežasčių, egzistavusių iki daikto perdavimo, nepatenkinimo arba netinkamo patenkinimo.

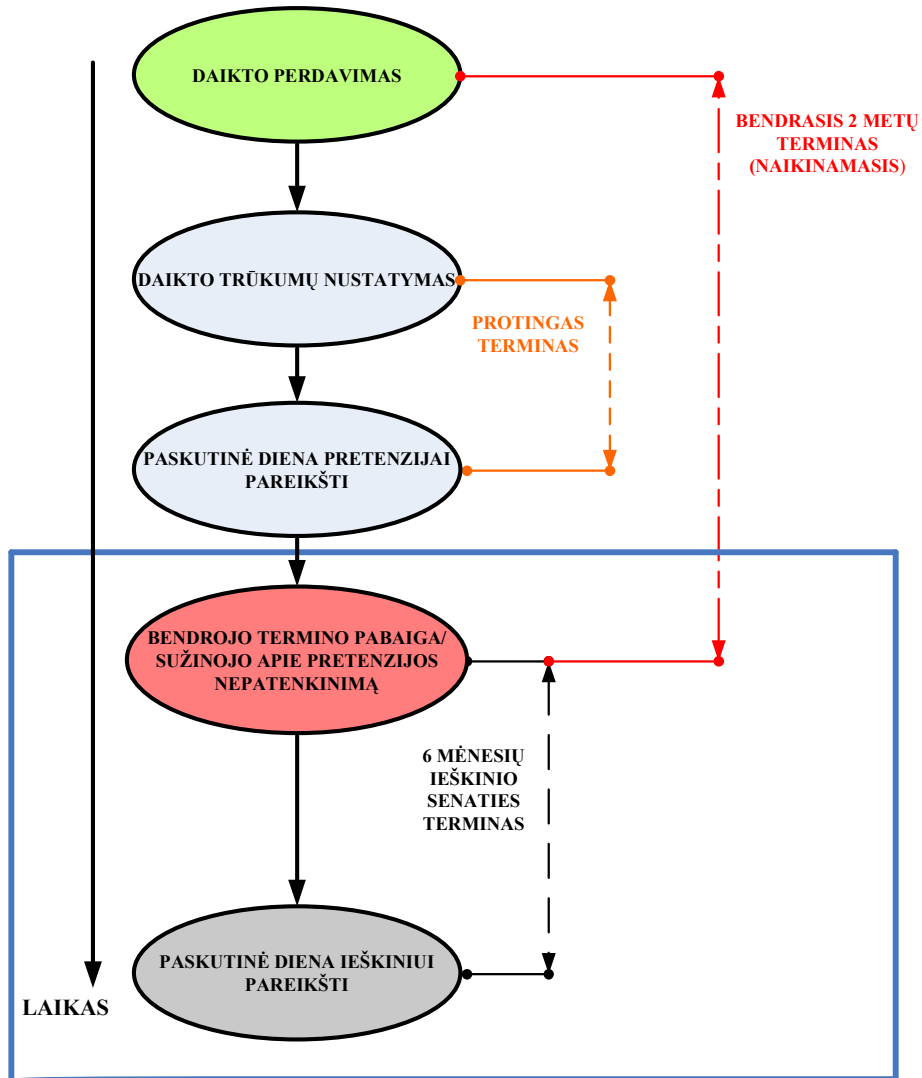
PRIEDAS NR. 2: „Ieškinio senaties termino eigos ir bendrojo termino santykis laike“ (2 variantas)

Pastabos:

1. Mėlynai apibrėžtas pagrindinis schemos objektas – ieškinio senaties termino eigos santykis laike su bendroju terminu.
2. „Daikto trūkumai“ – daikto kokybės trūkumai, atsiradę iki daikto perdavimo arba dėl priežasčių, atsiradusių iki daikto perdavimo.
3. „Sužinojo apie pretenzijos nepatenkinimą“ – laiko momentas, kai pirkėjas sužinojo arba turėjo sužinoti apie pretenzijos dėl daikto kokybės trūkumų, egzistavusių iki daikto perdavimo arba dėl priežasčių, egzistavusių iki daikto perdavimo, nepatenkinimą arba netinkamą patenkinimą.
4. „Ieškinys“ – ieškinys dėl pretenzijos, pareiškiamos dėl daikto kokybės trūkumų, egzistavusių iki daikto perdavimo arba dėl priežasčių, egzistavusių iki daikto perdavimo, nepatenkinimo arba netinkamo patenkinimo.

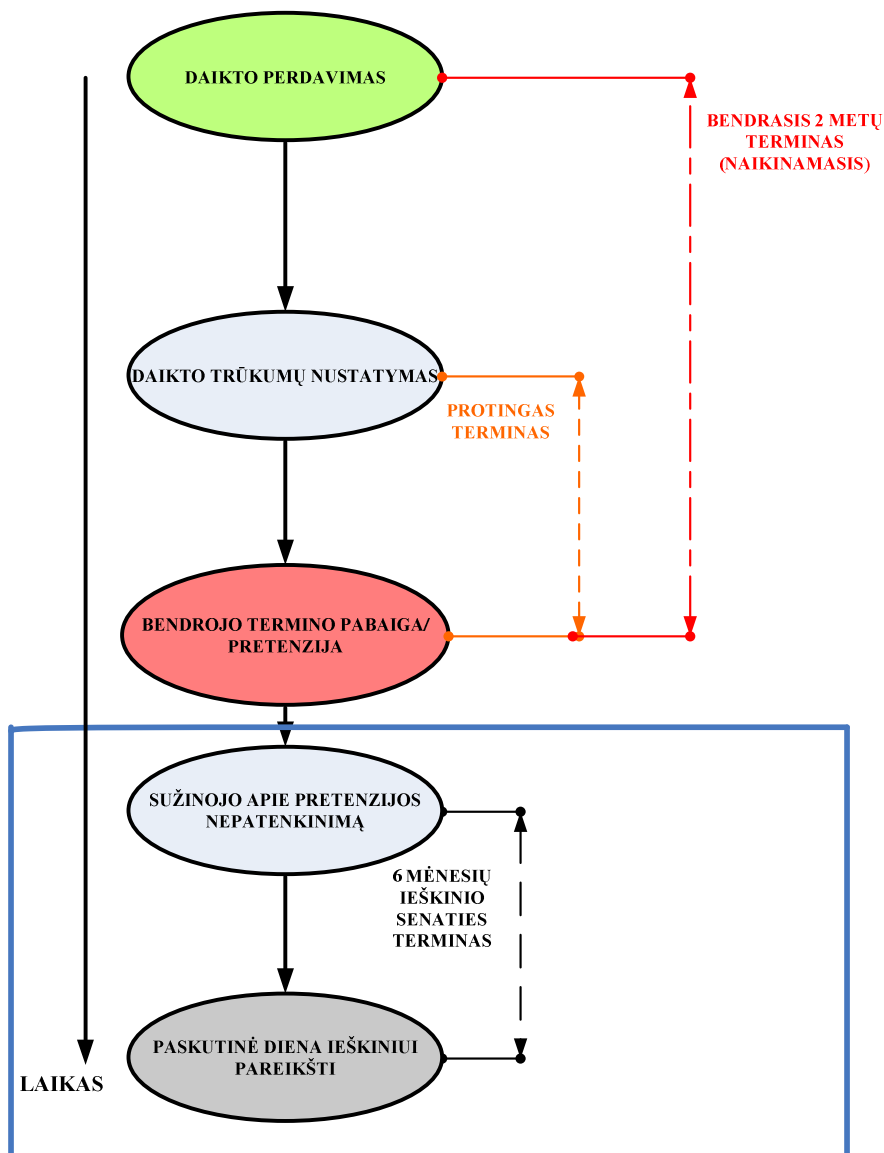
PRIEDAS NR. 3: „Ieškinio senaties termino eigos ir bendrojo termino santykis laike“ (3 variantas)

Pastabos:

1. Mėlynai apibrėžtas pagrindinis schemos objektas – ieškinio senaties termino eigos santykis laike su bendruoju terminu.
2. „Daikto trūkumai“ – daikto kokybės trūkumai, atsiradę iki daikto perdavimo arba dėl priešasčių, atsiradusių iki daikto perdavimo.
3. „Bendrojo termino pabaiga“ – nagrinėjamu atveju sutampa su diena, kai pirkėjas sužinojo arba turėjo sužinoti apie pretenzijos nepatenkinimą arba netinkamą patenkinimą.
4. „Sužinojo apie pretenzijos nepatenkinimą“ – laiko momentas, kai pirkėjas sužinojo arba turėjo sužinoti apie pretenzijos dėl daikto kokybės trūkumų, egzistavusių iki daikto perdavimo arba dėl priešasčių, egzistavusių iki daikto perdavimo, nepatenkinimą arba netinkamą patenkinimą.
5. „Ieškinys“ – ieškinys dėl pretenzijos, pareiškiamos dėl daikto kokybės trūkumų, egzistavusių iki daikto perdavimo arba dėl priešasčių, egzistavusių iki daikto perdavimo, nepatenkinimo arba netinkamo patenkinimo.

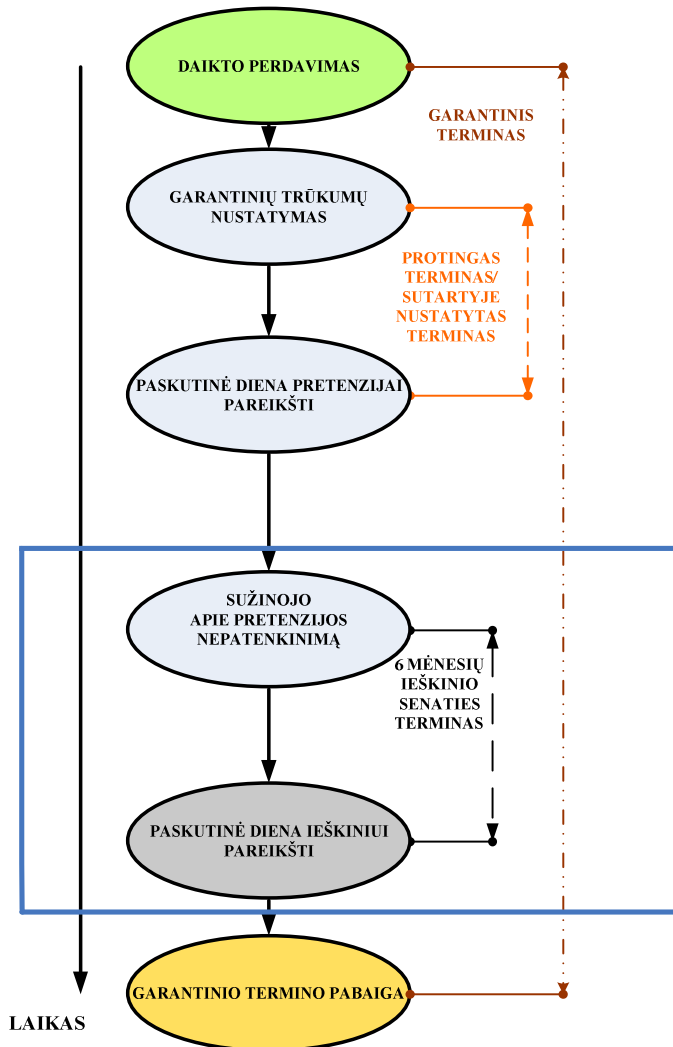
PRIEDAS NR. 4: „Ieškinio senaties termino eigos ir bendrojo termino santykis laike“ (4 variantas)

Pastabos:

1. Mėlynai apibrėžtas pagrindinis schemos objektas – ieškinio senaties termino eigos santykis laike su bendroju terminu.
2. „Daikto trūkumai“ – daikto kokybės trūkumai, atsiradę iki daikto perdavimo arba dėl priešasčių, atsiradusių iki daikto perdavimo.
3. „Bendrojo termino pabaiga“ – nagrinėjamu atveju sutampa su diena, kai pirkėjas pareiškia pretenziją dėl daikto trūkumų, atsiradusių iki daikto perdavimo arba dėl priešasčių, atsiradusių iki daikto perdavimo.
4. „Sužinojo apie pretenzijos nepatenkinimą“ – laiko momentas, kai pirkėjas sužinojo arba turėjo sužinoti apie pretenzijos dėl daikto kokybės trūkumų, egzistavusių iki daikto perdavimo arba dėl priešasčių, egzistavusių iki daikto perdavimo, nepatenkinimo arba netinkamo patenkinimo.
5. „Ieškinys“ – ieškinys dėl pretenzijos, pareiškiamos dėl daikto kokybės trūkumų, egzistavusių iki daikto perdavimo arba dėl priešasčių, egzistavusių iki daikto perdavimo, nepatenkinimo arba netinkamo patenkinimo.

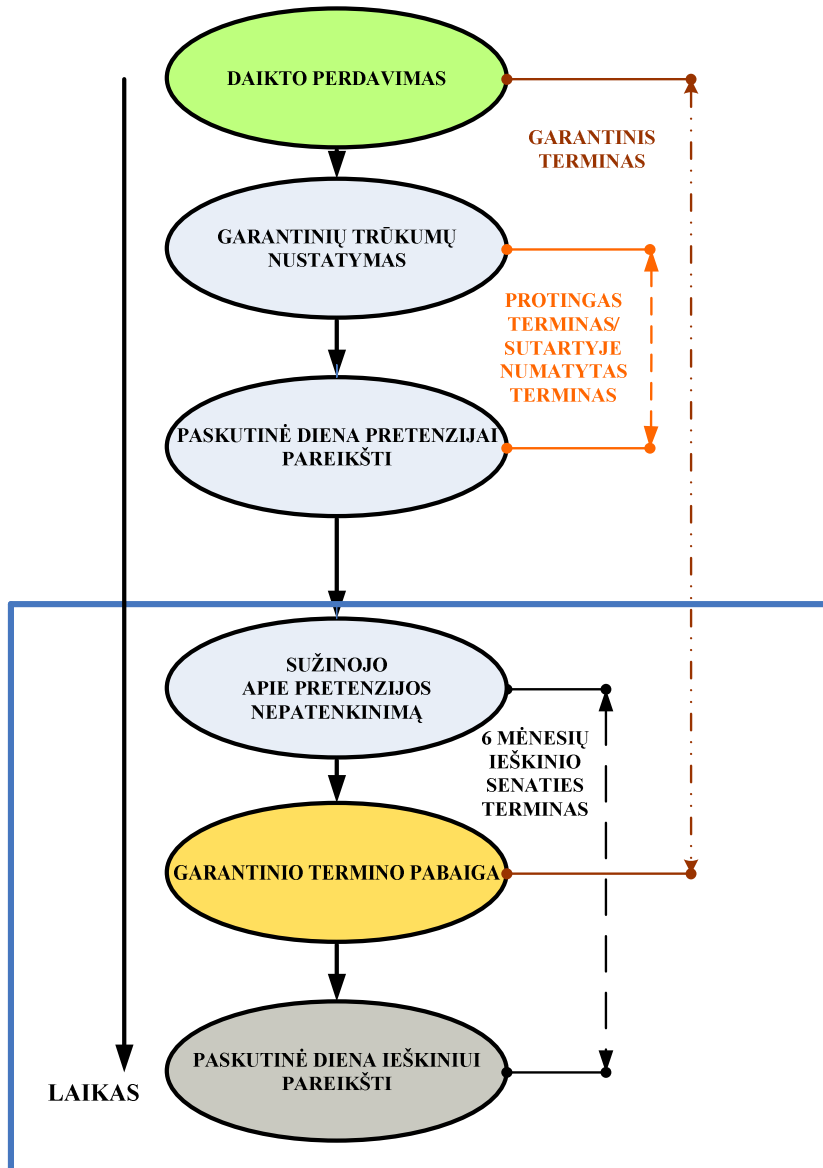
PRIEDAS NR. 5: „Ieškinio senaties termino eigos ir garantinio termino santykis laike“ (1 variantas)

Pastabos:

1. Mėlynai apibrėžtas pagrindinis schemos objektas – ieškinio senaties termino eigos santykis laike su garantiniu terminu.
2. „Garantiniai trūkumai“ – daikto kokybės trūkumai, nustatyti per garantinį terminą.
3. „Sužinojo apie pretenzijos nepatenkinimą“ – laiko momentas, kai pirkėjas sužinojo arba turėjo sužinoti apie pretenzijos dėl daikto kokybės trūkumų, nustatytų per garantinį terminą, nepatenkinimą arba netinkamą patenkinimą.
4. „Ieškinys“ – ieškinys dėl pretenzijos, pareiškiamos dėl daikto kokybės trūkumų, nustatytų per garantinį terminą, nepatenkinimo arba netinkamo patenkinimo.

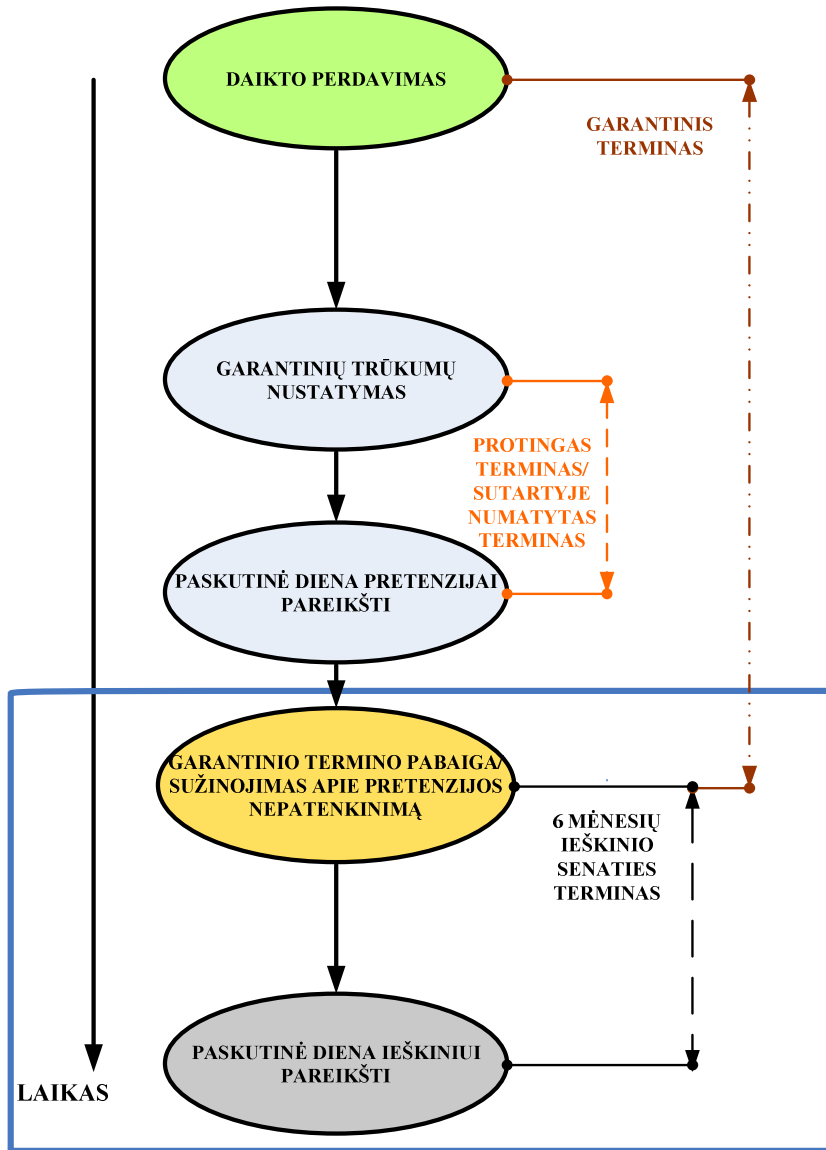
PRIEDAS NR. 6: „Ieškinio senaties termino eigos ir garantinio termino santykis laike“ (2 variantas)

Pastabos:

1. Mėlynai apibrėžtas pagrindinis schemos objektas – ieškinio senaties termino eigos santykis laike su garantiniu terminu.
2. „Garantiniai trūkumai“ – daikto kokybės trūkumai, nustatyti per garantinį terminą.
3. „Sužinojo apie pretenzijos nepatenkinimą“ – laiko momentas, kai pirkėjas sužinojo arba turėjo sužinoti apie pretenzijos dėl daikto kokybės trūkumų, nustatytų per garantinį terminą, nepatenkinimą arba netinkamą patenkinimą.
4. „Ieškinys“ – ieškinys dėl pretenzijos, pareiškiamos dėl daikto kokybės trūkumų, nustatytų per garantinį terminą, nepatenkinimo arba netinkamo patenkinimo.

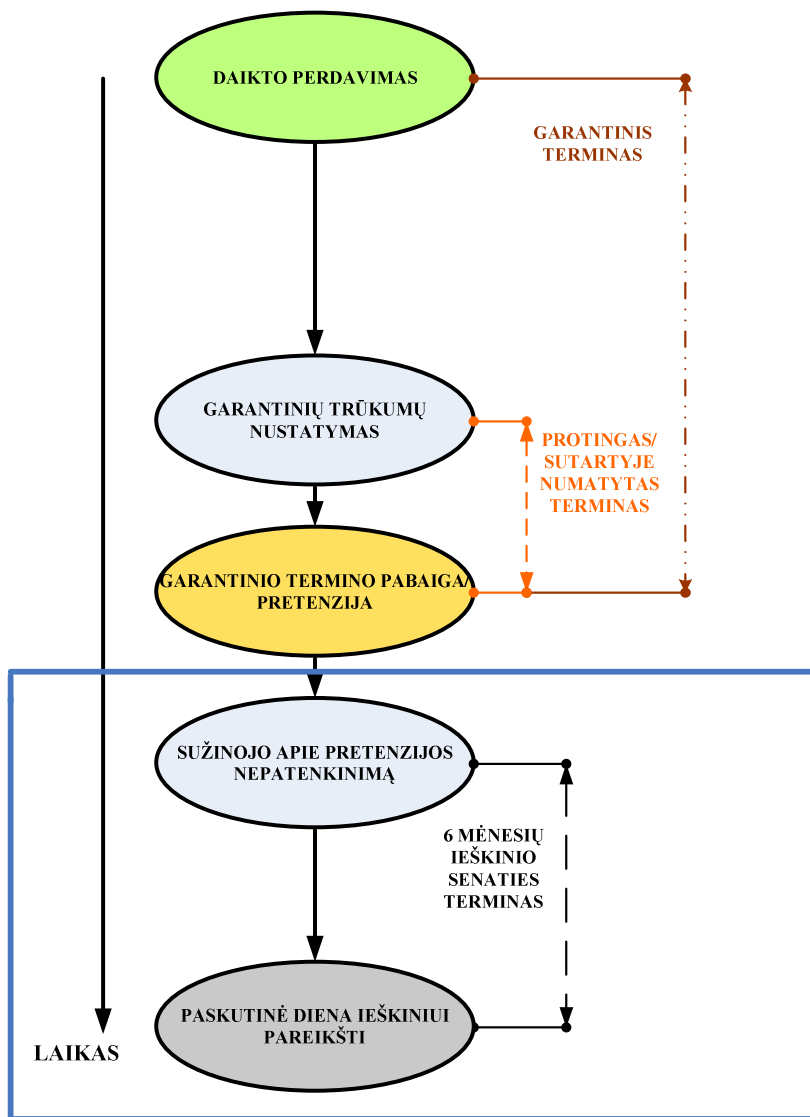
PRIEDAS NR. 7: „Ieškinio senaties termino eigos ir garantinio termino santykis laike“ (3 variantas)“

Pastabos:

1. Mėlynai apibrėžtas pagrindinis schemos objektas – ieškinio senaties termino eigos santykis laike su garantiniu terminu.
2. „Garantiniai trūkumai“ – daikto kokybės trūkumai, nustatyti per garantinį terminą.
3. „Garantinio termino pabaiga“ – nagrinėjamu atveju sutampa su diena, kai pirkėjas sužinojo arba turėjo sužinoti apie pretenzijos dėl daikto kokybės trūkumų, nustatytų per garantinį terminą, nepatenkinimą arba netinkamą patenkinimą.
4. „Sužinojo apie pretenzijos nepatenkinimą“ – laiko momentas, kai pirkėjas sužinojo arba turėjo sužinoti apie pretenzijos dėl daikto kokybės trūkumų, nustatytų per garantinį terminą, nepatenkinimą arba netinkamą patenkinimą.
5. „Ieškinys“ – ieškinys dėl pretenzijos, pareiškiamos dėl daikto kokybės trūkumų, nustatytų per garantinį terminą, nepatenkinimo arba netinkamo patenkinimo.

PRIEDAS NR. 8: „Ieškinio senaties termino eigos ir garantinio termino santykis laike“ (4 variantas)

Pastabos:

1. Mėlynai apibrėžtas pagrindinis schemos objektas – ieškinio senaties termino eigos santykis laike su garantiniu terminu.
2. „Garantiniai trūkumai“ – daikto kokybės trūkumai, nustatyti per garantinį terminą.
3. „Garantinio termino pabaiga“ – nagrinėjamu atveju sutampa su diena, kai pirkėjas pareiškia pretenziją dėl daikto kokybės trūkumo, nustatyto per garantinį terminą.
4. „Sužinojo apie pretenzijos nepatenkinimą“ – laiko momentas, kai pirkėjas sužinojo arba turėjo sužinoti apie pretenzijos dėl daikto kokybės trūkumų, nustatytų per garantinį terminą, nepatenkinimą arba netinkamą patenkinimą.
5. „Ieškinys“ – ieškinys dėl pretenzijos, pareiškiamos dėl daikto kokybės trūkumų, nustatytų per garantinį terminą, nepatenkinimo arba netinkamo patenkinimo.

LITERATŪROS SĄRAŠAS

1. Teisės norminiai aktai:

Tarptautiniai teisės aktai:

1. 1 July 1964 Convention relating to a Uniform Law on the International Sale of Goods [interaktyvus]. [Žiūrėta 2007 m. spalio 15 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.jus.uio.no/lm/unidroit.ulis.convention.1964/portrait.pdf>>;
2. 14 June 1974 United Nations Convention on the Limitation Period in the International Sale of Goods claims [interaktyvus]. [žiūrėta 2008 m. kovo 11 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.jus.uio.no/lm/un.limitation.period.sog.convention.1974/doc.html>>;
3. 1980 m. balandžio 11 d. Jungtinių Tautų konvencija dėl tarptautinio prekių pirkimo – pardavimo sutarčių. Valstybės žinios, 1995, Nr. 102-2283.

Europos Sąjungos teisės aktai:

1. 1957 m. kovo 25 d. Europos Bendrijos steigimo sutartis (2004 m. lapkričio 1 d. suvestinė redakcija). Valstybės žinios, 2004. Nr. 2-2;
2. 1999 m. gegužės 2 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 1999/44/EB dėl vartojimo prekių pardavimo ir susijusių garantijų tam tikrų aspektų (OL, 1999 L 171, p. 12).

Lietuvos teisės aktai:

1. Civilinis kodeksas. Valstybės žinios, 1964, Nr.19-138;
2. Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas. Valstybės žinios, 2000, Nr. 74;
3. Vartotojų teisių apsaugos įstatymas. Valstybės žinios, 2007, Nr. 12-488 (Vartotojų teisių gynimo įstatymas. Valstybės žinios, 1994, Nr. 94-1833);
4. Lietuvos Respublikos gamtinių dujų įstatymas. Valstybės žinios, 2007, Nr. 43-1626 (Valstybės žinios, 2000, Nr. 89-2743);
5. Lietuvos Respublikos standartizacijos įstatymas Valstybės žinios, 2007, Nr. 39-1435 (Valstybės žinios, 2000, Nr. 35-972);

6. Lietuvos Respublikos šilumos įstatymas. Valstybės žinios, 2007, Nr. 130-5259 (Valstybės žinios, 2003, Nr. 51-2254);
7. Lietuvos Respublikos elektros energetikos įstatymas. Valstybės žinios, 2004, Nr. 107-3964 (Valstybės žinios, 2000, Nr. 66-1984);
8. Lietuvos Respublikos geriamojo vandens įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). Valstybės žinios, 2001, Nr. 64-2327;
9. Lietuvos Respublikos maisto įstatymas (Valstybės žinios, 2000, Nr. 32-893).

Užsienio valstybių teisės aktai:

1. Sale and Supply of Goods to Consumers Regulations 2002 [interaktyvus]. 2002, UK SI 2002/3045 [Žiūrėta 2008 m. sausio 25 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.westlaw.com>>;
2. The Magnus – Moss Warranty Act 1975 (as amended) [interaktyvus]. 1975, P.L. 93-637 [žiūrėta 2008 m. vasario 11 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.westlaw.com>>;
3. Sale of Goods Act 1979 (as amended) [interaktyvus]. UK ST 1979, c. 54 [žiūrėta 2008 m. kovo 2 d.], 14 (2C) str. Prieiga per internetą: <<http://www.westlaw.com>>.

2. Specialioji literatūra:

1. BALNIENĖ, R.; *et al.* *Europos link: Vartotojo vadovas*. Vilnius: Lietuvos vartotojų institutas, 2004;
2. DURET, Daniel; PILLET, Maurice. *Qualité en production: de 1' ISO 9000 a six sigma (3e éd)*. Éd. d'Organisation: Paris, 2003;
3. KALVAITIS, A. *Produkcijos kokybė*. Vilnius: Mintis, 1988;
4. MEDEKŠAS, Henrikas. *Gaminių kokybė ir patikimumas*. Kaunas: Technologija, 2003;
5. MIZARAS, Vytautas. Pirkimo-pardavimo sutartinių santykių reguliavimas Civiliniame kodekse: Pardavėjo pareigos perduoti daiktą vykdymas ir šios pareigos neįvykdymo ar netinkamo vykdymo teisiniai padariniai (2). Vilnius: *Justitia*, 2003, Nr. 5 (47), p. 10-22;
6. MIZARAS, Vytautas. Pirkimo-pardavimo sutartinių santykių reguliavimas Civiliniame kodekse: Pardavėjo pareigos perduoti daiktą vykdymas ir šios pareigos neįvykdymo ar netinkamo vykdymo teisiniai padariniai (3). Vilnius: *Justitia*, 2003, Nr. 6 (48), p. 3 -25;
7. RAMSAY, Iain. *Consumer Law and Policy: Text and Materials on Regulating Consumer Markets*. Oxford and Portland, Oregon: Hart Publishing, 2007;

8. REICH, Norbert. *Transformation of Contract law and civil justice in new EU member countries*. Riga: Rigas Juridiska Augstskola (Riga Graduate School of Law), No. 21, 2004;
9. SCHLECHTRIEM, Peter; SCHWENZER, Ingeborg. *Commentary on the UN Convention on the International Sale of Goods (CISG) (Second (English) Edition)*. New York: Oxford University Press, 2005;
10. WOODROFFE, Geoffrey; LOWE, Robert. *Consumer Law and Practice (Seventh Edition)*. London: Sweet & Maxwell, 2007.

3. Praktinė medžiaga:

Lietuvos praktinė medžiaga:

1. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2007 m. sausio 29 d. nutartis civilinėje byloje UAB „Vegtomas“ v. UAB „Šakių agroservisas“, Nr. 3K-3-16/2007, kat. 42.8; 114.11;
2. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2005 m. birželio 20 d. nutartis civilinėje byloje Vygintas Simonaitis v. UAB „Rasmitas“, Nr. 3K-3-350/2005, kat. 36.3; 42.11.1; 45.8;
3. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2003 m. sausio 27 d. nutartis civilinėje byloje Vytautas Straleckas v. Erikas Kizinis, Nr. 3K-3-159/2003, kat. 40.1;
4. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2003 m. spalio 6 d. nutartis civilinėje byloje Rimanto Gintauto Rimkevičiaus individuali įmonė „Samana“ v. Juozo Lekavičiaus individuali įmonė, Nr. 3K-3-916/2003, kat. 31.4; 31.5; 40.1; 94.1;
5. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2003 m. lapkričio 12 d. nutartis civilinėje byloje UAB „Agro Silja“ v. Julius Jankauskas, Nr. 3K-3-1075/2003, kat. 40.1;
6. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2002 m. spalio 9 d. nutartis civilinėje byloje UAB „Baltijos aviacija“ v. Vytautas Augulis, Džiugas Grigaliūnas, Margarita Grigaliūnienė, Viktorija Jasudienė, Nr. 3K-3-1160/2002, kat. 117;
7. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2002 m. gruodžio 19 d. nutartis civilinėje byloje UAB „Alksnio baldai“ v. UAB „Mavasta“, Nr. 3K-3-1485/2002, kat. 39.6.1; 40.3; 117;

8. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo senato 2002 m. gruodžio 20 d. nutarimu Nr. 39 patvirtinta „Lietuvos Respublikos teismų praktikos, taikant ieškinio senatį reglamentuojančias įstatymų normas, apibendrinimo apžvalga“.

Užsienio valstybių praktinė medžiaga:

1. Alaska Supreme Court decision in *Joseph R. Morrow and Nikki Marrow v. New Moon Homes, Inc. and Golden Heart Mobile Homes, Inc.* [interaktyvus].1976, 548 P. 2d 279 [žiūrėta 2008 m. vasario 16 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.westlaw.com>>;
2. House of Lords decision in *Reardon Smith Line Ltd. v. Hansen-Tangsen* [interaktyvus], [1976] 1 W.L.R. 989 (H.L.) [žiūrėta 2008 m. kovo 10 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.westlaw.com>>;
3. House of Lords decision in *Brown & Son Ltd. v. Craiks Ltd.* [interaktyvus]. [1970] 1 W.L.R. 752, 754 (H.L.). [žiūrėta 2008 m. kovo 10 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.westlaw.com>>;
4. House of Lords decision in *Henry Kendall & Sons (A Firm) v. William Lillico & Sons Ltd.* [interaktyvus]. [1969] 2 A.C. 31 (HL) [žiūrėta 2008 m. kovo 10 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.westlaw.com>>;
5. House of Lords decision in *Bartlett v. Sidney Marcus Ltd.* [interaktyvus]. [1965], 1 W.L.R. 1013. [žiūrėta 2008 m. kovo 10 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.westlaw.com>>;
6. Court of Appeal Civil Division decision in *Clegg v. Andersson (T/A Nordic Marine)* [interaktyvus]. [2003] WL 933484 (CA (Civ Div)) [žiūrėta 2008 m. kovo 10 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.westlaw.com>>;
7. Court of Appeal Civil Division decision in *Jewson v. Leanne Teresa Boyhan as Personal Representative of the Estate of Thomas Michael Kelly* [interaktyvus]. [2003] WL 21554726 (CA (Civ Div)) [žiūrėta 2008 m. kovo 10 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.westlaw.com>>;
8. Court of Appeal Civil Division decision in *Rogers v. Parish (Scarborough) Ltd.* [interaktyvus]. [1987] WL 492670 [žiūrėta 2008 m. kovo 10 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.westlaw.com>>;
9. High Court of Justice Queen's Bench Division decision in *Harlington and Lenster Enterprises Ltd. v Christopher Hull Fine Art Ltd*, [interaktyvus], [1991] 1 Q.B. 564. [žiūrėta 2008 m. kovo 10 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.westlaw.com>>;

10. High Court of Justice Queen's Bench Division decision in *Andrews v. Hopkinson*. [interaktyvus]. [1957], 1 QB 229 [žiūrėta 2008 m. kovo 10 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.westlaw.com>>;

11. High Court of Justice Queen's Bench Division decision in *Varley v Whipp* [interaktyvus], [1900] 1 Q.B. 513 [žiūrėta 2008 m. kovo 10 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.westlaw.com>>.

4. Elektroniniai dokumentai:

1. BRUCE, Arnold. *Online Consumers* [interaktyvus]. [žiūrėta 2007 m. spalio 25 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.caslon.com.au/consumersguide2.html>>;

2. Consumer Response Center at Federal Trade Commission. *A Businessperson's Guide to Federal Warranty Law* [interaktyvus]. 2006 [žiūrėta 2008 m. vasario 27 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.ftc.gov/bcp/online/pubs/buspubs/warranty.shtm>>;

3. DE LACY, John. Selling in the Course of Business Under the Sale of Goods Act 1979. In *The Modern Law Review* [interaktyvus]. 1999, Nr. 62 [žiūrėta 2008 m. vasario 20 d.], p. 786-787. Prieiga per internetą: <<http://www.blackwell-synergy.com>>;

4. D'SA, Rose; KRUMMEL, Thomas. Sale of Consumer Goods and Associated Guarantees: A Minimalist Approach to harmonised European Union Consumer Protection. In *European Law Review*. [interaktyvus], 2001, Nr. 26(3), [žiūrėta 2007 m. lapkričio 3 d.], p.312-322. Prieiga per internetą: <<http://www.westlaw.com>>;

5. KELLEY, C. A., CONANT, J. S. Extended Warranties: Consumer and Manufacturer Perceptions. In *The Journal of Consumer Affairs* [interaktyvus]. 1991, NO.1, Volume 25 [žiūrėta 2008 m. kovo 5 d.], p.68-83. Prieiga per internetą: <<http://www.blackwell-synergy.com>>;

6. Nacionalinė vartotojų teisių apsaugos tarnyba prie Teisingumo ministerijos. Vartotojų prašymų analizė [interaktyvus], 2006 [žiūrėta 2008 m. kovo 21 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.vartotojoteises.lt/index.php?746949566>>;

7. PRIEST, G. L. Theory of the Consumer Product Warranty. In *Jale Law Journal* [interaktyvus]. 1981, No.127 [žiūrėta 2008 m. vasario 27 d.], p.1297-1352. Prieiga per internetą: <<http://www.westlaw.com>>;

8. RICE, D. A. Product Quality Laws and the Economics of Federalism. In *Boston University Law Review*. [interaktyvus]. 1985, Nr.1 [žiūrėta 2007 m. spalio 25 d.], p. 1-64. Prieiga per internetą: <<http://www.westlaw.com>>.

5. Travaux préparatoires:

1. Europos Komisijos komunikatas Tarybai ir Europos Parlamentui dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 1999/44/EB dėl vartojimo prekių pardavimo ir susijusių garantijų tam tikrų aspektų, įskaitant tiesioginės gamintojo atsakomybės klausimo nagrinėjimą [interaktyvus]. 2007 m. balandžio 24 d. [žiūrėta 2007 m. spalio 25 d.]. Prieiga per internetą:

<http://ec.europa.eu/consumers/cons_int/safe_shop/guarantees/CSD_2007_LT_final.pdf>;

2. European Commission Staff Working Paper: Report on the Outcome of the Public Consultation on the Green Paper on the Review of the Consumer *Acquis* [interaktyvus] Brussels, 30 March 2007 [žiūrėta 2008 m. kovo 10 d.]. Prieiga per internetą:

<<http://www.ec.europa.eu/consumers.com>>;

3. Europos Komisijos Žalioji knyga dėl Vartotojų *acquis* persvarstymo [interaktyvus]. Briuselis, 2007 m. vasario 8 d., COM (2006) 744 final [žiūrėta 2008 m. kovo 3 d.]. Prieiga per internetą:

<http://ec.europa.eu/consumers/policy/developments/fair_comm_pract/fair_comm_greenpap_en.pdf>;

4. Commission of the European Communities Green Paper on Guarantees for Consumer Goods and After-Sales Services [interaktyvus]. Brussels, 1993, COM (93) 509final [žiūrėta 2007 m. lapkričio 3 d.]. Prieiga per internetą:

<http://ec.europa.eu/consumers/policy/developments/fair_comm_pract/fair_comm_greenpap_en.pdf>.

SANTRAUKA

Darbo objektas – daikto kokybė kaip reikalavimas perduodamam daiktui. Nacionalinis daikto kokybės teisinis reglamentavimas nėra izoliuotas nuo daikto kokybės reikalavimą nustatančių regioninių – Europos Sąjungos – ir tarptautinių teisės aktų, todėl darbo objektas nagrinėjamas trimis skirtingais reglamentavimo lygmenimis. Vienas iš darbo tikslų – atriboti vartojimo prekės ir daikto, perduodamo pagal paprastą pirkimo – pardavimo sutartį, kokybės standartus. Atsižvelgiant į tai, kad pirkėjo ir pardavėjo teisių ir pareigų balansas įmanomas tik tuo atveju, jeigu daikto kokybės reglamentavimas yra suprantamas kaip dinaminis procesas, darbe teikiami pasiūlymai dėl kai kurių teisės normų pakeitimo, aptariamoms reglamentavimo perspektyvos. *Pirmojoje darbo dalyje* atliekama daikto (prekės) ir jo (jos) kokybės sampratų analizė, siekiant atsakyti į klausimus, koks daikto kokybės kaip ekonominės ir teisinės kategorijų santykis, kokiems daiktams nustatytas įstatyminis daikto kokybės standartas ir nuo ko priklauso tokio standarto turinys. *Antroji dalis* skirta aptarti pirkėjo ir pardavėjo teisių ir pareigų balansą, šalių autonomijos principo pasireiškimo ribas, nustatant daikto kokybės sąlygas sutartyje, garantijų rūšis ir jų įgyvendinimo praktines problemas, daikto kokybės nustatymo kriterijus, jų problematiką ir palyginimą su Anglijos teisėje numatytų daikto kokybės rodiklių turiniu. Šioje dalyje akcentuojamas pirkėjo teisės patikrinti daiktą ir reikalavimo perduoti tinkamos kokybės daiktą santykis, pardavėjo atsakomybę ribojančių sąlygų klausimas, atkreipiamas dėmesys į būtinybę nustatyti aukštesnį vartojimo prekės kokybės standartą. *Trečiosios dalies tikslas* – susieti reikalavimą daikto kokybei su pirkėjo ir pardavėjo pareigomis laike, kitaip tariant, iškelti daikto kokybės kaip tęstinio pobūdžio teisinės kategorijos idėją. Šioje dalyje nagrinėjamas teisės doktrinoje ir praktikoje problemų keliantis ieškinio senaties termino santykis laike su bendruoju pretenziniu ir garantiniu terminais.

Quality as a Requirement for the Goods Sold

SUMMARY

The object of the academic master work is quality as a requirement for the goods sold. Considering the interaction between the national rules of law on the quality of goods and the rules of law established at the European Union level as well as those established at the international level, the object of the research involves analysis at three different levels of legal regulation. The purpose of the research, amongst others, is to mark the differences between the standard of quality imposed on consumer goods in contrast to that applied to other goods. The balance of rights and obligations can be achieved only if the legal regulation on the quality of goods is considered as a dynamic process. The research therefore embraces proposals for amendments on the legal regulation and discusses perspectives concerned. *In the first section* analysis is made on the definition of goods and their quality emphasizing the interaction between the economical and legal view on the quality of goods, answering the question which goods are under the obligation to meet quality requirements, finally discussing the grounds that influence the substance of quality standards. *The second section* deals with the balance of rights and obligations entitled or enforced to the buyer or the seller, the appliance of the party autonomy rule when settling the contract requirements on the quality of goods, the types of warranties as well as the problems of their practical implementation, the tests for quality of goods in comparison with those applied in England and the problems concerned. In the section emphasize is made on the relationship between the buyers right to examine the goods and the requirements of quality, the issue on disclaims of warranties and, finally the necessity to introduce a higher standard on consumer goods. *In the third section* the object of the academic work is considered in the aspect of quality as a continuing obligation of the seller. The emphasis is made on the relationship between the limitation period and the period imposed for legal and contractual warranty claims.